25 (218)

№ 1
№ 2.

Совет фольклору:
ырлар (А. Жутакеевдин ырларо[illegible]
1916-ж эл качкыны ж-до
ж/а кыскача өмүр баяны

Мазмуну. №1

Совет Кыргызстану.

Т. Тамкомбаев

бет.

1. Кутурдун заманы жөнүндө 1
2. Жылкы корук 15.
3. Таш атты, соор мен сөөгү 29.
4. Сагын олоң 39
5. Кереге кошок 44.
6. Ленин, Сталин. 104.
7. Кесел кеселдин арманы. 137.
8. Жигит, кемпирдин көбүнчө кудат - кайбагандары көшөт сөз. 148.
9. Кошок 187.
10. Токторолиевдин кошогу 4-до арманы
11. Ленин өткөн ай - январь кошогу 204
12. Арман олоң
13. Ырлуу мусафардагы элимде жарым олоң 206-208
(араб алфав. которулган жок)
А. Жутакеевдин ырлары 5-тетр.

№2.

1 Т. Тамкомбаев 1-113.
2. А. Жутакеев.
3. Н. Жамансартовдун ырлары.

ор. шв. 218 н/д.

218

25 и.1.

Совет ф-лору

Насыят

Айткан,
жазган: Токтораалы
218
Таликанбаев
208 стр

...титут языка, литературы
Отдел рукописей
Инв. № 25 и.№1.

Мазмуну

№		б
1	Кутулдук залим колунан	1
2.	Экинчи казал	15
3	Таң атый, саар жел сокту	29
4	Сынчы олоң	39
5	Кедейге насыят	44
6	Ленин, Сталин	104
7	Кесел кедейдин арманы	137
8	Эскиден, жаңыдан кобун-ча кедей-кембагалдан насыят сөз	148
9	Казал	187
10	Токтораалынын карылык жонундо арманы.	
11	Ленин өткөн ай - жанварь кайгысы	204
12	Аз гана олоң	
13	Фрунзе шаарындагы инилерге жазган олоң	206-08

مازمۇنى:

١. باشتقى چاغى لاينىدى
اتقان.

٢. ١٠٢ - بەتكە چەيىپ
ئى
وتكوە دوركو ندوردو
جاڭگى ز امانغا سالدىشىپ كىماڭ
دوگۇت ىنازات.

٣. لانىي تودۇرالغودجاھاڭ
سانىڭ ئۇدلۇدلۇق جا زىمانى
١٠٣ - بەتتە ١٣٦
بەتكە چەيىپ

٦. كەسنەلاكەدەپ كۇارىمانى
بولتوكوك ئۇدلوك
١٣٨ - بەتتە ١٦٦

٧. [illegible]
جاكلىق توقتور ١١ ١٦٧ ١. بەتتە

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

moldo togto
aali talgam
Bajuu

[stamp: Рукоп… 193 г.]

НИИКЯЛ
Рукопись № 129
193 г.

ئۇشبۇ كىتەبتىن بىسمى ناسىيەت
بولسۇندەپ ئاتاپ يازدىق يازغان
مەلدو توقمۇر ئالتاقاشباي ئوغلۇ

قۇتۇلدوق سالىپ قولونان
تۇنساق تارتقان زولونان
كەلە ياتقان ياشاردىك
ساقتاسىن ئاجال ۋەغونان
ياشاسىن ساباھەت بىرلىكى
ئىشى ماقتو بىر لىكى
كەبى ئالچى سالىمدىن
كەتتەبىت يىغلى كېرلىكى
تىلەيمىز ياشتىن دەمودون
يازدىق ئاچىق كۆتكۆلون
دونويە كەلسىب يولجا بىتى
ئاتا بىز ۋە تىتو لە نىسا

Молдо Токторалы —
Талканбай уулунун ырлары
жана башкалардын ырлары:

1. Жабылат Ибраев
2. Бекбоо Жасыбаев
3. Исмаалы Чыныпеков
4. Сарыбай Арыкбаев
5. Алымкожо Каимжанов
6. Суюндук Оразов
7. Сатыке Кансыбердиев
8. Исак Абдыраев
9. Мукушакур Чалыбаев.

Жазылган адамдардын ырлары жок.

6/II–1947
Мифтахов К.

قاچىپ باردى كولوندونغا
روستاب ساكوت قولوندا
اراكەت قىلىپ تالىقىپاى
توشوردو ا ساوەت يىلونا
تۇولدو سىمىر شاار بىلار
چىقتى قىلىچ قا بىلان
دوشمانى قوۋوپ آيدادى
قارماپ الىپ ساپىلان
لادەمىر آتا سىسى
باشىدان يوق قا تاسى
كەسىلىپ باشى قولادى
قارشىلاشقان پاتاسى
ولىيانوف لە نىن
جاھى يوردوتقا كەرە كىچ
كەدە يلەدى كە قارماتقان
باشلاسىتىن مىزىل ھە لە كىيك
ھەتىتك مىزام ساكو نكە
آتا بولدولۇك آركىمكە
آرمانسىز دونيە بولغۇ
تر بولبودولك بو كو لدو

بىرۇ جۇن قىلدى مەنەنتى
دايارلاپ كەتتى دولو نتۇ
ارنىماق مىنكەن سالىمدى
اقىلىن تاپ جوولو نتۇ
ياوروبا قالقى قارا دى
اپىلدى كەدەي قاواني
قىنووكوربوي پاشا سىن
لەشدىن ار باني
مەنەت تارتتى كەدەي دەپ
نەكە لەيدى جەنگكەم دەپ
ار دۇلو نتلار قو لۇ نا
تەگدىكىن الىپ بەرە مەدەپ
ارالەت قىلغان پاشينا
ارباق قوشقو ب باشينا
بىلغىن اوكدوپ تابىغا ت
ستاقتا دى دوشمان قاسىنا

8
...ан 1
15
...ну 29
39
44
104
137
...ен
148
187
...204
266

ل 5

دۇشمەنىي ياسىپ ھىيل قىلغان
ھېرىپلە بېرىپ تەڭ قىلغان
كەرەك دەپسە لە نىن
ئەتەكىن كەسىپ ئەڭ قىلغان
نېچ تەكەللەت ئۇشتۇ نىڭا
جولۇ بولغۇر تۇتۇشتۇندا
كەدەپلەر كە ئاپا باك
بال قاپناشى سۇسۇشقا
يوقتۇ پىيۇز كەدەي بالاسى
بولغۇسۇن كۆڭۈل قاداسى
ئىلاباسى ئىچە كۆيۈپ
ئاتاسى ئۆلسۇ بالاسى
لەشىن ئۇتتۇ يالغاندان
نىچ ھېيات يازۇ بارماندان
ۋۇزتار جىقتى سوسۇلۇپ
قوشتى ئاتىشىپ ئارىدان

4. یکی

ماسکودو یاتردە ئەنە کیز
مەکەن قیلغان جەدکیز
یلاب قالدی یاتیش یاشی توکو
یاردی جالچی ە لیکیز
کەلیش قالدی بیر یکوب
وردو تۇکۇز دا بیر یکیب
ادبانیکا یاتیش قویوب
قیزمات قیلیب بیلیب
تورو تیسکە بەتی نەن
حقتی قیلغان نەنە نینەن
قیرقیب قویدو قویرو نجون
باتی پیچیب جەتلکەن
اداو سالات بلا تسی
کوکولدە بولسو قاداسی
بولدو شقو قادا سانا سا
تاپیغان بولبویت یاناسی

8
1
15
29
39
44
104
137
148
187
204
206

چیغار نحاب بزدی یار یقفا
سال قولاغیك اشقفا
یاقشلقین کورسه تشه
اه زی که تکه ن قالقفا
یاشیزدی آچقات او ل
واز شو زون یاچقا اول
قان سو نحو سالیمدی
به لده ن سه که م یاشقا اول
یاقیردی یایقا شه لك قیلدی
یاری ستا ئیچی که م قیلدی
آتقات سو زون که ده میدین
اه بین تا ییسا اه سم قیلدی
له شده ن قوسقه یلق
رازیت ایتیپ بو ستو یلو
قان سو نحو سالیمقا
شولك كه شتی قه شبو یلو

ع ط

مادا اثبات بولغولا

كەلسىن بىشىلىك ووردونا 8

قارىماىىب قوندولەشىن 1

ارادوستابنى قولوگا 15

توزلىك بەچە تكە بادغىلا 29

اوستاب كىتەب آلغىلا 39

قانداى ابيات لە شىن 44

دال وشوندوى قىلغىلا

ساشىيالىزىم توزولات 104

آزادان شومدوق قوولات

دايارلاغان ياشتاردىن 137

بوپوتان كىرىك ئووولات

لەشىن قىلدى كەلك چىليك 148

قلققا بەردى تەلك چىليك 187

مۇندان سورغىن كوقىلغان

اەدىلكە تكە اەر چىليك 204

206

08

اوزوكه تكدن كه ده يدى
اوكيچى مونكدن آريلماى
چوڭ شوبيلەكەن ساناپتان
چىقار ياشلار تالاپتان
كيتى سانى اوبلوندى
چقار ريپ قورقون ساناتتان
اوتكوز توشقان لەيتىن
اوچوشو مونكدن آيريلماى
آى ياشنا تەج قيلغان
قەيىل قويقون شيق قيلغان
بوشو چيليپ سيرتيان
اورولگان مالين يوق قيلغان

جوون جۇدۇرۇق ورۇستان

قۇۇب چۇقان قوتۇشتان

لەشين بىردى آيپير دى

يۇرۇتشۇق آلغان بولۇشتان

كەدەى يۇركەن باسى مەنەن

كوزدەن اققان ياشى مەنەن

جوكۇنۇ ئو كۇل ورۇستون

بلاسى اورنغان ناشىمەنەن

بەرەن تۇنغان لەشين

بيرلىجى مۇندان آيپير مان

بايدا انا بەركەن آقى اسين

بالاف آلغان قانى شين

اوزفرماتين قيلدير بارى

اولوق كىچىك بارچاسين

مالّا باقتريب قۇل قيلغان
قاتيدارىت ئۇل قيلغان
كەدەر سەۋرقۇن كەۋ قيليب
ۋە ئۈشۈن سەۋۇن سەۋل قيلغان
جەتيك ئۇغان لەيىن
جەنتى مۇيدان آييتمان
آقولانيب جەكتەكەن
اۆيۇندا كيرىسەكەت دەكەن
رازيليان سەقتراپتيسا
ساتا قاپيسى كەپ دەكەن
ئەدەك ئۇغان لايىق
سەرىكيەي بىزدى آيتيمان
يارىمانان جەيدەن چاپتيمان
كۆنۈ كەمەدەت ارتيتمان
ميكلەن يالغۇز جەلدىن
يۇرەۋ تتوغىنا سانتيتمان

توت سویلەگەن لەیلین
تورتنچو مندان اسیر نمان
و بوسا قیلیب کوندوز گەن
کیمدی کوردوك طون یورگەن
قیزیرمەلەن قانادا اقتی
X ایت سیا فتو ولتوز گەن
بەی باشی قابر ور رستان
بەشنچی مندان آسیر نمان
سالیم تو بقن یاذ یانمان
کوز بوز تو آچپا نمان
ادلك بە ربا ی ه چیکمەلە
یامان جوروق یاشتا نمان
ادیل تقمان لەیلین
التنچی مندان اسیر نمان

سرلر

قارا قالار آسىپ ئالار
قارى قارتا ياستىپ ئالار
قىياق يۇسۇنى قىلدىرىپ
قىزمالىنى ياستىپ ئالار
قىران ئۇنىڭلار له نىڭ
قىردالى مەنى آپىپ ئالار
كەدە يكە وتۇن آلدىرىپ ئالار
وتۇرۇك سىلكو قاتدىرىپ ئالار
قىزماتىگدى بەرەمدەم
ئۇباد اسىن جانىدىر ئالار
ئوبالدى بىلىپ له بىلىن
ئۇرنى ئدار دان اپىپ ئالار
اقىسسىن يۇتتۇن بەر بەلەن
آلىق سىقشىن دەبەكەن
كەپ آوشىوكەن كەدەنىدىن
كىوبار اەلە جەبە كەن

جو رنحو شوغان له شین ٢٦
جولوق تالاپ آیبیرغان ٢١
ایقتار سیز ژما شدان
یغی یوشوق یاما شدان
که ره لک بولسو شورابای
که سب نجیب الغانسدان
سونلوق شوغان له شین
سوردو قچو دان آیبیرغان
باراجه که ن یاقیر دان
مال کوتبه که ن یاقیر دان
اوبال سووف بیلبه که ن
اوبارا قیلغان قاریش دان
اوزما نشو شوغان له شین
اوشیا نتانی بردی آیبیرغان

اوت باقتير ئمان بلاسين
قاميز ئيوزوتقان آتاسين
قوزیناتو ستولک ئيديريب
مال باقتير ئمان آتاسين
بارين بيليب له ئين
ئالا ليقتان ايسير ئمان

II - Кизак — صوچ غزال — 218 строк

НИИКЯЛ
Рукопись № ____
____ 193 г.

مەنەت قيلدى اەيل ئوچون
اەزيكلەنكە دەم ئوچون
ياشتانيد اجقات اەر
كەدەنيلەركە بەل ئوچون
اەزالدبيردى تالايدى
قاتين ئوباسى آتدايدى
لەنيح جولدوشى ئورغانشولك
آتيسانبولات قانداىدى

كەچيل ئوقان لەنين
كەسيە بەتتەن ايسرمان
چوچوشوب سالىم قادالسين
قووردوغون ادام بلاسين

ايچيپدەن چيغادى
كەكۈلۈ يوشوق آلاسين
كوركوچ توتاب لە نين
كەزوب كوستو آيسيرمان
سالىم ماناب ائەسيردى
قلقنا قيلغان كەسيردى
آپاپانان قان سورغوچ
جەتتەمە ئەن جە سيردى
جەكە چيغيب لە بلن
جەتيب بردى ايسرمان

نەگەلەی کورکون اوشوردو
کوکورکون آندای یوشوردو
هەیلین آلیپ نەگەگلدی
آلتین تاقتان تەشوردو
اوردونا قویدو کەلگەنشی
اورنتقودو سالواەرلەنشی
یارو بالیق باریشی
بر بنه بری نەگەلنشی
اەملەك قیلیب قول آچتی
قول اچیسادا قول آچتی
قیدان شوو روح قیلیچین
قزیل اسکەر قول اچتی
کەلشەنشەر تاپتی آقلدی
نەگەدی پایقا با قزدی
بردەی قیلدی نەرە نشەران
الیس هەئەن یاقیلدی

قیلالیماردین آچیر سین
گوزتەلی پیشتین سابرین
قیمیب بسالدی له شین
الهدار دین تاصیر سین

اقیلیگدی قوروتبا
آچی بوزوگدو چومولتیا
جولون آچیپ ارلک بهردی
اربر بوردو قولوتقا

لەئیبدیم نه آرمان
کەلدیلی بولدو بوجان
باسیپ بەردی دوتها
خزیل اسکەرقا ارمان
تابتی دو نعمان ایلەسین
دونیونا قوتوپ کینەسین
باتیان آق له سین
بیلکەن اکەن مینەسین

قاراڭقىدا يۇرت كە نىمە
چول تاباللىق يۇلكە نىمە
تەمەتەڭنى چوررۇق چوۋاپسىن
ئەتەلتى بەلكە تۇركە نىمە
قاراالىن يا قىنىقا سا
كەلتەر كىلە آقىلغا سا
لەيلى چولدۇ ىنش ئەرك بەردى
ئەركەلىك ئوكول قا تىنقا
بىلىبەكە ندى بىلىكن دى
ترولۇكتۇ تىركىز دى
چول تابابانان كەدە بدى
تۇدا چولغوكر كىزدى
تاكى بىز اتىپ كۇدن چقتى
جابىر چوبۇد اون چقتى
كورسوتەكىز بارنىسىن
سالىمدادان مۇن چقتى

يکو قيلغان مونداى ته كيردى

اذكيمكه اورتى بار كيردى

جه تيمين ده كه ن اذامغا

تورده جه متش جه كيردى

بادپشا اوردو كه گه سشتقر

بيله پ تورات اور كه چيقدر

وسه پ قيلساق اوت اكي

دوكتما تقا تامز بار به سبقر

كيديك سيتر آت حامي

كوكدو لونذو قلق تاحامي

بارى بردى كه مونونس

پاشاسين ده يت جان بارى

پاشاسين سيتر پاشاسين

كه لتريب بازام ماشاسين

جاكي كوردو قا لا يق

جولجو بو نون تاساسين

ارجه

له شين يارىق كورت اهله
ئهكه لهى سالىم شهت اهله
آتيالساق آتيساق بيلكه نبار
اهمكه كيچيدهمهوت اذ له
بهردى قهو لغو آيا باى
قولون بهلكه تا يا ماى
اتا بولغون له شين
ياماندىقدى قالا باى
آتا سيدا اى يا شتار نما
وكو تچو بولدو ما ستار نما
رالو وفا قيلبا دى
سالو دو شماڭ قا ستار نما 100
اهبى له تكه ت اهمكهك جى
سالو مهتاب جبهمهك جى
لهشين كهولد ولكش بهلنبسف
اولدولك قوقوى دهمهك جى

قيلدى كه‌دەى بايدا سين
تاف آقيل آيلا سين
قاريدا بولسو بيز باقير
تور ئەدى قوشتاى ساير اسين
ساده‌تين چولو كه‌لك بيلدى
يامان ياقتى تەلك بيلدى
اەرله‌نين شتا با سيتين
چول چوبو سد اەيچ بولدو
اەمله كيچيله‌ر بيريك كيسين
ياقشيلقا كيليك كين
چول كورسو توف مونا دەف
كوكولەن الدى ترلك تين
ارقايسى نين جولو آر
انشا سوزدون اوكو بار
اەملك . چيله‌ر بيريك دەف
لەنيدبى قولو بار

ئەكەلەي سالىق قوڭ اويدو
ئەمەلەك چىلەيتىز توڭ اويدو
ايلىق وقۇپ ئەمەلكە ... ت
يايتىق لەيىن چوڭ اويدو
بىلىندى ئەيلكە ئەمەلكە ركى
بەلكى قىلغان تەمەلكە كى
قىيىن بولغان اوردونا
ايشى اوردونا كەلمەكى
توگۇشلۈكلە آيدا لدى
دوشمان توگۈلۈچ ايلانمى
آتىلكەرە آچىق سويلەيدى
قىزىل تىلى بايلانىدى
تورمەكە توشتۇر كەنەك
ھىس سويلەيمىن تىلىم بەزەپ
ولاق كىچىك ئەزىلكەت
كەلگەن كۆنمىزنى سەپ

لەشىن ئاينىق يارىقتا ى
سۇسۇ تەرەك ئار يقتاى
قىزيات قىلدى ياشىبان
قازتايقانجا تالىقبا ى
ئايدالىپ يۇردۇ ئارجەردە
جۇرەر جولۇ تار جەردە
ئۇبەلىك كەتەش قۇرۇلغان
لەشىن جولدونى بارجەردە
ادى اوبلوخون باشىلدان
سەكز تەنخور باشىندا
جقاكور كون لە شىن
ئەكەلەيدى قامىيلان
ياشان قىلغان مەنە ئىتى
بۇشۇر كەن بەيتكرە تتى
ائاسىن دارياتار تقاشولك
قىليشىر دايار جەلدە تتى

کله

یاشاسین کەڭەشتن اوکوموُ
آق جوُرەلەر آلال کوکوُ لوُ
بولوشیەکەن بیللە ئیشلە
برابر صدیق توکوشو
یادتیاسی کە مقوتوس
بارلیق یاقشی توُدورس
اوملەت چیلەر بیربیکسە
بولوقالباس سوز نوُرقیشو
آقساقالی کە لینین ا
بولغولوُبوق او دکینین
اوزیلکە نکە آتا بین
بایدا ایسی کوب دەمیتین
اوزکی دوُشوبە قولاندی
وەلوبسالیم شوُنا لدی
بارچا جاینقا قوت بولسوُن
جاکی دوُشیە اوُلاندی

چیغاردی اوچقون کەزیتی
داشیمان جولدوشی اشیتی
ەاقر ییدا قورقیلدی
شوم نەکە لەی جەزیتی
مەسی تقلوق آقیلمان
ەمەس ەکەن باقیلدان
بایدا کورکون لەشین
نیبەتی دوس یا قیندان
کوب قیلدی سیرداش جولدوشوم
کورالبادی بولبو سوی
لەنین بیشین اونوتقان
آستی پیرناب اوکبو سوی
لەنین یاشتین آتاسی
دلوباشی بالاسی
تەکیزتەلدی بیلکە نەکە
اورتو آسیا دالاسی

لەيىن بىر دى تاشتادىك
قارا چەر دى شاستادى
ايىتىن ناتسا نال بولغونو
تاماق تسالىم باستادى
لەيىن قلققا آى بولغون
كوكتو لۇ تىتىپ چاي بولغون
ۋۇستما نغا قارىغى بولدۇ
قارماق آسكەرشاى بولغون
آيتا آيتا نا لىد يق
آل آبا لدى تانىد يق
ولقۇ كە تيب لە ىش
قابا لىقتان قارىد يق
كۈن اەلەچقان بولۇ تتان
سالىودار دى قۇرۇتقان
كە يى بەكەن بولىپ دۇ
چەرىگۇزۇندە اۇلۇ تتان

4/8 empor

جالە

يۇرشۇئدەب ەليم جول چاپتى
جول چاپسادا صول چاپتى
سالىم پادىشاەكە لە كى
اوك چا پپادى سول چاپتى
لەيلا يقلدوئنى يول تاپقان
جول تاپسادا صول تاپقان
كيم تاپتى دەب سۇردا سالكى
ەرلەئين اول تاپقان
اۇساپادى ھ مۇر ھ
آرتتا قالدى كەروزە
مراز بولغەن آدا مقا
آقرتكە ھە ئە رۇ ە
سوزمانقا شۇر پادى
ئۇلەق جيبين قۇر پادى
اداو پرنكە كەنگەن
ەرلەئين بۇر پادى

ھجى مرنجن دیت / ەنە تبالى مەنە يا زيلغان اعلڭچود

تاڭ ئاتيپ ساراڭ جەلى سوقتۇ قاليق

جەل سوقۇپ تاڭ ئاتادەب قورقتۇ قاليق
قۇيدا ئېدىك قاياپ بولسو كوز بولو نۇر
كور سوئتۇ كوز بوز كە بوقتۇ قاليق
كەككە شەر و كومو تكو ز ا نسيسيز
بازنين اه ملەك چيلەر بلا سيسيز
بلانى آتا قيابت نه تغلساد ا
اونو تباسن كوكو لدەكى سانا سيسيز
پاتشانين ملقين ە سى كەلەكە شەرنيم
چين سېرنى دوشمانىدا ازنى بە رىشەر دىم
قار ائجان قالايقى قادىرلا ئى
قالقينا يامان سوز دوده بە شەر دىم
كەلەشىن باراكە لدە قو يا ستينا
سوينيب و قورا بيز اقور ما تينا ٧
كونومده بار بيز قا اتا اه شه د ه
جه تكيز دى اه زىكلە ندى قور ائينا

28

اه كيچى قيزغۇ دېيا اه نه تيلى ...

اولدك

تاڭ آتيب سااردە اسوقتو قالما

جهل سوقور تاڭ اتا اسدە موقتو قالما

موندا اىكى قاپا سوقور سوقورلو شۇر

... كه رو قتو قالما

كور سوتو كەلر اوبور

...

كه نو شته دا اوكو مو تكەدار سيز

بار يىن او ملە كەچە لر باسسيز

ابلا اتا قيبايت نه قيلسا دا

اوتو گبار كوكولكە كى سانا اسسيز

يا شا سىن ملقن اه سى كە شسته ايم

چين سيريين دو شما اداريكى بەرابە ساسده ديم

قاراىلار تماح قولقنى توز اوز ...

قالغيا يامان سور دو ... بە سسته د ... يم

كه له شتين با را كه لده قوباشيا

شوبه نىب دو تو ابنز او رما تيلا

ساتو يو سدو اتا اه نه دون با ديتنز قا

چه كىز دى ره ر يا لكه نكر ملور اتيا

احی

قالدمان قیزیل ایسکه یقوریغونوز
آزبولدو انسانت بولغه اوکلغوبوز
اوکولغه چیلدان چیلغا قوبانیمتابز
شاد یتید الهیشن کامات بودبودوبوز
بارایاتیر آیلانیبا اون بیرچیلغا
توالیب تولقاندیب حقیقی قیزیغا
قالیسقا کورکون بیلکین قالاتیغقا
آنجانی اورماتشولار تورشتولغو سیلنجا
اوشکورنشی اوکتوبورده بولدو آتیق
انسانت بولغه قوانیمتا بولدو قالیق
قابیتلنجان تونکلون کوندون تولغون کتیب
قالدالقی اوتتول تونو بولدو یاریشا
کنکونتیبا بیشی چیقاردی اولکدمیدن
اقیلدینی کوکورده کینه توالکومیدن
ساکیدینی اه زکه تینیدن آمان بولغه
یوره بیز یتوندەن بەردی کولکومیدن

ەخى ەخى ەخى

تارىقباسىنىز كەشتە رىولىۇن آمات
ەركەنىز دوزومەنەن ياقىتى يامان
كۆندە تۆى كۆندە مايرام كۆندە قووانىچ
آدامقا بولىنۇن ەمەسىن مۇندا ى زمان
مۇبارەك قوتنو بولسۇن زما يىنىز
سىنىز دىن كوچومەلەن آمانىز
كەكەشتەر ياشتى اچتى ساليمدار دان
قووانچتا بىز ياقتى تەكول يامانىز
قولوندا ەزلكە تدىب قزيل جەلەك
باريىا ەرلەشىن بەردى بەلەك
كەكەشتە تۇبنە ياتقان تۆرتۇن ياشاب
سوولانغان بۇردە تونىمان بر يارتە دەك
قزيل تۇ قزيل آسكەلى اوشتاب تورات
اورماتاب وكوموتىكل قوشتاب تورات
قوزقلىب قارشىلاشقان دوشمان دارنى
قىلىچتاب آتىپ ساتىب موشتاب تورات

حی حی

سه‌مردیك اه‌مكه‌كچیله‌ر آریقااه‌لەك

آریقتاب یۆدالباغان قریب اه لەك

سنالیمدین بیله‌ب تۆرغان زمانیند ا

تۆتۆناكیبیب باسقان چارپقااه‌لەك

زمانلدین یاقشی تۆرۆ اوكۆموت آقچی

سنالیمقا آگدر باغان بادی سنا قچی

اه‌مكه كچی چه‌ر یۆزۆنۆن كه‌ده‌یله‌ر دی

كوریۆدۆلك مۆئیدای ئمان تۆرۆ یاقشی

قولوغا بیلیك كه‌لیب تەگدیك بەردی

لەنیل تۆنجا اه‌یلدین قامیرا جەدی

كۆیۆمدۆ آتا اه‌ئەده‌ن بالدارینا

اۆئۆتبا اه‌زیلكه‌نده رقایراب اه‌ردی

ایلکەرکی اەزیب اوشتو بانە یتیپ دی
کەتسەکەن اەزیب جانیم آلیپ دی
قیرماتتی باشیمیز قانەک قیلدیپ
مال قایتار تقات زقسا قال قارییپ دی
یاقتی بولدو مەلەکچیل زمان توردو
قوبانچیق آزادمدیم Al لادی نەتو
X لەتین تونغوت تو ولوپ چقات کەزدە
سالیمدین بوتتوسنیپ قانات موردو
آاللامدی باسیپ توردغان قاناکقیلیق
قالغانا کەزکە دە یلە ردیا کوکولو تتیپ
اەمەلەکی الالەکەن لەشین دیا
قایران اەدانیر تەچ تورقا جەمتی جیلیب
یولکور سوتقچ قایرانیم وتتوکەتتی
قالیقتین تیر لیکیڭ قامین اە تتی
یاقتیدان جفا بولبو بیت وفا بولوت
کەدەیکە کەزەک کەلیب توبوتجەتتی

بىر قېلىدا چىرىپ چىرىپ ياتقان قىلغانتۇ تۇرۇپ
سىيالىمدار قان سورۇغۇچىدىن تاپقان ئوكۇن
بولۇشتۇ ئاي ياپىيا سىياز قىلىپ
كەدە يىدەن كە تىركە تۇيوق سالىيو قوۋۇن
خوچ ووزقو ئالغان قوغلۇپ يۈرۈشتۇق چىقىچ
ئاللالدىپ قوسالىمدار تاپقان ئىچىن
سالىمدار مەلەت قىلپاي مال چىقىۋلتۇ
كىيىمدى قان قان كىيلەن پار مىتىچ
يۈرۈشتۈگۈن تاپيانىڭ دى قىلغان مالاي
بولبودۇ بۇ زامانا ئادەمى ئاندا ئى
مەلەتتىن ئاقىر ياغى دادات دەگەن
بولقۇقتۇ ياقىشى كۆڭلۈگە ئالدانىماندا ئى
ئوت ياغىپ مالالى بولۇپ قازان ئازتىق
شۇ سىقۇ ئالىپ قازاندا ئىچى ئەتىن يازتىق
بۇ كەزنىدە ئادىك ۋە زۇگىدە ئىشى ۋەزۈدە م
ئول كەزدە مەلەت قىلىپ ئولۇ يازتىق

اەملەكىچە دىركە ئېبىر سالىمەدارنىا

قىلغان ئىشور دوق ياردامىشىر يارىمەدارنىا

جەلسەدا - ئەزىيب جانچىپ قالدى سوزدە

قورققو شۇبۇد ئولو قىتادنىما ئالىمەدارنىا

بركىتى مىلىتچە كىشىكە بولغون بولمۇش

ايابای جەكەن ئەزىيب سالىم دولور

جەدىركەن سۆزند اي قىلىپ بوقادالى

نەكەلەى ئىمەن تور سالىم ودوس

اورن بالىسى ئەلو بالىسى بى ايستادو جىن

رازىي مولاد و توقتور جين ايردا ىسين

ئوچى جىلدا ايرىشىا يالانان بارالسا ئاتاريي

ئەركىنە قويسو آلار نەقىلالسين

بارێ لە بای سالحەدین قیلبانخانی
بوق اوله که دەی شوردوق سیسبانخانی
مالا ایلر فرمایان بونتونا الباک

کوچ اوله کوکولدەری تیتبانخانی
بونخو تقوق کەدەی باتقوشی قیلدارین
توو شقان قاراشبانخان یاقیندارین
مالا ایغا ایغی کە لیب یوریه کەندین
مال آلغان باشلین آجیب قاتیلدارین
بایسالهو یامان قیلدی کەدەی شوردو
کەدەی شور مالای بولوب قورای اوردو
کوزە شو اولوب ایزلا بودو کلدیلی کەلیب
کەدەیلە رحقیتی بوشوب شەمر توردو

حاجی

بایلاری آقچالرین شونکله بیردکه‌ن
یازیولسو کوبیشو توده‌چ کوتسکه بیرکه‌ن
کوبه‌له‌چ کیمکه بولسو اقچالرین
مالیاردین اه‌کی توتسکه بیردکه‌ن
برجیلدا بیه‌ش ته‌نگه‌سی اون سه‌قیز بولغون
آلغاندا تیلقاد قیلیب قولغون توپغون
که‌لکه‌نده او باقتی سی ته‌نگه‌ ... بیرده
تابیاسامالای قیلیب کوکدون اویغون
قوتولبایت که‌ده‌ی یاتقو تتو استی بیردیه‌ی
بیرسه‌دا قوتولوتبایت ایچیده بیه‌ی
قازاشین چوقدقان توتتولی یاالا بیه‌ریب
که‌ده‌یدیب یاربی توتوماقول ده‌یه‌ی

وجی

سه‌نیچی اولك

قولوماقالام قارماب یاژام توسقا

یاژقانیم تاراب کەتکەن آریر توشقا

یورکەندە ریسوا بچیندە اوقات کوروت

ناسیبەن قورقالامدەف فەیلیك توسبا

جانجیلیب جانگی اوزآلیب کوتوردوك باشش

برکەزدە قابالیقتان کوب آقتی یاش

ایلانان کوزدون یاشین تیدی لەبیش

توشتوقولاب موریوندان وورجولە تاش

سوورونتو ایلانانی تەرمەتکەندەی

اوقتاشتی جوولوق جەلیب جەلادەتکەندەی

اولبوکون لەتیکە بول رازی

قوینوتوق بیلسەلکەدەی اوزکەلەتبی

طچی

بو ایوسوکه ده کی بایقوش کور صواکه اوله

آچالدان بر جیل مورزون اولمولک اوله

اول کوئده شور قالدی بایقوش که ده کی

سالیمدیت قولدوئدانچی چیولمولک اوله

آتیلدی کوتولده کی زمانئو انچی

آندانچی یامان اوله امالدانچی

له ئیپ قار الکینی قیلدی یاریق

بیله سیلک اوشکون زمانی یاشدانچی

بیتکو لکو بایلر ماتاب بیلا به رکهن

بالدار که ده کی شور ده ن قالا بیرکه

که ده یدیب بالاسی قوجاغه غیلانده ن

بای صاب اوشه اوشه ئوله جالاره کیرگن

يوق ئانا كور بولغونوڭ كەچمەيلەيدىل

بولغوچە لە ئايتقان سوزوڭ قايان قابىل

بو سوزدو كيم ئەشىتسە بەگەردە بەس

ئادامدين تيري يورگەن باردى داليل

ئەمى كون قارالغيسيز بولدو ياريق

كەلگوچ نوركەن ئەزگى مەنەن بولدو قاليق

كەلەشقارو كوچتين ئاملاكى بيشى

كوپ قويابچى كولكو كەدەي بولدو ئانيق

ارقالدان سالىپ چاپقان تاق كەتەلەك

اتالچى يوقالادان آت كەتە لەك

تاقتو كەدەي كوكولو دارتتو كەچى

آليكە باي مانابتان شات كەتەلەك

کوستورولدو کوکولوتالای جاندین
جاکنی بولدوق ەەسنی باققان مالدین
ەزیلیپ ەزی کەتکەن ەملە کیمیلەر
بیلدیک ەمی مانی سین یونگو باردین
قولونان بای منابین توشتو قاچی
باریش بومنانی کەدەی جالچی
ەزیلیپ ەزی کەتکەن شوردو کەدەی
کەکەشتە ژ دنیا شوروژورە قولاق سالچی
کەدەیدی آچوقیلیپ قاچیلانان
باشینان قانی آغیپ تاچیلانان
قاچیغا کەدەی بایقوش جیدا یالبای
قولونداله سی بولسو الچیلانان

اەمگەکچیلەر بیرلیکتە قیلغین سایلیر
باریدان اولوق کچیک بیرلیک بایلر
باسالبای کەلگون چولخو تۇدالبادیق
آلیدا اەمگەکچیلەر آقیل تاجیز
یاشایلی اەمگەکچیلەر کەلسە قولدور
چیقیابلی لەیین باسقان تۇزاچولدور
آلیکە کوز اچسادا کوز البا دیق
چیقانقا بولدو ازحیل تۇمیر تۇرەدور
قوربولدوق نەکەلەیدیق دیما بیدا
اولکەدە کون یوق اولە یاما بیدا
٩٥ اەریلیک آل اەمگەکچیلەر اەتیپات بول
دەن سوغلۇق تەکیزحاندیی آمانیدا

آرقاگدان تاق کەتەلەرنی سالیب چابقان
چابقاندا قوتەلالیبای آستا تارتقان
اەملەکیچی اەزیکەتیب اەزیلکەن قلیق
بو کوندە کوتولک چیغیستالیک اتقان
تانک اتیب کوت چیقانسولک کوزوندو جول
کوروندو تانک اتقانسولک اولکەمەنە من سول
کورکونبوز شەلو صدە قتو اوتوتبابیز
قالایق توکور چیلیب رازی بول
بوقادا مانا جەمەنەمەن تەلک بولبوچون
آتقانی بوقاداتی اەیچ بولبوچون
مانلبادا اەرکی سەنەمەن قاندی سوزیچون
بارچە لە بوقادادان جەم بولبوچون

НИИКЯП
Рукопись ~~124~~
193 г.

بولونغاندای توپ قیلغان
یوقچه ریشه دن دوق قیلغان
قارشیلا انتقان یکم بولسه
ئوی بومه نه ن یوق قیلغان
ای قوچوریغان مال مه نه ن
جه لکه ن دیقان عم نان مه نه ن
قرماتت قیلیپ قینا لیپ
که ده ی یور که ن آل مه نه ن
بای بالا جه بانین بایلاغان
بایلاپ کوکولون جایلاغان
آلغان یکدی به ک لید ه ب
یول به ده ن جوم آید اغان

الدا ره ن کیله ردین که ن کیله رک ره ن ته ن
که تکه بیت دایی یان قیچ که لدی تور تونیچو
تالقانیا ادی توقتور ولدو الکی تز 180 стр.
X که ده یگه ناسات
اولو نون
ه چیغار باغین ره زیکده ن
چیکری انسیک که ده یله ر
تاشتا باغین ره زیکده ن
تالقانسیک که ده یله ر
میلک کینکه بر کیتی
میقی بولغون که زا ونتو
بوقار اکه ده ی لولو ب دال
آقلی یوق نه زو تتو
چیریب چیر نایی توقیلیب
چیکرنتی سالیم قالیقتی
ه تسه جه قیلدای قوچجه دی
سه مزمه نه ن آر یقتی

سالیمدیڭ شوزۇم اۆیىم بولغوڭ

یاردى ھالچى كه ج بولغوڭ

اەڭلوبولغون شۇم كه دە ى

كۆرەتكەنكە جەو بولغون

مالالیلیقا پۆر كۆسكەڭ

اەتەكین بەكە تۆر كۆسكەن

آقیسین بەرەبى كەدەيدیڭ

پیمین قتوى كۆيكۆسكەڭ

ایلكەزلیڭین آ د ا مى

قۇچ قەرقەتقاڭ مانا بى

كەدەيدى كیشى دە كە نیوق

قەيلى يوسۇقڭ آ ىد ا مى

جمعة المرده

تابالیبائان كه ده ید ى

مالالیقا الغا ن با ى

ائرقیابه دیب كوب آلیب

اوبالیاقا الغان با ى

سوصدو سومقو به دكه ن با ى

اوشوشو باقشى ده كه ن با ى

شول تابائان كه ده ید ى

قائین سوور وب جه كه ن با ى

دائرینان یا ئ ا ین

بى ایستار جیا بولو شتو

قبانان بیشین قاد ا جى

فه بانو شوق ده كوز دو

ئۇيۇلغان كەدەي قويۇلۇشۇڭ
بەي ئادىل بولغۇن ۋەزىشۇڭ
ئەركىيە قويىۋى جەبىرىنى تاقلاپ
بىر ئىستا زىمىن بولغۇشۇڭ
كەتىركەن كىشى سىنا بىلگەدى
سودا بابى ئالغان مالىنگىر
تۈز قولدۇپ جەبەدىلگە
يا باتى قوما نا بىلگەدى
سوردۇقچە بولغان ئورۇشۇڭ
قوردۇقچى بولغۇن بولاشۇڭ
ئاز باق ئاۋۇر سىنالاردى
نەكلۇشكە سۇن قويۇلۇشۇڭ

كەدەبدى گورسوبنەن دەكەن
كەبەتەسيز كەودە كەن
قيزمات بيتين قيلديريب
وروق سوقوب تيلدە كەن
چيغار باغان توورونە
تارا باغان او گوونە
اەمى اوزگون منا بتين
اەنە سينين كوزونە
بانگا قيلبا مالا يليق
اوتكون كوندو سانا يليق
وزو بوزچو ايشى قيليپ
باقشى ايشكە بارا بيلق
مانا ب قيلغان چولدو قتو
بالار قيلغان ستوردو قتو
اد بولقو جەر تودوغا
ورو بس قيلغان قوردو قتو

آيسالمدان و چوكدو و
قوش قاناتدما اوزوكدو
ايبر باشين قاقاردان
اوني قارا كوزوكدو
وقوباي بولبوس اماليك
وقوبا سيالك باما بيليك
باداب يوريسه لك آتا بين
يوقوب بولبوس دامباليك
بيلو باليق آدا مقا
بيلو كه ده لك تالاماسقا
مال باققانچا بيلو بارم
توشبه سيلك تويوق قامالغا

کوچ قرغزدین کوزنه‌سی
مال سیاقتو موزنه سی
وقومونشون یونخان
نادان بولدو بوله سی
نادانلیقتان مالدایدیز
ایده‌تی یوق قانداییز
الیپیزدی قاراساق
اوچوپ یورگن قانداییز
وقونان ایلمدی
بیلمه‌دین ناپات بیلمدی
سویله‌نیپ ازدراق
ووزه‌مدا چیزیلیک تیلمدی

حكل

وقويسانك يوقتوتا بارسيتك
يار ياناتان جه ركه بارارسيك
كه كولده كي يوقوكده دو
قولونكا تاب الار سيلكا
وقويان چيچار يارتيققا
ايتام سولدو قاليققا م
قرلقيز بالدادى
وقوياندان ثاليقيارح
نه كه لهيرين كه ز نيده
بارى قلقين اه زيلده
باى منا بين بالدار ى
وقويان اه رته بشيمده

شعر

بیلمیلک بولسو بیلە رسیلک

الژمەنەن یا قیندی

زیان مەنەن بایدا ئینی

بیلەرکەمیل اقیلدی

کوشومدەکێدە اویلەشوپ

کولکو بولغون ادامیز

ئوبەلیکتی اویلەبوی

شوکل ایپان نادانیز

کولوکلودو بولوکەلس

وقوموشدو کورشوکەر

اورلتو قیرغیز بلاسی

وقوپ یوروپ دولەکەر

چاكا

تۇتۇق چوقۇلنىڭ آچىلدى
تۇراسۇز ئۇلنىڭ چاچىلدى
قىزىل قىزىل كە دە دە يىي
كۆكلەردە زىلنىڭ ياسىلدى
ئەرلىك بەردى ئۆزۈڭگە
كۆرۈندۈ يادى كۆزۈڭگە
ئىزلا بولدۇ كۆپ يولغا
ئەجە توقتىغۇ يوق سۆزۈڭگە
كۆڭلىدە كۆپ سۆزۈ گۈلدە
ئىتابەر كىمنىڭ توقتىغى
ئالدى ياغلىق قارا ئىگى
ئارسىڭىنى يوقتۇ بۇدى

رۇخسات يوق ياقىرىغا
بىرمالى يوق باقىرىغا
نەكەلەمسالىق يول بەرگەن
قەيلى بوشۇققا بىرىغا
ئۇلۇ يوققا كەمدەي بالدارى
ۋەقۇ يالپاى قۇرقالغان
ۋەشۇندۇ ئۇ ئوھىيەل
باي مامانا باتان بول الغان
ئەبدىك آپىلدى خولۇگۇن
كەلدى كەدەي قولۇگۇر
ۋەكۇموتەر ياپشا ستىن
كۇب رازى بولۇگۇر

باغىمدا نابىلىڭ زار بولدى

اۇتيقان سوزۇڭ غار بولدو

مۇرۇ نقوداى بولالباك

كوركون كونۇڭ تار بولدو

اوقۇقون كەدەى بايلار بلىڭ

كوچوڭ مەلەن بابى غان

كەلسە مانا ب قاشتنا

سوز ايتالباى قالىمغان

مانا بارەى كوركونىدى

بانسا البانان كەدەى سيلك

قيرمات فيلب آلاد خما

قاسى آلبانان كەدەى كسيلك

يوقا ئوتكەندۇر بەلكىسى
قايتا بولىدۇر كەلكىسى
كەلدى كۈن بىتمۇن باشىدا
زامانانىڭ ئەگىسى
تاردە ئۇنىۋ كىتەلدى
يامان ياقتىشى ئەگەلدى
ئەزادە بالىلك ۋەزگە
ئاللاباسالىك بەلە تۈزى
يامان ئەزگى ئۆزمانىلىك
ئەزىلگەن كەدەي ياماللىك
قوشالىمدى قورقىلدى
ئەي نەدور ئارمانلىك

کەمی بەزسیلِڭ لسەنداڭی

ناسیەت یازاومەنداڭی

اوُیوُگلەکەلسەکەت دە بە

کەلە یوُر کەر اە لد اڠی

ڤوور و یوی لشوُلِڭ بەرکە نرەن

ئوکە نیەی سیلِڭ دەکە نرەن

ڤوُئوُلخوُلا بای یولسولِڭ

ڤوُرعوُسعل اوُشوُ دەکە نرەن

ئوُعوُلعولە نیەیت بەرکە نیلِڭ

مەن مالد و صوُن دەکە نیلِڭ

یوُسوُ زوُمە ڤولاقسال

یو طیستا کە کە نیلِڭ

НИИКЯН
Рукопись №________
________193 г.

شۇبە يشىچى غزالى دۇربايلرى ناسىيە تى

بەرەكەلى باى بولوب
كوكولدەرى جاى بولوب
اەت سىرەيسە ياغشى باى
جەكەنى سەمىز تاى بولوب
ياقشى كوروب باقردى
جەتىج جەسىز باقردى
كەدەيلەركە كوب آيتادت
آتالسىداى آقىلدى
اوشوندا اى بول باى بولسوك
توروب تولوكلەشاى بولسوك
ياقشى قاراش كەدەيلە
كوكو اولگە بوتون باى بولسوك

جه‌لک کوزه‌چو سازاگدان

نه بایدا سازالک قاراگدان

وزولک توکول که‌ده یکه

سیپاتی تیه‌ر بلاگدان

وقاتی یوق که‌ده یکه

باشین به‌ر به‌ی توچوب به‌ر

آیران قیلیب یوکینده ب

اولادلارین توتوب به‌ر

یاستی توستو حوی حرقسالک

قوی قوزه نوری چوتوب به‌ر

الاکیمیز قیلیسنسا.

کوب لیرنه ته‌ی توزوب به‌ر

بەرسەڭ چىقار ئاتارىڭ

دوست بولور دۈشمان ياتارىڭ
مالىڭ بولۇپ كۆپ ئەلگە
ئايلار سىپات ساتتارىڭ
ساقى دەۋەت بەرەشەن
بەرسەڭ بولۇت كىرەشەڭ
پادىشاھ نەمەت نەڭ بولۇت
ئولىۋى يۇرسەڭ تەرەسەڭ
ساقى بايلىر سالىمقا
ھەم بولغۇنۇن كۆربۈدە؟
دۆلەت بولغۇنۇن قۇر بولۇپ
كەم بولغۇنۇن كۆربۈدە؟

بالاڭاچى يۈز كەن آدەمغا
ارتيق بولسۇ تۆرۈنۈڭ بەر
اۆيگە كەلسە مەيمانىڭ
سالاو آيتيپ قولۇڭ بەر
قوڭشۇ بولسا ھا شىكىدا
ياقشى ايتيپ سۆزۈڭ بەر
بالاڭاچى بولسا اول قوڭشۇڭ
كيىپ الدەپ بوسۇڭ بەر
اەت سيرە بسە قونۇشو ياڭلاق
ھەكيلە دەپ كوشۇڭ بەر
قىزى بولسا سۇلغان
وزۇڭ جەبەى تۆرشۇڭ بەر

ائتەکین تۇرۇچ جۇوە بۇرسە

مینە ئچویدەپ تاپیلگی بەر

یالغۇزلە بەی ووارەزولگی

قاتیپ قوپوی مایلگی بەر

ووقات قیلغین کەدەیدەپ

ارتیق بولسو مالیلگی بەر

ئەرتەلی کەچە یکو کەلسە

قور قاپتار باری نالیلگی بەر

بەرە کەلی بولی بولسولگی

فەیلی یاقشی ئەرکە بەر

اقچا شوراپ کیم کەلسە

باپداسی یوق تەگکە بەر

ئويدۇ تۇمۇن تېيىشبا ى

كۈچىم يۈرگەن قىرغىز بىز
بابام يۇرتى ئارچەز دە
ۋىسو يۈرگەن قىرغىز بىز
تورت تۈلۈكنۈ مال باقىپ
دۇلاپ يۈرگەن قىرغىز بىز
ۋۇزۇ بۇزۇ ۋۇ زۇ بۇ ز

شۇراپ يۈرگەن قىرغىز بىز
دۇشمان جوقا ۋىرەۋنىدۇ
سالىپ يۈرگەن قىرغىز بىز
بەت ئالىشقان جوقا ەلدى
الىپ يۈرگەن قىرغىز بىز

بار بولسو تینی یاردما تمیلك
بەرسەڭ چیغار آدباغیك
زار الیندا ئەلکەم بولبولسن
سەنی دور سالماغیك

مالاتو قتور الینلیكچی قرمز بسا ئیلان
ساڭقات نمزالی التیچی
باشیلان قرغیز اشی بیز ا
ائلیوم مالیم سا بیز
وقومو شتوره یوغو نا ن
کو بره لك قایچی دار بیز
سوموبولوق یوق سوردوق یوق
موسولماننیز با شتینا ن
مالیو بولبوی یوزکه بیز
یکلیم و کومون اریبا ن

آشو شونقام آت مینگه ن

اسلماتشو قیرغیز بیز

برقوی سعیلیف بربه گه ن

قاناتشو قیرغیز بیز

موسلمانلق آتا نمی

جانقیرا یودرگه ن قیرغیز بیز

الدادشیب آرچه ردم

اقرا یودرگه ن قیرغیز بیز

بتش ابوافنی ناماز نیتی

وقوف یودرگه ن قیرغیز ایز

کوله قیلساق آسابتان

قورقوقف یودرگه ن قیرغیز بیز

میلتیغی یوق سو یولدو

× چاپا با یورگان قیزغیز ادر

یا قتیلیقنی بیه تته ن

تابا یورگان قیزغیز ادر

قوی قبو تودان یوسی اوربدو

تیکه یورگان قیزغیز ادر

تیکیب الیب بوسی اویله ۴

کیره یورگان قیزغیز ادر

اقسا قالدی اورما تتا

سیلای یورگان قیزغیز ادر

آجال جه تیب کیو اولسو

بیلاس یورگان قیزغیز ادر

قازی قالدی تاڭ آتی مایدی

سیغور یورگەن قیز قیز بیز

بودای تارو کوپ آیدا ایچ

ودنو یورگەن قیز قیز بیز

آزیا کو یوز مال آیدا

سەنا تا یورگەن قیز قیز بیز

قیمات بالا یول آلیب

قاتا یورگەن قیز قیز بیز

سوقاو قیلیب آتنی توتو

جور یی میگەن قیز قیز بیز

کورو شمە کلەتە یسە لیب

تورقو کیگەن قیز قیز بیز

اه يل قاتاري آچيقان

باريب يوردكەن قيريميز بيز

قيلا يوركەن بەيتين بارسقا

تانيب يوركەن قيريميز بيز

مالدو بيلسوق زەكە تني

بەرب يوردكەن قيريميز بيز

ديپ بيسلاو آرتيناه ن

اه رب يوركەن قيريميز بيز

انجيه سوولك كولك جهادكە

قونو يوركەن قيريميز بيز

وازو يوزيه وازو يوز

سەلو يوركەن قيريميز بيز

ییلیم و تورو قوشلاقی
بولو تورغان قیزیمیز بیز
ییتی یاش بولسهق یاقشی آتقا
قونوب تورغان قیزیمیز بیز
ییلیم و تورو قوشلا لقی
اول قالالاری بولور سوك
کوزوك جهتب آل ایتیبکه
بر قونوشقا قونور سوك
توقوب یاتات کوب قیزیمیز
آدهت بولغون + یتیمیز
میلده ن سونقو بوده یار
القا باسار کیتیمیز

به چارا بولسوقا بیردی
بەرە یۇرگەن قىز قىز بىز
قوجومولدوآر تیلان
١٥ دە یۇرگەن قىز قىز بىز
وقو ئۇسو یوق باشتیان
بىلىمى یوق قىز قىز بىز
كوچ بىلىمدىن یوقسىلان
بىلىمى یوق قىز قىز بىز
١٥ل قاتارى وشودو
٥ جى بىلىبه كەن قىز قىز بىز
بارە تكەنىن یوقسۇلان
تەز بىلىبەكەن قىز قىز بىز

ورتوشقشقن كەدە يدن
ورجود كەل سوزدودە يەيمين
تيرى يقور سەع يدلدو شقدر
ايقا ياشيو يەدرەى مين
مولدو يشقشقن كەدە يدن
وشقدقك سقزدودە يەيمين
آماشبولسقن قالا يوق
آستى لە ياليم جەيەيمين
توقتودالى ايتم بار
جالكە آيلاى كەدەى ساتم بار
يادى جالطى وقع نما
ميلتيب يازقان قاتم بار

کونکه ریسیک اولبوسنک
یاماندیقتی کوریوسنک
اخیری آلغا باسار یسیک
آرامقا کونکول بولیوسنک

جه تیلطی غزالی

وای آنایب سال قولاق
یالغاندی قیلار کیم توراق
سعادروکدا ایدلوپ اوت ا
ونا قیلباز شنعو جوناق ا
جالک آیلاق یاردی قازنونقون
کور یوز جاندی کورونقون ا
بایانی که دهی ده پیتورنمان
ول ده زونو اسوزونقون

اه زیله آلغان ه چیکجی بیده ن
قات یاز غاندان به بیسکو یوق
سوزوم اه قیسالک کرب که ده ی
دو نییده ن که چیکم یی ده ن
توزوم ده ن که ج آریتیلدم
کوب اوقیلیم دب آیتیلدم
قاداکلیق باشتا میں
وزوم بوز نه ن ده ج آیتیلدم
آتیسا یتلدی الباي بشر
سوزگو قولاقیلا سالیبایر
قای جیه رده که گه بش بار ده یسه
باربار قورو قالبا یبر

که ده یمیب باشتان اه زیلکه ن

ومورتو وکلشوب که زیلکه ن

اوروپات قیلیب له شین

مونیشو مدان جیسیم چیه چیلکه ن

اوروپات بولدو سیزده ر که

قوواتی به رسین سیزده ر که

اسلاماتلار پایلا به ل

تورا جولدو ایرشته ر که

وای آی جوره لی اسلامات

قیلباتکار بیشلیک آماناب

اه زیلکه ن قوجوناه شیشه لو

تعلدو یاتات یاذقان تات

باشینك كه جبر كه ده سیزر
یاقشی غامیت حمله بیله سیزر
کوکوره ده سوقور کوکا چیقا
بیتی مافقا اوریه سیزر
نه کله لهی سالیکو که دن ملیده
بیلکه نده ره دیب اوزیده
قولکه الهدن جوشتاخان
اورته لکیمه نه ن که چیلده
که دهی بر دی سنا تقاشباری
پالقا سیان یاتقاشباری
یاردیغا قیزمات قیلدرب
تامامشاغا باتقاشباری ک

بارغان مەنەن يول تيپەيت
كەدەيلەۋەرگۈن مەل تيپەيت
قارا كۈڭلۈك باشتا ئۈچۈن
ئوڭو تۈگۈل سەل تيپەيت
ئاقالتىمنى باشتا مين
تومون تۆركەن باستامين
قان سورغۇچو پشاليقالا
باشتان بەرى قاستامين
ناسيەت سەلگو ۋقاقارا
كەدەيلەر جولدون ئاداشسا
بېرىكىشىپ ۋە قات قىلسا
ئاداز تاشىپ سا باشسا

ایتامین چوغقو بولغوندەچ
هاپیلغ خەدرکە قوشغوندەچ
قوشقچو ساتوز بولغا نیک
چیپیەسەبکە تەنگخوکدەچ
آتیقان دەن بولبودولغ
پیەسەبکە تعلبودعلک
بابا غیدای بای اە دیب
قابرکە ددی اوکلبودولک
بوکەزەکیلە تەز کیمدە
✓ اقیلیی تابسا اەز کیمدە
ایتسادا اغی بولبودوق
اوشو کوندە کەز کیمدە

سالیمادجەکەن سیزدەردی
قۆل قیلبشقان بزدەردی
قیفتانساق کدب کەدەی
سیدرخان وەرۆج تێشتەردی
براکراح ئێزاح یازیلدی
مەوقوۆلۆ کەدەی باسیلدی
تەکەبردۆ سالیمدا ار
کەردە ئێلەن آسیلدی
جەرشۆزۆ ئۆن یاقیری
ئەزیلەن کەدەی باقیری
آلیکو ئکە سالیمد ن
جەبسە دەکەن آقیلی

ئۇستۇنلۇرىدىن ئەپلى ئاتبات
لايىقتۇ كەڭ آيىتات
ئەلدەن ۋە خوڭ بىر ياقىر
كۆپ ئۇيانچ طلەپ ئاتبات
مانا بىتار يۇرۇق ھىلىتىلداپ
بالىلار نۇرات قىلىتىلداپ
باتىقۇشى كەدەمى بالاغى
ئارالىڭ يۇرەت ھىلىقىلداپ
سالىم نۇرات قامدا ئىپ
كەدەمى يۇرەت آلدا ئىپ
قادىر كەدەمى سالىمدىن
ارتىندا يۇن ساندا ئىپ

اه یل باتقاردی بیلمه جیك
ییالدر جولدور سوزمه‌نده‌ن
قیلالبادیك آز سینشی
کوروب تورروب کوزمه‌نده‌ن
موشوعلانی سوز آییب
توبونمون عاری بیتی یوق
ه چیلومه‌نده‌ن ه چیلمدیبی
بوکه‌زه‌لنه سیفتی یوق
وردسی بیله‌ب توریکانه‌دا
موشورمانی آیتقانیوق
اوچ یول بیلی اه یل شوراو
وارفه بیلیه‌ن قایتقانیوق

ۋيۇمەنەن بيجىب جەج
سالىمتۇرغان بالدا ئالىب
بەردى آقىر ۋەسىنە بىن
كەلدى كەدەي كەنزە كىيلىكتى
سالىمدار بىلگەن زمانىدا
قىيتى قويىدۇغان تەزكىن

بۇ تالقاشىپ ئىپ ئۇفتۇپ جەئىنچى
تمزالكم قىرسا تقان ئۇغدالۇ سوز

١ يالا بەيدۇم ئاولۇكدۇ
آتىيات ادلىم كۇر كۇنۇدۇ
الىر شىفيب كىم بىلەت
كۇدبۇسو اۇيەد ھتومەنىدۇ

که دەی آیشا بر سەدُ دُو
سالیو کُو لکه ن آر دائیب
بُوقّارا دەج که دە یدی
باُخیب الخان ما لدائیب
نه که له یدن که زاُبیدة
بُولۇئُنّ بعلقون تاُندائیب
اُقفات ومه زکه دویدن
آیتیا سور قُن زاد دائیب
بار تیا بولسع بُوقّادا
قُوبانقات قُولاز جاندائیب
سه ئنی که دەی سه ئنی دەج
وو زُو به تُو نعات قادوائیب

چونکو بولور دونیه بیلاقار
بیر یکدی بیر بیلن سیلاکار
امیل قاتاری یاقیشلیق
بیره کوردم × بیلاکار
باشقا قلق بیزده ن آرتیقی
یورو شونه قالدا اکار
بیکه ر یورون وقیباری
قور یوری بیسین بلاکار
قالالوم بیل اشیق قلق
وقوموشتو یاریق قلق
سیزیتا یورکه ن جاباندیل
یکله بولسو تاریق قلق

مەن يازامەن تۇردۇ سوز
اەشىتكەنكە كولدو سوز
يازا بەرەم ادكەنەك
اوچار قاناق تۇردۇ سوز
وشو كەتتى تار زمان
اەمى بولدو شاد زمان
بيلمى يوق ادا مقا
شاد بولسو دائم زمان
ادنكدن كوشولك تادانديق
يرته چوشوك يامانديق
بيلسەك زمان اوكولدو
كونكە بەركين امانديق

ساتاسیڭ قیزدی قارتاگغا
قیزیغیب آتیغیز آتاگغا
قانچاما الیب بیرسه‌ده
یارتیبا یبسیڭ ماتاگغا
اون بیشته‌گی قیزیڭیزدی
سه‌کسه‌نده چالغا بیره‌سیڭ
یاشقا اقبال ده‌مه سیسی
بیرسابتا قاچان که‌له‌سیڭ
اه‌رکیڭه قیزدی قه‌یبودو
قیزدانه ساتیب تویبودو
بایقوشنی قیزتارقانه تیسین
ساتینا بولغون چه‌یبودو

+ كوب يشيمز يار و شوخ
قيلباس شونيكان آداملات
قيل بيل مرض آنا قفا
وقولادبه كه ن يازقان قالت
سوزوم اه بيت سه ريكبه ى
شول اولتوريكان جامالات
توبه ليكلي اوبلوكود
اولوق كيچيك آساماد
يار و سيز بيك آيناب
برقبلا ذيلك قانا اق
قزدى مالغا ساتا سيك
قونا قسغا تارتا سيك
ايرك وزوگده نه قيلسانك
قزقا ١٠٠ اتا سيك

کوبیدوک آز بولچوق
بیرنو یغوغو باسی بولچوق
اینسابی یوقوق آربیتان
ئالای قلقتان باسی بیلدوق
بودکه ن کیمب قاتین بلاسیر
ادام یولیدن سانا سیز
تاداشریقلی قارداسالک
آبیدان ایدان قالاسیز

مال بولکه آلی یوق
دایادانان مالی یوق
کوبوتون یاشی قریق چوز
قاتین نگول باری یوق

مالغا کوچوک ایبه که ن

ییکیت بوره ت آرمانده چ

قالیک مالیپ تاپقانچا

قیز دار یاتات قارغانده چ

اه شیکه نده رکم آییات

بو سه نده مدو یالقانده چ

ایت بوره ت اه مدیکی

بیلکه نکی اورموک قالقانده چ

کوکولده کی شودو نچه

ده نکیز یه کون قالیقتر

یاشی یسات کیشنی

کولکی قیلیپ ساتیپ الیسلر

ەمی آیتلی د ا زین
کەکۆلدەکی سانا سین
قود قیلبا سین بیلبە سکە
جاردی جالچی بلا سین
پاشا سین کەدەی بلا سی
زارلانان آتا آنا سی
پۆرە رینە کەنک بولادو
یارو بالیغا د الا سی
قالباغین پاشتار بولوغان
تۆشتسە سین دوشمان سوکوگدان
لوئین آتالنگ آرقا سی
کەتبەسی دولوت قولوگدان

مالی بار قارتالنگ الیپ یور
اورتقین بیبان یاشتادی
قارتالنگ الیپ نه قیلات
یاشلی ودنا چیماشتادی
کوربودولك غزوان آرتیشتان
قیلراسی یوق ساتیشتماه
تغین الوجو که ده یله
مالین یوقتقن تاپیشتمان
یکیشی ساتیپ پول قیلادی
وزون وزد پول قیلادی
یامان آدەت ۵۰۰ سسی
اورنا چینی پول قیلادی

باشىچە تگەن قارغانىڭ
قولاق سال ايتايم يالغانىن
اوزى آدە تىنى تاشتاسالىڭ
آيتقان تىلدى آلغانىڭ
قلب ايتاغىن ايتقىن
چىن آيتسا اگدا قىل آيتقىن
دوشمانىڭ كيم دوستوڭ كيم
بايقاپ توروپ سىر آيتقىن
اوردەك اركىمدىن ووزوندە
بازار چولا كوزوندە
آق چورەك آلال كيم بولسە
جاناڭى يوقا سوزوندە

یاشش اوکور چاکی زمانیدی

اولبوکون تیله آما نیدی

بایقاغیلا یاشش مۇدۇن

یاقشیلیق مەنەن یامانیدی

بودکەن سالیوکەم بالاب

~~[illegible]~~

وقودان قور وقا الغانیلک

اوقاتیلکنی قیل جەرایداب

قوت بولسون چاغی زمانیلکنی

کورور سوکنی دانجی امانیلکنی

٥ چە بولبو بولور سوکنی

یاقشی دیقان یامانیلکنی

١٥٠ مى وقو آتا بالام

یارابانان بول بیتیلیک
یوق آرادان قورکیتیلیک
شوکله سیکلیب آده تیک
چاپیناریغا شور تیتیلیک
تو تورادان تیله پیپز
وقونان یاشدن وصورون
باری سایر کوکولی و
قانیب آیتام توکونون
یاشا سین ده‌ب تیله یلی
لهنجیل یاشتادی
یاشایتقوده‌ب اویلوب
آقیلی یوق باشتاردی

كو

آراز بولوب آلدی شباوت
بولبوبس ایشکه قاربشبا
اوكوصده ردین آستنا
اربز آیتیب باربیشه
نه آلیبی آرما نیلك
مەن آیتابیمین یالغا نمین
شوم مونەستی قوییوسولك
كوتتوره توشەر دامبالیك
دامبالیكدی كیم تولوبت
كیم یاتقاندی كیم كولوبت
آراز داشیب جیغیلساك
اوییدو بولده ب كیم جولوبت

باى ماناب آچقو قار اسا
باشىڭ يىكەن كەدەى سىبىك
آقيل آيلا تا بالبا ى
يىگە سىيكەن كەدەى سىبيك
آيتام سوزوم بازيڭغا
باشىڭ توكول قاريڭغا
وقولاريه كەن يازغانى
قيرغيز بيستان بشاريڭغا
كيم آيتات موڭنو بالغانده چ
كوچ ده له يور كەن آرمانده چ
بايقا باستان يوريه كين
بيلكه ركى ادەت قالغانده چ

ايلكەرگى سالىم كوب ھەيلدى
پادىشالىق دە چۇلە
چۇكەدەي تيلىپ كەدەيدى
آتيىشالىق دە چۇلە
قۇتۇلدۇلغۇ كەدەي ئيكەندەن
دەچۇكەتكىن ايت مەندەن
شۇكۇرنىل كەدەي قۇتۇلدۇلك
بۇصتوپ تيلدەپ سيلكەندەن
دگوسەت كەدەي ليسەنيكى
جۇنۇن پيلكە ن ە لد يلى
قۇلاچ ساليپ ئوقساتقار
چينى آتيسا و مەنيكى

يازقاتيم كوكلو ناسيپەت

سال قولاغيڭ آق سيپەت

اەزكيلەردى اەزكە آليپ

ملاتو قوتوڭ قات چيپەت

آتيسا و سوزنو قيياپتو

تورد و سوزدەن يياپتو

آيتاوە لكە ناسيپەت

آكيپ تير سيپا قتو

توقچور و بلام هيچنا كيز

آناتين سوزدەن سيلاكيز

اەزكيلەردى اەزكە آليپ

اەزبلكە نكە سيلا كيز

اۇستول كەدەی ياريقدا
كوكولوك قوی آنيقدا
كوزولوك اچيب قاراغى
توسقاسى يارقاليقدا
آلغا باس كەدەی آلغا باس
ياشاسانك وچكوچا آلغا باس
قوتتو بولسوره زمانيك
قيزيقچيليق تارقا باسى
ياشاسانك آلغا شووروغار
باش باشيگدا قوورودگار
آلغا باسيب كەدەيلەر
ايشتى ماقتو بولونگار

الأمودون قوشتوق ده لييه

بوماباری حیثنا نمید اتورنچوجو

توقتول الی تاقاشباری دولو

آدیریش یحی و شعل و زو

اه زیلکه شو سب برنمیک

له بیش دیب او رماتنا باسرو

وکردی و شونه که کدلك ته کدك

بولوب تو رغا شونغیا قوباتیح

توبیتون توبوده قب یا زنجو

[illegible]

بوركه بوور آدا مېنى سسا
آيىبان ويسكون شاد ائلىنىز
يوروب
قورقوب تنتالىمدا ا سا
آر و نور دون قالغانلىنىز
كه مه سياته كىشه رب
كه مى بولىدو چىنار سىيى
بادىلىك ته كيز بالامسىلىك
كوب اقتىقات قيلادىسىلىك
بىزلىك ئەمەس باردىكدى
قوباناو كوروب تابيكدى
لەيىنجىل ياشى بالدار
كوروب قىلغىن قامىكدى

684 строк.

НИИКЯП
Рукопись №
193 г.

403

ئەنگلەنە ئاناس

ۋ لادە ... ئىلەن

جولدوشتوم بول بەيتاشتابى

تۆلكۆ جاماز بىلە چىغار ...

بولعوده ۆ ... نا سى

بولسو تۇ ... باستروتو

ۆ نشە منا؟ بول جا سقا ئىيم

تۇرانە لىغ تۆر عادە بولسو

كۆ بۇ نتۇب داعى بازىب بوروتوه

شەدۇ جوق.

3530
5517 р НИИКЯП
Рукопись №
193 г.

101

1921
77
———
164

НИИКЯП
Рукопись №________
«___» ________ 193 г.

بۇ تۈن دۈنيە

بولە تار دا . دى بىر كىلله !

ھنيۇ سانتى

قايران لەنيە بۇ رە نيمر
كاموۋ نسقا ھود ايتقانە
اقيلى ادنيق نسەرە ھمر
ئوتۇب كەتدى دۇنيەدەن
تۇ بىتۇ جىنار تەرە گيمر
جار دى جالجى بالا دىنا
تەخير نىيگەنە كەرە كيرخ
بۇ تۈن دۈنيە جالىيغا
قازنا نسيە دەلەتدى
بايانا بدى جا قرنا
استيت جا ريب بەدەتدى
ادۇ دە تدۇ دەبا دىغا
كۇدينا تدى تار قاتدى

جانشکا مسا بول تعار مادای

مثا یمربه ۱٤ ر پیسی

ئیتی توت یوب زار لاداى

قو نسقب چادا امر و شوشوای

انسیله تو عان له نیش بی

ته له گه بیه ته گیر داه ب

تنچتو ن عو ه لیکو ی

زا سله یه زیه چیقادیب

بولوب بزد نیه دیلری

د و قو تور لار دیه قو ید ورب

تانسادا تو ی ته قیلر نی

و ر و تقسو لمو ر قشو تو

ژا کو ن مه ه ن ژ ستة جبيه

جا شتا د ينا ا د نا تو ى

ه لبه گيجديه با د ييسيب

جا ذ ا د يه تا و تتر عا ب

با ر د ى جا دجى با قر د ى

منتيب تا ها شا عا با دترعا ب

با سما جى مه ه ن نو ر و نو

تحا د ما تيب اليب اتتر عا ر ه

ژ يگه جيفا ه ما ل مو لكو ن

د بو س قيليب سا تتر عا ه

ژ تو ب گه تو ى د و ييه ده ه

قا يرا ن له نين ا د ما نا ى

نه گبرا نو ستا ب تو ب قا نو ن

8
1
15
29
39
44
104
137
148
187
204
266

اجيق قيلب تارقاتوب

الته كوُ موُنشن زاه ريلدى

هوُ رمات دُوچكوُن قابلاريب

جيغادا بيه چه ريميدى

قاتيجا ز قا نيمر موموندای

اسيل له نيه . هوُرماتى

X

و فوُ موُ بشتوُ جا عيان

ار تيق بولغون سهباتى

لمنوُ ره تده توُ رات نقوسوُلوُب

سوموُ ن بولدوُب توُرماتى

ماناپ اتو تو ئه بيگۇدى

باى ماناپدار جەپ تۇيعون

الیب بۆ ردی جە بیلدی

قزا نمیستانن قا لعیناه

ابزیب توید ۋ جە لیگدی

ههن مسۇ یلۇ یۇ ئه ارقانتالی

اونیزدا بشرییهکه لبهدی

قرا جر نمیز اتا قدح

است قویعۇب تۇرته لعهدی

قارالمی قالق ده اتابیش

کۇ نجغیشتیق ه لسهدی

8
1
15
29
39
44
104
137
148
187
204
266?

چول تور دسکو توب زادا ایدی

اعاییه تو حاب بارقیکانی

اجیرانب به ردیعو

اتا ته گی سالتکا ی

بول زی به رگه ن وقودان

جا بتی کا بسه بوله قارتیکای

جه تستبه گه ن که ده بلیه ر

جه تسس ده گه ن دار تیتای

تۆر با توق اسیل بره یو

کەدیگە بە لەرى چولدۇغو

کەرە نە قیسر بیلەچە لەگیدك

باتشلا دارە یە اتا قرو

تو بو نالە تحا یعى جەبەدیرك

هەر ییات اجیب ارتقى نى

نۆ لگو بو لسوس دە نەسدك

نەكدیدك اجیب دە تو یعو

بو تون دو نیه نالقفا ى

اسبل لونیه سبورانی

نمزال بازیب جیعارساق

ساوه تیکه ی ژانسویه

کوتو دژو لسوده جرانی

سوات بوتور جوجولسوده

زالیمر بولغو ده بوددژتقو

متایمر سیقی تودامی

زاوت بابریک تقوداب

چپنچه توکوندو کمرتو دکوده

بوله جا سقا نیمر جولدو تشور

ارد اقتو له بیه. صو دا سی

بای ما نا بد بیه بو ه ذده

تو گه نیب قالدی تو راسی

بوله جا سقا مر بیه بو هان

کا زبت جو ر نا ن وقو عا ن

بجمد گو ده ب سو ر اجب

از تقا جو د و ب تو را شقو

8
1
15
29
39
44
104
137
148
187
204
266

119

جاغیبا قوبوده بیراغی

قازاق قیرمزا قالقیپیس

قاناتی التین تشا دی

قزال جارقات اقنیدی

قاباسیه اینپای توراپی

ادیل سوتقور تورالیپ

سوراق سوراپ تورادی

تەگیس بەتیپ تورالقو

باشتاپ دەتەدە تورادی

انیغیه اتیپ قات جارسین

//

ИЯЛИ
Рукопись № ___
___ 196 г.

مئولن بوروئن تەبك گیسی

تشلی بو لغوئو کیم کورکون

بوسوز

ؤئرؤ لار یدی بوئەسوە

قاری چەبەی قورآغاچ

کو بور ە دەتە ئتە دە قلکانی

ائیلیب کە تیب سوئدا بعان

کەچ کور بو دۆر لا ؤیشوئلای

تنجو یق ە ئەن سوراغان

قایراە لە نیی ، ەدەیدیی

6
1
15
29
39
44
104
137
148
187
204
206

ه لبجه لیجد ه د ابن الیب

تر بیبنا لغا تو تو لدی

قا یفن به ده تما بادا

ما نا بر ار دیه تو قو مو

مر سا بشعا ن نع به لعر

جو نر تو ب قا ند بجو بو نو

جا شتا سیبه له نین بر ه بیه

جا بیب ه گه ه و د نو گو

ه سبه ن ه نبه س جانا بدیه

115

بزگه وقشتو نمون وُلاری

مادا پلاری دو مشونوب

بایعا تعادشی تو رعامی

بول ه ه سبی جولده شتور

بای ما نا بدیه تو دعامی

ته فلی جه گه ن که ده بلهر

نه کنجی لیکوه تو تو لدو

ه سیبه جبیب جاگی داه

مر بعا سبنا جو تو ندو

8 1 15 29 39 44 104 137 148 187 204 206

ئیشتە تو ار دو قا تیلدین

د تو بیلیو بیلگە نی

بو له ه یه سبی قا لفه لیه

سا تسیبا لعا نز ه نی

جا شا سیە ارتیب کو تو ه

سا تسیبا لدیه جو بوسو

بای با نا بدیه بو ه لسوه

تو را یه لبه سیت تو بوسو

بوو گه سه‌ده‌ی گوردگوی نواو

جا شتا سیه له نیی به ده‌ندیی

تیسب که تکه ده‌بو لانی

بو توو ره که ده‌ی بی ریگیب

چقسه ده‌گه ره چو رانی

جانی چه تدی ته‌گو نیکه

تا نیه قه دار چو وائی

ه ری بو ره‌ن ته‌رکی بولوب

تار قاب نودات قوهادی

8
1
15
29
39
44
104
137
148
187
204
206

قار سسسە دەگەنە جونكاى

بیبەنەر دەنەن كاسامەوە

تۆ نشەر دە گەنە سوتۆكای

قایرا نە دەنین نا سیقات

ایتب و تكۆن كۆ دیابی

نشا ئیبە تۆ شوب شۆراچە

تا رقیب لو تكون تۆ دیابی

قا با نیقدی تو تو لوەن

ا رقیب او تكون تو رابی

ایشب جا سبای قاوه ته م

اددا فشو ته ئيني جولوناى

ما اشوه ز اليب تحوه انام

جلينا بو ز گون دوده يديه

ۋ كته بر ما يدام توبوناى

ازدا فتو اسل له ئيريه

ازو يلو مو ده بود اسى

جغب گه ككه ده دو نوناى

ز يبسوبلكه قالقه لدى

8
1
15
29
39
44
104
137
148
187
204
266

ئیلیب نه ئه‌وه‌ن قاسوریه

و قوّ و قوّب لاتیشوانه

بیلیسیه دکه‌ره ئارتیشیای

جاشی بیبه نه ر اتا خدو

جاکی چیقاب جاشوارییه

جا نشیراق که تدی دوّ پیندان

له نیه اتا دکه نیسیدی

د تخو بیلیم جا غیناج

جو ل جو بو سوْ ه بهرْ ثوسه ب

جا بیب که تکه ده توْ ر بایی

با ی ما نا بقا ل ابباما ی

جا عیب وْ تکوْ ن قوْ ربایی

کا موْ نیسقا جو تیسلیبه

تا عیب که تکه ن توْ ربایی

ا تشکه ره جا ز یب تا تشتاماو

ا جیقو ا ن ا جیق ساسو به

جیو ا ب له نیه ما خا بقا ~~[illegible]~~

قای مامله‌که‌ت بادینا

ئه‌گیر جه‌تیب و نوو لدو

جاکی لاتیب و قوسو

که‌ر دو کو زنو

بولدو نشتو د

ه‌لله بولدو جوخودو

جا نشا له نیده و رانی

تو کلو هه نو لوب جوعولو

ۇڭگۇ خبليب قالق ه لگه

تاشتاب كەتۋى جەمىشىن

جانشا بسسه لەپىه بەرەنىه

اپيب كەتكەن ۇ يۇمەۇ

قارا كعيۇ ا قالقەلى

جولجو بو سۇن بەرا توسەب

جاكى بىتلىپ تۇبۇ تۇ تۇ

پيسشا تيپيا بۇ يرتۇ

اقيل ويلوب تاشجارات

بڭ كه وقشتموعووڭ دانابى

كه ئه ش جوكهه ت جوبوسو

جلواڭ جلغا وكو لدو

لەنيسه اتا سوزرابى

ھەل بر بيغ جيل تولوب

بيل ون ه يېنچى جيل بولدو

كه ده يويه كه لوكه ئه ژنگى

[illegible]

تۆرت بېلبەگە تەقۇبارى

اچېلدى تالقىن يەموُداسى

بايلاۋدو جوُرگەن مالايىنە

اسمانغا جەتەر نۇرالىسى

جونتولدۇنا لىيم ماناپى

تاردى سالىق چوڭ قورساق

بىرگە بولغون تانابى

قالىق قاچا باكەلترچۇ

يىستار چىچە بىلەر چوقولدۇ

سادىسى قلىب كەچۈن چوموشچو

قوراپ تويدو قورىولدو

يىستار چىچە بىلەر ابدالىب

مەكەن قلات ودىولدو

توشتو توب انىق جولدو شتور

كىرە گور ارتەن تويو معا

كەلەبەرەت قۇيۇلۇپ

ايتسا سۇز دۇن ھەسەلى

اقيل ويلوپ قات جارات

برداى اقيسە چەچەنى

باى ماما بويەار قلغان

قو لو نا تبيدى ەسوبى

قاراسانكز مومو ندای

زامانيدە ەندى ونكلوق

باارىدۇ وقوب قاتت ئىلىب

جاڭى جولدۇ باشتايىن

ە سكى سارتوبىن جىعارعان

تا ما لار بىن جاسباعىن

اقىل سوراب انت ورعان

باى مانا بقا باز باعىن

بۇ سۇ قۇ سۇز ادتۇرلۇ

قۇ لا عيىا سالباعىن

جو لجو بو نسو ز فو نستاب سیز

جا نیلیشوان تو یو نیا

با تراق که ده ی باشو قو لشسو

کره گوز کوز بیشیغا ؛

ه سکی ادا تدی و بلو سورة

قادار سیك اقرقینیعا

ه شینب زاریه اقیندیه

ه سکی ادا تدی تاشتاعیب

132

ساقسپالوپیه جولقونا

قادامکنی بات قویغون

قورقبوغونه چکیم قولسالباز

قارشی لیق قیلغان بادشاهیغه

قولقونان قورقونچه له الباس

ارته ل بولقب باش قوشوب

بو یکیته بو یرده تر که کته ش

مالا یلقدی جوبو ما

اسیرقی جاگنی تابعادان

قاث بیلبه ی ادام قالباجیث

بوُ دا ایتلعان له نیو بیه

تا نشتاب که تکه نه جه بیشی

بوُ توُ نه که ده ی ه لینه

به کمیتب که تکه نه ه گیسی

جالبی تعالقیم جو عوُ لوُب

جانی جو لعو اث قو لعوُب

كامونيستار جاشاسين

جولدون چابقان كەدەيگە

جول جوبونون تاماشين

قارشى چيقان بايلاردين

قانين ئليپ بو رسيە جازدين

جاشاسين داني كونونوە كونه

كاسسابولدو بالدارى

تاسا چيققان دەنەسى

ئوتكور جوودا دابارى

ۇيتولوب ۇزۇ ئيرگه كەلدىڭ

بابلا نينيڭ چقبا سقا

بريلك مهن بريلك چرگه كلدىڭ

قاناتى سيتغان تا انداى

قالواب قالغيز تالباغين

كۇ تۇ مدۇ لڭ سو بيۇرك بابلادين

سور بو سوتا بار بالمين

بابلا دما كه زه ر تيبه تره

كۇ كۇ لۇ گكه ايلباغين

135

جاشاسىن بۇتۇن كەدە بىرىه

قىزىلە اسكەر قوزغولۇڭ

كەلەبەرەت ۋە شۇنداس

انقلاب اينسا ۋە ردولۇ

اشىيب سىز يب توقتودوم

قولۇنما تا لەر قوزغولوڭ ،

279 строк

n. Çamansarьwlu

1926- جىل

(оп. 315) /№ Шабданова/

„كەسەلگە دوبدىيە ادامى"

جۇنۇكويە ۇۇلۇ

ابىلقاسىم.

1926- جىل ٦- سىنتابىر

НИИКЯП
Рукопись №
" " 193 г.

136

НИИКЯЛ
Рукопись №
« » 193 г.

اقں نۆر یا بعوت جانا شعارںۆلۆ

قالق اغار تۆ تۆچۆنه اردا قتو .

له نبندیں جول بوبو سۆ نۆنه

تار تیب مه ئه ن الغا با ر دا تقانه

غزال قیلیب قالق قاتاراتقانی

1930 نچی یل ١ نچی یانوار .

اق جاۋما فيه قاتيعى
قيمىز دىيه كه لبه يه تاتيعى،

جۇلغ جۇ دگولدو قيىنجى جوق،
جۇدعو باسىق اتيمى،

كه لقيرىسه. تاقدير كه ده كلى،
مىنه ده لهم ه لشه كلى،

اىيقتا لدا ادماىه جوق،
قابقا نه دىسه ته ده كىلى،

جاراتواىه قيلسا لسه به بتى،
ماعا به دىسه مه ده تتى،

اىيعيب يىسهم ادماىه جوق،
ادبا جاۋما كه به كلى،

اق توىه كيىسهم جيلۇۇلاب،
ادعىماق منسهم سۇلۇۇلاب،

اىيعا ه له ى جاعيرا
جاراىشبادى ىۇله ۋ باق

138

كه سه له كي ده يه يه ادمائ،

جالبارا ميه جارا تقاره،

ايه االامره تارا تقاره.

جائ وودوعاره كيشيني،

لسو نوره كورونه تارا تقاره.

بابليقتيه الره تاذاه كوره،

جانعا وودو قاس ه كوره.

جائ تاذا جودگو نرو

جارد يميه ده گه ره ماس ه كه ره،

تاذالبق دوولوره چوگ ه كه ره،

وودوعاره كيشي قورده كه ره،

اماره بولسو الت ساوه،

ائذايه بابليق جوق ه كه ره.

چوقوبه كيبسه م مابريعيه.

جاماره چاپاره ابريعيه

ابيعيبه ۲ تسه م ادماوه جوق

ده ره لسو نوره ه كه ره بابليعم.

اچيلاري بەرەكەن قاباعيم.
كەسەلدەن كەتتى امالىم.
ايسقاتىندا ارمان جوق.
جيكتا يلاي جۇرىسى تاماشم.
قولۇمداقى تاباعيم.
دۇنيە يونۇن باباشى.
دارىقعا بەرجۇرۇدابالى.
جارىشاعان مەيدان اباديك.
قونۇلنابيتى بەيدە تاڭادام.
ارمانى جوقتۇر تازاادام.
داباا تيلەب دارىيما
تيلەك تىيلام جاڭاعان.
داباا بەرىسە دارىيما.
جانىشم ونۇز القى دا.
ونۇب كە تسەم دۇنيە دوس.
نسوزدم تا السسن لوتىما

١١١٥

باسقاندا بەليم سىنغاندا ئىدى،
مۇساپىر دوردۇ قىلغاندا ئىدى،
پادىشا بولغان دوردۇ دارە،
مالا بىلىق تانا جىرغالدايە.
قۇ باتىرە كە كىر دەك،
اقىل مەنەن ەسىرىم.
جاردە مەن دەپ قىلىشمىن،
تانا اچا قىتا كە سىر دەك.
باستىرايە بۇتىتۇ تالىتتى،
جاشى كە نىمە قاردىتتى،
ادمانىم لىوق اپىقسام،
بۇتۇ مالىكىسەم چارىقتى.
ونتوعوزە دوردۇ جامانىمە.
تىلەدىم جانىدىن امانىمە.
قاپىشىب كەلەر كۇنە بارپ.
دەرەسوو لۇق كە نى دە نامانىم،

8
1
15
29
39
44
104
137
148
187
204
206

143

سىز دانا سىز سۆيگۈ مەدۇ،
ساددا تاسىز ئۆگۈ مەدۇ.
ئاقىلىمىزنى جۇنە قوبىدۇ؟
ئاللا غىرىنە قىلارىكى كۆگۈ لەدۇ،

كە دە پىلە تىلىمىزنى ئۆمۈر دۇ.
كە چىلىپ دە بە دەب ئولۇمدۇ،
ئادەمنە قىلات لىسو جۇدۇب،
+ دۇشۇ سۆزگە توگۇ لىبو؟

بولدى دە مە ما ما جا بىسسا!
باسسىب بى تۆم بار بىشقا.
ئابيا مىس دەب تۆرام.
ئېيراب سىز نەدە غا لىشقا.

~~10~~ строк

1112

قۇرۇ لسام دار تتاره تۇباڭ كير،

قۇدۇر اعانه سوز قيربله تبل،

قۇسما دار بولرۇر ووردۇداره،

قۇر بۇلاريم وقۇب ئبيل، +

تا بيپا قتيوه بالاالس.

ار يلسا ه لديه ادالس،

به لده به كه م جابيسسما،

+ به لده نبره يارب چاالدالس،

دار يلا ئديم ئه چه نگى،

تا بتا لديم دۇشۇ كى مه لگى،

اسيلا سيگ قا نته پيوه،

+ ارنتا قالعاه به چه لگى،

اليسى قيلريگ جاقيزرده.

اد الشير ديگ اقيلره.

ابيقبابسيگ جۇدو ثۇب.

هه ده ه به شۇ ر دۇنۇ جا قيز ده.

8
1
15
29
39
44
104
137
148
187
204
266

1115

قیر عیز بیلیم که مه سیسیه سیئه،

ؤ توؤ مؤ اے،

ؤ شؤ لا رکه سه له کی دا یدیه ادمائی، دوه گه

لیر ده ئ گشه ریب کو دؤب یلا ایقتؤؤ

بو لسو باستیرؤ ؤکؤ ؤ دؤ ؤ توؤ تؤ مؤ ه،

ؤج. جل ماه ایندا رله بشده، هلیچی

قولسو عؤ ه، ؤ ؤ مدوؤ ه تا رجیما الیمره

جا ریب ادا بامی ئؤ لؤ تا تا پشیر عا میه،

وشو لو ر دؤ تاب الیب باستیر ؤ ؤکؤ ؤ دؤ

ؤ توؤ ؤ مؤ لے تحیلام،

رقاجا ق توؤ ر مؤ شؤ، دوگه ه //، جیلدامی

قیر عیز دیه توؤ ر مؤ شؤ ه دامی جیه ر دیع،

ئؤج دو ؤ ره ؤ شؤ لا ر دلیعه ا با عینا

قؤ شؤ ر ب دگ سے له که ده یدیه ادمائی،

444

باسیب جه تسم السفا.

منسسم جبلعی جا لبسثفا،

ؤ لشوٴ ک ئ د ه مه ئه ه نه تیک،

سه کسه ئه ه گی ابسثقا، +

ابیقسام قالاق جاشاریب،

ولشو ئه د موو قوم باسالیق،

ادمالیم جوق دؤ نؤ بو د و،

+ ابیعیب ک تسم تا دادیب،

د ه ه لسو و لوق بو لوم که که ششه ن.

ولوب قالام ده به لسه ن،

ابیقسر ده ب و توٴ نوم،

+ کر لسوبه کره لسه وه،

ا با می لوبه لقو.

104 строк

8
1
15
29
39
44
104
137
148
187
204
266

446

دوگمه یر دمه جیناب کیته یچه
قلیب تاراتۇدۇگۇدۇ دۇگوب،
گوبه تیلەدۇ،

اچۇتۇگۇیه تۇدلۇ،
ابیلقالیبی،

قیرغیز تیلی مه ندت 147

وشتوقاسالی جی جر جیلفاقو یا پنچه قیلیب

یازقان توقتوز اا لی یالقانبای قولو

НИИКЯЛ
Рукопись № ______
" " 193 г.

سوز مانی سی آبریمی جح ربه تته

НИИКЯЛ
Рукопись № 147
______ 193 г.

و۲۰۹ر جیلدا اکی جانیبار دا

شو سوز کوکیمدا بولسون سال قولاغینگ ا
ورنیک توودیر که لیشکان چه رشتورانینگ
چاربالار قازیناالیب باغ مالیکدی ی
کدف سوالیدوز یات بولیوس وچلی ولاغینگ
یاشانسین کیم کشی وکومعوت ولیین باقتی
بانچونون اقیلمانداره بیت تا بیتتی
کیمبا انحال کدوه یی یوقسوز بول را زی
کیم قیلغان موقدای یار داغ نا قیمانا باقتی
توق قیلدی اچا بولسونچ قارد یگردی
کوتوردو یار داغ قیلیب یار دیگردی
یاری مانا ف سالیپ توروندا قیلمانان
ویلونوب وسکا ره تور ارتیکر دی
تیلکه رکی به رمه ک تعکول تورددو قانینگ
بولوچوسالیمدیقی مالی جا نیسنگ
ای ومه سن خوماسایی جهاندن وه زیب
بیله رینگ یاز باسلامدا بار چالارینگ

جىرغىزدىيت ۋە نەتىلى مەتنىلەن يازىلغان ۋە لوتىڭ
يازغان تەقتورالى تالقانباي ۋوللو
ۋەسكىيدە ن جاگىيد ان كوشۆنچو كە دەي كە مبانى ئالدائي
ئاسىيە ت سوزۇ

آنى يىن سال قو لانجىنگ يازام شوسغا
ۋلىۋكۇن شىرى بۇر سە انخوبە يليانغى بو شىبا
يوخمونىدەب كەدەي يوقسوز فىلبا قىنا يىغ
تالادا نبەركەن ئاسىي ۋجىقان قوشتا
سوردە قىجول كە تىتى ۋتوب ۋەسكى زمان
ابرىلغان ارىق سەمزيا قشى يامان
بۇكۇند ۋتە كىچىلىكىن اتتى تا كى
ۋزىلكەن ۋەملە كەچىلە رقىلبا ارمان
جەلمونخونى سالى زمان كەتتى ۋسۇب
ۋزىلكەن قىل ئىنتى ماقا باشىلىك قوشوب
كەكە تە رسا شىيا لچىل اقىلىن تاب
سالىمدى ۋسا تبادى جىلوُن توشۇب

دوستان چوون چود دۇرۇق قالدى چولدە
يار ياتقان يۇرت زمانەسى يار ايستىن وكدە
يۇقار اكەدەمى شوردۇ آچى كوزدۇ كۆردە
ئىختيار دۇكو موشنىڭ يارنى قولدە
ئەسولدۇ بۇ زمانەدە امانا بىتار سىلىنگ
ياپقا كىردار ياتى شى غوغان قار اختارىنچ
مشقىتلارى ئورنو شىلەلەن ياتىشيپ يۇر
بە كىتىپ ئوبىلە جىقان يار اختارىن
يازاشى سالىچ مانا كورسون يۇدا
يانماشديق وىستو وىشتوندە كەلدى ودا
اىلتەه رلەشىن تە كدك بە ربيب

گەدە يدى يارى مانا ياتان قىلدى جۇدا
وكدە موت يارى مانا يىتى قو بالاپ يۇر
كەدە يدى زمانى دەب ورالاپ يۇر
آلدى شان گو يۇر شىبىر سوزون قىلىپ
بىلدىر بەسى افسون وقو يددو يالاپ يۇر

سوز بولسه یانا بیر روح که ده ی ده لکه
بیله چو سوز مانیسین که مه نگیز که
ذ زبلیکه ن ه مله کیچیله ر کوزن سه نگی
قوسالیو ه سکی دودای که تتی بو لکه
زمانی نه که له بدبین وتتغ که تتی
ایلانیب ته کولیك زمان ه می جه تتی
با رمانا ب چیتو و نیکمین باری تخالیب
که ده ه بدبین ایتقان سوزون قابیل ه تتی
ارتیقچا قیلیبا قولوق زمان ونیق
نه قیلیسین جانا قیلیب ئورا ئتو بتو
ادا مدیم بر کالال بیری ارام
اناسین ده رکیم بدلجور جور که ر کو بتو
سالیمیا قولدون که لسه قانتا باغار
آتیتی ده ه ب سوزون کو بکو بانتا باغار
ایتقانینا سالیمدین اسقریلیب
ساوه نتین جولون ئودنا انتا باغار X

هی

کۈن کۈزۈن یارىق قىلىپانى باسقان بولۇپ
انارىمان قاناتقىپان ساقال مۇزۇت
بولۇپ كه تيپ كۈن كۈزو كۈزۈكه شولت
ميرىمادى قايغى كه تيپ تامام قىلۇت
لەنين پاشقا انا قورشو بىز كه
رازىق قىلالقىسا السالغو ايتاو بيز كه
پادشاھ و الكوتقىمه لەت قىلىپ
يارىق جول توقتىلغۇچقان سالدى بىز كه
جەسىر كەلەرجە تىملە اتا بولدو
كۈرسۇتتوادا اتقا تورا جولدو
تۈنۈق شوداى كىرسلوق اچىق كۈندەى
كىچ كۈركون لە شىدەى آقىلى مولدو
تۈرۈكلۈ زدار لەشىن جولغان جولدوپ
ئېرىنيپ و زوكه تىنى پارىت وكلدوپ
جاملقان قوكته رىسيپ تيار و يولسو
اركدان شوىره جىغار كى قولدوپ
پادشاسىن ماسكلادەكو كه ته تىنه رىلى
جول پادشاھ شوكه جىرگه ىەرگه جيته ريم
قازمان قيزىك اسكە رجولد و تىستور و
تاجىرپ دۈشمان جەوغو بە ربە سنەريم

تۆرتۆرە ربابى مانا بىتن قاتقانى بار
مايىلىنگ جەدەپ تاڭدا ايناتا تقانى بار
كەدە يەلەر گىمىلىنگ بولسو ەنيات بدل
آلىدا كۆزۈڭ سىزكە ارتقانى بار
بابى مانا چ بايقىدا تۇرداڭ بايا غىيداى
ە پىلى يوق قولدەن كە لسە ريا غىيداى
كۆڭلۈڭدە نە قىلبانى كە دەى سىگدەچ
سوقمۇيۇن كونردە ورشلەتا يا غىيداى
بايانى اچور سالى تيلى تا شتى
ايابانى كەدە يدى كوكلۇ قاپتى
ۇيقۇدا ن ەكسۈك كەدەى اچى كوزۈلگۈ
ەزلكلەن كەدەى شوردۇ تاگىلىنگ اتتى
تاڭ آتىپ قىيلا دان سوققۇت جەلىلىنگ
كۆز چىغىپ قوشۇكە ندەر چىقتى نەرلىنگ
يىيەت دوس باقىن جالدوس قورنو قورداش
ۇقسالى ر يالغانى يوقا ايتات كە بىچ

پادشاهتی چاردی چالچوه زیلگه‌نده‌ی
وه‌موزو قورد ئوغ کورزوپ که‌سیلگه‌نده‌ی
زچیلیپ بایله‌پشی بوشتقان بولدو
ارادا وه زقامیتین چه‌سیپ ه شده‌ی
له‌بنین مه‌نه‌ت قیلیپ چاپتی چولدو
نه‌که‌له‌ی نه‌چه‌چه رودن چایدی توردو
وسایای مکه‌له قیلیپ دونویه سالدی
قه‌ویده‌دا ونه‌رکینه وگدو سالدو
له‌بنین قارگفیپی بشا وچیرا نغی
ارادا وله‌شنده‌ی ژیتی قیلا بی
کونسالیپ قاپیران ه زدی قالدیق کوریوی
کدرکه‌شوزدیدارسن چول مجرا نغی
چیغاردی نه‌گه‌ز چیلیک نه‌کشی چاشقا
کیو بقلپوسس کوپ رازی اقیلی بارنا
نه‌قیلا بنز نه‌ته بنز قاپیزان چولدقی
شودرساچی حیپرما چیل دونویه‌نما زنحا

قاارمان قزيل اسكه رتاپيرلاندى
دۇشمانى قارشيلاسقان جاپيرلاندى
ورشوب جاكى دۇشپه قلچ تينچتا بيپ
همكه كەچى زيلكه شده رقاديرلاندى
دىكه دەى كيتى ماق قيل زمان ياختى
ساوهتكه شۇرا جمهۇرۇت بولغون اقچى
كەڭكه شقىدره كۇمەتيپ ايتۇمه نەن
قاارمان قزيل اسكه ريز كه ساقچى
شۇ دۇشپانا شۇلغار مكه لەن قاارماندار
باشتار پا قانچيغا ئما بايلاگلقاندار
قالقىناد دۇشمان بۇ پساسى بولوت قورقندر
قاپيارغان سر تيپسيزدان قانچا جاندار
كوتدر كەن قولده رۇنده اقزيل باير اق
دابارلاگان دۇشمانغا قيلىچ قايراپ
سرپيده مىك كيشىلىك قايراتى بار
كەدەرگەن شۇر و سىر ئيياجو قتوى جاپياپ
سۇڭغا رغان قيليچتار ئيپ قزيل قانغا
بوزدىياريت كۇله شىسه ميياپ ساناغا
باشتاسيت باراگەدە قاارماندار
ارقاسى تييپ ياتر تۇردۇ جانغا

بۇ كه زده تابتی جا ازا ادبر سسا لیم
یا زانیڭ را ز سیناڭ سوزدوڭ شاربڭ
و زح و روۇڭ الیرجه رگه ایداب سسا لیپ
قیلدید اكه شبۇ سسا بیت الوی ما لیڭ
كه كدیك كره و سی كی جیل بجلدو قیبیل
و كۇ موت كۇ ند و قیلات كه كه شڭ جیڭ
جا ز اسیڭ كه كه شڭ قیلیپ به رب یا شر
بۇ كه زده با ی ما نا بستڭ ششی قیبیڭ
یا بوما ناف سالیره له كورشكڭ جا ز ا
سو ز بولسو و شورمه كشوز اتیا و تا ز ا
كوشۇ ندو و هل سسا لیدا رنه قیلیا نحاڭ
كه ده ندیڭ ه زیپ دا نحیپ قیلغانما سا
كه ده له رقد سسا لیدا ڭ قۇ تدلدو ق بز
یا قشیلیق كور ه بولسده ف هڭشولده ق بز
كیم بولسه لڭ یا قشیلیقنی و شوند ه سڭ
جا لیدا ڭ كوزا جیلیپ جوشتۇ لده ق بز

Рукопись №
______ 193_ г.

٥ مدیکی وردوندا نچی بولسون اما ن
ستیله بلیك امانو یغیین یاقشی یامان
آدال سول آدیله ت بول قالسین آتیلی
قیلامی جانقا وفا دوستو سوتارا ن
آسیتلیب ئیله شندین اتی قالدی
که تشسه داادت یاخشیدا سا اتی قالدی
که دوسی جه ریو زومنون برکیسدو
وقوسالکه ارتوسقادا قاتی قالدی
ارکیمی که گه شته ردیب بر ئیله ستین
بیله بنز قالا سقیتی قامین جه دو رتیم
اقسا قالی که لیبلی جولدو شرندلوب
دوستماندارا ن قارشیلا شسا الدارکه گین
که گه شیب شیش قیلیناث ورتمه لی که چی
دوشماشقا که گه شبیسیب باربدا سه ز
ورله ردی ول قالقینا قوتتو فیلسیب
تیربیش توسه شو که بره لکون ته سن

ادا مقازیان بولور نا فسیب آچسا
یا ئشیان شیموق کەتەر اداغ قاچسا
وگوموت ئول بیلەکەن قولاق سالسانگ
قوربسال خور جور زونونەن نەچە یاتسا
سالیدار کوب و یالغا قادار یاتخان
ئیشلو قیلار کەلەر کیندە یادرا یاتخان
بە یاتەدەن کیمی بولسە تاراپ یاتیر
یاقشلیق کیملە بولسە سالار یاتخان
کەتەبسیب کە دە بو قشقەر ئیشتی ما تخیلچ
وشورد و ئیشتی ما قنادن کورور ما تخیلچ
یاشتی چیچا رو زیلکەنە ربیریا قادا ن
یاز بولسە ئیشتی ما ق قیلماق الدا ی یاتخیلچ
بە یلی تار یە رە کەشی بیاسی دە کەن
الیا قچاقادار ورتوب یسیاسی دە کەن
کەلنگە بیل نیر بیلیکدە وشدر کوردوب
دوشما نقا یاشیلە قورتوب قاتیاسی دە کەن

که ی بۇدرو کوتۇرۇدوب بۇ رباکه لەرین
باشنیاوۇدوب لیپ بشاباکه لەرینج
باشتارۇدیب تۇدە فیولوکی نعتۇلەنددو
وزۇنه بیلیبەی ئۇرژودارت کەلەرین
ئاشۇروادال ئیشته جه اقتائیب ئۇر
الدائباى بۇشوقتوقتات بساقتائیدیبۇد
ولیبۇسوادام وەلۇنەلەربولیبوسس
اربۇروشۇدالیقتات ماقتائیبۇر
سەرزیادام بلا ریگڭ قاقزیل قیر ئۇمیز
کیمیلڭ بدلسوشۇرالیى ئینلکه تیرسیس
بۇ کۇئدەوبلۇسۇلڭ دوروزبه کوف
بارئگدیبی باشی باشکا کەلەرمین ئۇمیز
بیلەمیى بزۇنزادا وکۇمەت کوب
سدزۇمەدوراز ئنیلات ایتامیى تۇرو
اتالقام دۇئیندەن اللی قۇدایقو لۇف
ایدا ایب الیزکه تنی وگۇزوب وکسدوب

چاپىلغان قوي تەرىپىن باردىر بورۇ
بورۇدەن وقابولبوس آنا شكورۇ
ادال بول آدىلەت بول كىمىلىك بولسو
اقىلاقانا سىپ بولبوس چىقوان تورۇ
كەچەگى وەتچىقان دە بىسكى زمان
ئىشىتىپ رەشى بيوق تەتبىق يالمان
مۇنۇسىن تيكەرگىنى كوردۇلە بارىپ
وىلاردابىر شورەمەتە لە ۋەنتۇ الىپان
بولۇشتۇر بىر كەرە كىتە سادات زمانى
بۇسەمردۇن دەشتىكە نكە يوق يالغانى
ياتىپ بىز خبر طبرغانە اق الىم يەر يىپ
تۇنىدۇلە قوي ئۆي باشتىن ابىل آلغانى
ۋقساكىلار ازەرە قتات بىرىمى قدىغۇر
ول بىبى ولبولك حبيب قاردى تورىغۇر
ەمدىكى ياسىنى بىلالار قىدلاق سىلاسىلالك
قارشىلى بىلاچەرە تىبىسبن جوبىغۇر

بادمراق قوشچیدیسنا یوتوب یوتومکیادر
سوتوومدو قوتلاق سنالیب یوتوبتوتغادر
دیقات بول یاسدیق کوزدوک ایدابه گیین
قوشچیدلار وشتو قیلادر یوبیوموبادر
بابلار سلنچه زبار تیبال ار اتکدا بادر
آرتوردو ته قیلاشده ب سالاتکدا بادر
کهموتوسی بیرغاتار یلنچ بولدب یوز رشدلکه
کهمیسوصول ششین قیلغان سلانکدا بادر
اوچ جوره لک ادال بوبیل کهمونو سنادر
توبشتو کنتو کیمدر ابولسه کهگولو قوشتادر
بادیدا اراوچ تیچه ر قیبادره بد لسو
یاراباسده ب کیم کورسه تیجی قوشتادر
تیچه بیل براق بولسو ابادق جوره لک
کیم بولسه دا ایچکلیک ده ب ایباسی کوره ب
دوشتو آزادامدی اچتقا سوح
کوبره لک که موتوسسد اقماق دوره لکه

جابیقغا بیر قفسی سه‌شیپ قاتقان باشین
سه‌ن ئوزدونه‌پ انچیقان کوزدین یاشلان
ئی قاقوشنیپ قوپچه‌ ته‌ن باشین یالیلپ
قاشیپ الات ول بایقوشنی باریقا نیلیک
قدلوصده‌پ ول بایقوشنو بایکه‌ سه‌لیقان
وبالقا قارابانان سه‌الیق آیپدان
وین ده‌به‌ی بارده‌ که‌نگه‌ که‌ته‌ به‌زکه‌ن
بایقا سه‌الیچ کیبیب ده‌که‌ن اریق تاپیدان
قورقوشقان ده‌ور ونقلار که‌ زیمه‌نه‌ن
قورقوتقان شبقارانی سه‌ه‌ زیمه‌نه‌ن
ده‌قیلپانان سه‌الیمدیپ سه‌اردابیدان
شورالابیتیر شبقاراه‌ زیمه‌نه‌ن
سه‌ارتتاپ کیبیب ده‌ر ده‌سقا باشتی ئیدیلیک
قیلپان قالیپ قیبالقان به‌ رشمانت که‌یدیلیک
ده‌ زوبقوزده‌ن ده‌نه‌ تیل ئچپنومه‌نه‌ن
قیر تیر جارا زینار ده‌ ادانچ چیدیلیک

تېيشى ياردىل قارتاكدىن وكېيوى شورنا
ان ا
ەرگى يدق آيىغادىن سو نژ قوشبوى شوزغان
قالبنكقا مال ورەدونا كېيشى سەر رگە
ن ن
بانا رغا سا تسا بدلوى جوببوى شورغان
قالبنقا آيشى سەرگەن يا ر ا يا نغا
ن
الاردا ەچى ياقشيليق سالنا يا نغا
ن
قىزبە رسە كۆزكۆن قۆلون قوشتوبە رلە
ن
قلىن ەكەن كدب ۆيالغا قار يا نغا
ن
دوستوبۇر شىلكە ركىلە ر ابىد ان سە
ليج
ياقشى دە يت آلار دىد ا اقىلى يا ي
يخ
متا ير بۇ كە زدە كى ايجد رما نا
ب ا
قۇنغوب كۆرۈب الار دان آلغان تا اليم
دوستوبتور شىلەر كىلە د ابيد ان سو
ر
قار اتقان شۇ قارا سين قىليبتر قو
ر
الاردين قىلغان تېيشى ناق قىشتۇشد ا
ى
كە تيبتر ماان ورەدونامە گدايى سشو ر

زماشدیناه سنکی جاتلی یازدیغ ئوره ن
کوزاچیپ ئیلکه رکینیک کورد ولکه ئوشون
ه زیلکه ئدی یله نشیک ادا جا لا ب
سالیمدیک باشیناسالدی قا زا کوئون
مئندا گه زنبع آوق ده گه ن کفنولده بوق
سنه ردوق بوق ه می که ده ی کوکولوالجی توق
شئوح اجال شدا که لسه قه بور کیمدی
فوسبید ئوله ئیلدی ده ئوبو بو ق
جولوئون قوبا نا بز که کد یلینه ک
بوکوندو جه تنی ا ریم ته لد یلنه
سالیمدیک ئوبو قنا نجات جولوئن اجنی
کیم جبه ته ت له ئیدسیک ه ر دیلینه
ه می سو ز و ئنو جه رده ن ئو ر ا تو ر ئون
ئبو لبع الخد کیمد ا بو لسه مو بیلون ئو شنو ن
قیمیلدا ئیلکه رکیده ی دا رما ئی بوق
سالیمدی کوزون آ رشقا ت ته کدیلیه قو رئو ن

بر سالیم بر میلتنی ئویکه سالوشی بولغوسیدک
دل سالیم ایاباغان ده گونز بولغوسیدک
بوغارابی لەب شورغان مانابی نبین
کوشیو سوآیشقا ئینا وقوسی بولغوسیدک
آیینامانابار حبز رتقوق الفان
سوز وصدەه تیتیسەکه ریوقده زیالغان
حاباسی آتیقان صەنەی توکەنه بی
دل که زدیپ بارىپ بیلگه سەمەن برجارغان
دی باشی دلک ایاغی اتقا میلگه ن مههر
سوراسالک دل دی باشی وندو بیلگه ن
دکسیز ولدی حجه که ن قوسا لیمدار
حدیلو ئارنو بوقارابلن قاپیشی تبلگه ت
انجیز دنیغ سدر دقا کوروب کوزدن یاشین
قدر قیلغان سابلب یوزوب کوشو آتیسن
وشو ئندای سالیمدار دارستە زقونقارغان
ایتالی ئیله ئیکه الدیر اسسیب لمك

قالقيبتي كەتكەن شولكۇمونى قامىتى جەدى
ايا بابى كە مبا نقا الغا بارىپ بەردى
ەمى كە دەي شە كە بىر قىلىپ باكىز دار
بىر جىر بقال باشتىنا زىنتا زەلەت كەلدى
كە كەشتە زاقتى بىلدۇ اتا ەلەكەن ەدى
قالقىنا تا زىتيا دى بۇل بەر كە ندەن
بەۋ ونى كە رە شۇ شدا ايدا ابىلقا شۇ جان
رازى بىر كە كەشى وكۇمونى كە مەن شكىر دەن
مالىشتا سىپ بار كە لەدە بار دا منا
9
بىۋق سۇز قا اقى بە رىپ قار املا
بىلدى ونى اتا دا اندا قاصقور زور زاق
جە نكىز دى كە دەي شەر دۇ تا لا بىنا
اجقا دا تۇيدۇ قاردى باسالبا نى ان
ارىقتاپ جاپىن قىلشى قاسالبانى ان
قانى جە زدەكەم جىد نى ەلۋان شتا ارىداسۇ
با قىشىلاپ ەۋى قا الغا شيۇن باسالبانىان

باشلانیپ وقسانگیز دالارغاکی سوزدودون
دوشوپ بوسکی جاتنی وشتو کوزدودون
بیلیترمی وپباق ضبیتا تارلیق که زده
یکیچ کوزکوزن سونداری باردام یاقیپ وزدون
قازنیادان مالنا چیچ آدامغانان
آچیتقیتان ولهٔ پایسدی ارتورلوچلان
چیغاریپ قازنیادان به ردی آخدا
جهٔ بنه که ن سانا ب دلبه پ میلیار ششلان
مال ئوکوکل اداغ آهیتان ولو پایسدی
کوکوزلان ولوسدهٔ پبدلو پایسدی
ایتالی کوپ راقمات که گه بشته رکه
ناجا رغلق دانی قالات کوزد پایسدی
اربیق مال سه میرچیقتی هلو سوده نه ن
یاردامچی کوکه کشته ردریغ تو بودمه نه ن
اگدیغان مبرسیغ بیری یوق بولغونسولك
توکوزند وقدی جاپیلدی بو بودمه نه ن

وە ھەكى چىلى ۋسىكو ۋە شكو بولدو ۋبىلدىم
ھەكس بار شو بىلە مە بو رسە قىزىلى تىلو ىپ
يار اصىلى را زىيان اشىق تېتشنى ار
ۋسىكو رو شنى اچيق پاشىن مىليارت مىكدىن
جىل ساتىن فو شوقتا يلى ۋكتو بىرر دو
پاشتاغان آسىلىچە ۋشقول پاقىنى تور دو
ھ اكە سال ھەمەلە كىچىلە ر قۇ شوتا پستا ن
كەر دوكە رشوند ۋن بە رى آچيق كوندو
پاشا سىن زما ئىپىر پاشقا بىل آلپوس
كىو بىلە راشى قا دىرىن اچقا بىلە لىبى
ىە دە سە ۋ كو موتلكو م اغل دە يلى
شو شو قو قو يوقى دە كە ن قا شقا بولىدى
مە ن پار دىم ۋ تو سو زد كو نو تو نو
سو زە مدون اييب قىلا پاردىم مو ئو
الچماى الى كە لسە ۋ لكو ن ما بر اخ
ھەمەلە كچى قا پىتالدى جىبە گەن كو نو

شوسونكوسال خولانيك تامار قالين
كه چ بولسو بيلكه نيمچه ايتيار آشيق
مال بولسو ايتيباتۇر دارمه شيكى ده م
شوكوندو مال باشيكيز قارزيتا ليق
باي بولسوك قارزيتا نما ماليكيمي سال
ريمايين قورشو جولد وشى يتليمدى ال
زمانيك باشنا ئشو زمان قوشتو بولسو
ولبوسوك تيريليكده موشو لبوسى مال
تويغوسار آچقا بولسوك قارديكيز دى
كوتوروپ مالده قيلاريبار ديكيز دى
باشتيان نادان وبسكون قارالقى قلق
قاراشقان كه ئه شته رگه نانديكيز بى
آليدا قارالقى قلق دئولبسى تنڭ
مسكى دات ارا بيزدان جونمولبدى تور
نوقتونو سالدين باشان اسو ولور كوم
مو بنونا جيب نوقور ئوج ور دابدى تور

+ ١٧١

وكۇمە تنتۇت كەگەنشى

كەدە بيوپ اتاڧە سى

ڧازىنادا سانا لۇ

يوڧشۇزدار ديپ تەڭگەسى

اتاڧە باڭات بلاسىپ

بلادە چ ثۇسات ساناسىپ

ڧەڧىلسادا اتا سى

بلاشىپ تاسات چاراسىپ

اتا كوكۇلۇپ ثۇسى ڧىلار

بلادە بريپ بيۇز ڧىلار

يامان چڧسا بلاسى

اتاسيا كۇچ ڧيلار

اتا بارلىي ڧانادە يپ

تار شيپ ثۇرا ياراد ەيپ

كيپدە رىمە كسپم بدى

بەرسەك ڧ تپ لومانادە يپ

قِرنمز دیی ه نه تیلی مه نه ن دلولخ یار یب
جا نا رحه ره نه بیتل مه نه ن تیر یار د یم
انحی دلولث حه سه عیره کو د ته لخه ه له که ده ی
که مبا ئال دیی ئیله زکی کو رکو دن خو رد ده قینا ر
جولد و شی ئیله ئیند ییب فو تقا ر یب ته گدیکله
حه تکیل که ئنیا جا نا فیلتر حجی جیلی که له شته م
دکو مو تنعو ن جا ر دی جا لچی ینا یار دا م
قیلغا نیا ر سی یا زیب دکو ن نا سییه ت
قیلدیم دشو سو ز ده مدو کیمیکیر ده ر
بعلسو دا ته گشه ریب دقو ف قارا ما غیلر
دا ر دی حو تهو نه میی مو مکو ن دولغ یو ر ه نه ن
ینیو شو بعلسو مولد و تو حتا را لی تالقا نیا ی ده له
ن نا سیه تی ده لیب کیته ب بولوب بیلیب
چقیسا ده ی بز

دیاردا غمین بیشا ایکان ایدی
سەمن قیل و گوزار ایپا ایدی
قوربولیدور ینکنگ قاو قیلسانگ
جانگی دوغ ئولدور ایلا ایدی
سەبەرگە سالغنا ئوقوبدو
سوز ایشاندیب ئوخشه مدو
ئیفلاس مەزەن ئیشی قیلسانگ
پایدا بولوت خوشقو مدو
پاسدیق کوزدوك آیدانگار
ایداب کونکول جایلاتار
مەنەت قیلیب قاو قیلسانگ
قلقلا شیدە ر پاید ر انگار
قوشیغو ویقاك بیر تیلیسی
مەنە ئیشنە کیلیلگنی
قاشی پاقتی بولدو
ولبوئی بوزگە نیزیلیکنی

سامان بىلا تېكىلىپ كۆرۈپ

وفات قامىت ئۆتكەندە كۆر

ئەكىن ئىلاپ جۈپتۈ چاپ

جىلدىسى ئۆنەچ بولغۇ كۆر

وفات قىلىپ جان سىلاقتا

دەڭدە جاننىڭ پارچىلاقتا

ئىتىپاق مەنەن بولىدۇر شۇنىڭ

يوق بولسا ئەقىل ئار ياقتا

ئىبداتىر دارىسىدە نى

ئاقىللا توقتۇ كەلسە نى

ئۆشتۇ بولدى كەمبا نجا ل

بىر باقىر دېسە دەيلە نى

سلاقتا سالامات كۆرىدىكەن دۇ

كۆپ جىن عەيلا جۈپلۈكەن دۇ

دىنكىسىپ قىقى جۇ ئىنچا

ئۆزارا جۇر جەرەن تۇتۇلدى

ايا باي قيلسالڭ مه نه تتي
قالانسڭنار مه لدا نيب
مه نه ت قيليب باسي يدليوي
يوره گو زده ر ستاگو اينب
وققو لاا ايتقان گه بيمدي
ايدا مقتاب ه گيند ي
دوزو زه كدو بولبد سيسو
ه چكيچ به ربه يت نه گيدي
مه نه ت كه چده ارماب يوق
بوسوزه مدو بالغان يوق
اتاليت توخات وقسيله شتار
به كه زده تو بو قالغان يوقا
ورو قيلسالڭ تورمه با ر
دوزه نه ن ده زو تو لمه با ب
قاسي سا نا نمات ده شمانيلڭ
قا اقا ورو ف گوله بار

171

الغا باسیز قادا میلک

ارتیق بولیبوق تالا بیلک

ارته ل بولوب چوققو لغوری

تیلیم الغان ادا میلک

لغوزه کیته یامان سو

نه تیلکم سوچور تشا مال یوق

نکا چیقدق بولوب ارجه رکه

قوشوب جوره رنماک یوق

وتورۇق بولوب تاپسالیب

قیلمه نه ننی چاچدالیب

ودچه ایدالتسوک قبلتی وتور

توروگوزدا رقاصدا نیب

قاصدانیا سالکم موره نتان

قالارنشتار سانیدالیب

بایدا بولبوسی تیوشه قتان

تیلیم البا الدانیب

١٧٧

جانىدىن كۆيۈشۈ تېز يىغىنا

كۆڭلۈمۈ قىزىقىبارىدى

ۋەقوسساكىم ناتىسىپ ئاتىشتىن

شۆرلۈ سۆز باز ئىسىز يىغىنا

كۆڭلۈم كەلدى يا تارتىشىنىڭ

تامامشا ئىنا با تا تارتىشىنىڭ

قېشى ھەممىسى قىلىپ ئاسانلىكىنى

شۇ ھەققا تۆكۈپ ھا تارتىشىنىڭ

سۆيۈنۈپ قاتتىق قېشى بولسۇن

الحبيب ياتقان شۇ تۆكسۇن

سالا زەمىن تېز سەقا قويى دەرىسلىكىنى

قايتا كەلدەرىپ كۆڭلۈم بولسۇن

كۆڭلۈمنى چىلىپ باسى بولۇپ

تېز يىغ چىقار قاسى بولۇپ

قېمىز يېتىپ باشى جايىدا

ياتارىسىڭلار ماسى بولۇپ

حى ٥

اینتی ماه قیل چوچقو لوق
بارز قانیچ تورات وقو لوق
کوب اینیسی بله ازدهار
اتیلگی دابار توقو لوق
باری دابار قالمدا لوق
الساکژ دار تاشدا لوق
وسید تابقان ادامقا
وکوی سبلدو مالده اشقو
بیروننر اشاز سو ربوروک
یامان همه سن دوابوروک
سالیمدار مقتان بدیلا ثان
حیه چیلکه ن بوشدو قولدوروک
توربانجلا آرا نیب
قالدیلک همی رهانک الیب
وتوروب الیب قفر قالبا
قافریب بو نیر دک تا یانیب

۷۶۹

قارا ستقبلالار مده یوق

جارمده چیلک قوروقالباسقا

دەکی جاردا و قیلیبا کیلار

ایشلاتیلدی الباسقه

لگوچ قیلغیلا تا مه قیتی

آچ یورکه لسه قابه قیتی

دیقاب بولوب قارشیگه ر

و قورشون یاشتا یسه باقیتی

ەیکی قاتیب جای کوبوت

جایلوکه نه دە یاری کوبوت

کوزدون کوتوبد لغوبند و

قزیره مدی تاری یوبوت

جه مدی جه که ن آت کو بوت

ماتاسی کوچ سارت یوبوت

کذشومو لش وقات تا بیلیسه

که دەی سشوردو یات کوبوت

ح حی

وُتُوتا رسلِکُ تُشتعکدی
محشُوتُوره رسلِکُ تُشتعکدی
شُوبحُوقا تُوقیش که لبه
که لتیره رسلِکُ چیقیکدی
جای قیلیسالکُ قیشقا تا اشدیق
به رسنه سووُلوق امانشدیق
کُوجُوکُ جه تسه که مبالغال
به قیلیب ال سما ما لدیق
تا اب الغیبن منه را ات
وحوو حو رُوّب قیلیبا دات
کوشه زیبا قیبن بولبوسو
به ربه بیت اشین دوشماری یاتة
قدلا قسال که دهی که بیمه
باپلا به لدی ه گنیکه ع
سکُورا ب که سمه ت الامده ب
قیرنقیبا که دهی ته گنیکه

اجی

قیزیلیق قیزیلمیزه لیبسیز بیری
ەزگین تەدە قیزیقچە بیلیز
ەزەیوزیچە ەزلیك تیبیب
قەدیمیب چیقتی تەبیلیز
تیلەیلی ەمی آزمادیق
تیکرالباسیز یامادیق
ەتیكەت سالیپ ئۆزمادا
قەدرەدە قەدیدەمی قالمالدیق
تیشقا چیقیپ جالیپی لیب
ەزگیپ ەتیكچیسە بیردیلیك
قیزسالیپمدان قەلتۇلەپ
اللا باسیپ تەمیشدیلیك
بیزدەزدەی سالیپ سەن دەگەن
آقیدلاشیل كەم دە كەلەن
ەئلدیشیچیم جەب تەن
بیلەیسیكلی مەن دە تەدەن

۱٧ جى

کویبو کولوگه کلدیم یلهر
کدیکدندون چیقلوبو تچوده مهکس
بایقا تمیلا کلدیم یلهر
بایقا باتمات و کلوبده مهسی
ویلد تحقللا و قاننتی
بارغا قیلیبا دوماتتی
بیربیر یلدم بوق بولسه
شورشیب ال سفوفنا تتی
کوب چینا عنین قوورایدی
یاقسالنگ یاقتی شوربا بیری
جیلبنا سیلنگ وشو سنه لنگ
کوره شولنگ قامدان و باندی
وشوندری اتیا ح مسو زومدو
اقتن دیتله ت و ئو صدو
التمیشتا باشی کهلدی
کورکوم سیبی لاییح کوز و مدو

حی حی

Рукопись № ___ 193_ г.

ئۈشۈبۇ سالىم جىبىت سىزگە
ئوتتۇز بىلەن ئاز قىلىڭ
سىنى بىستا رجىبىت بولغان شار
قۇل قىلىڭ چىق دىگە جىلىي
سىنا يالق بولسە ئالدا چىق
آفىسقا ئوقۇپ جا ئىدا چىق
بولدىنى يىغلاپ ئالغا نىسولىغ
تويىنى يارىيىب قاتىدا چىق
مەيىنقا سالىچ چۇرۇق قىنىق
مەن بار ئالىمى تەنىمىز قىنىق
كەدەي ارىز قىلا ئىدەپ
يار الاپ قىلىپچ دالغا قىنىق
كەدەي ىغ رجى ە لە بەي
مەبىلي دەپ جەسە كەنە ئەي
چورەشق قالچ قە سەلە لىچ
تالا شىب قە يچىن نەمەدەي

حالى

1192

قوتقاردى مۇندان وسىكورۇش

دكۇموت قبلدى تدنكورۇش

كوستون بەر تخنقتى

ونىڭو نبولدو گوزنكورونش

وشوتباكەدەمى سىسا ليمدى

سەو رنىوت حزبيل قاشكدى

سوردۇق قيليب الوچو

ياختشى كوركدات مالكدى

يايلار الغاب تونوت قيليب

الوجو برسب وچى قيليب

دلو ندو الساكه ميلانخال

كوزوندە بەر جۇنۇر قيليب

قوتقاردى بيليب لتو مويندانادا

كە متيكەن نتين بولدا ندا

يامات ەلەك دل كەز دە

ساتيب الفات قولدا ندا

5ك

1885

قیدیرنمای کلدی دوبارنه
وقاشقه چقدی قوبارزا
بایقاسه‌کانز آنچه بیل
چلدیخیلدو دهمی شوبالار
بیله سیلکه باقتش چلاقردی
شودا تا بیلدن اقبلدی
اراکده‌ت قبلیب الداغان
تیدورا مدده‌ط قاتندی
ولعک تیرلیک الکدیچان
قاشقی سوکلیچه بارسی
آپیل شنده نیت قیدیرنمان
بارچی سولیچه بارسی
دکه قاشتی ده‌شنکه نده‌ی
باقشی سولیچه بارسی
کیلیم قالیب اشیقالغان
باقشو بولچه هی بارسی

وقتالرده‌ی صفده ایتارم
تیلکلرکی وتلکلری دوندو ایتارم
تازالغیدا یغورکه نید یی
الداب جبه کده‌ب قوندو ایتارم
دوراشی بولغده‌ن صولدوشو
ولاق قوزغو و لکچوشو
تورنکه‌دن جه رده‌ن آت القان
هول ر ما نید سیی قوجوشو
آت سوزکه‌ن که بیرت به رچو
قدی به زکه که قعل به رچو
تنکه تیب به زکه نکه
آرالگه سو رتحو جول به رچو
آرجب تقو زکه‌ن سوقوشو
یا ییندا اکوله تقوقسه
کید یکیندی تقورا ایشی
تقوقشو نوک جوقوقشو

دحی

184

بازاریڭ دانچی غونچه سیز
یوشۇنا سیڭگلگه ن كۆزه لسین
وتوزۆك چیڭدی كۆپ ایتیپ
تاسقالىن آلیشنی چوڭیه سیز
سیز قاسان

وستۆلك جاپانه لیكیڭى
بەكەر لیكدەن سەنكیبەی
میلك چیلدان بەری بیر جەرگە
ده بولیبدۇق تەنكیبەی
كیبلەكەی جاپان وسۆلك بیز
كەرۆده یگەركەن تەشتۇلۈكپیز
ادەت قیلیب یاشیدان
ووبدو تەسەن كەچتۆك بیز
یولدا خوروق كوچلۆك قلیق
ەركوچەنەن ەوسكون قلیق
بارىقەكیز یبیر چەردە
بیزدە ناكەر و توشۇك قلیق

یازار حسوزدو برا بحیدا
بزباقیر یازارها بحیقا
اثکاتیب وقتوبته کلمه ربیته لیک
وتشو سوزدوت ا بحیدا
ومی تو قولیک بو لجودو
ثبلکه زکی مو لدو قوجونو
قوجه مولدو سا لیقتا
که ده‌ی به زکه‌ن ولجوشو
سوزقو جیتقان سوزده‌م بولغون
بارسا که ده‌ی جیه‌م بولغون
ثبلکه زکی وتکون به جارا
ارجوره قتارن که‌م بولغون
ثبلکه زکی شنیم سسه لیمی
وتشو بولغو الیمی‌ام
قوجه مولدو مالا بیتیم
تارسیم وقتوشی قالیبی

محی

181

دولەت ئولىبوسى آلى بار
ئېيىرات ئىسالىگە يارىرى بار
توقسۇن يۈز مەڭگە تاج سالات
چاپالەكەسى چاڭنى بار
لار قىلار قەدلى يىۋ ق
قىزماستقا بەرەر سوۋسۇيۇق
ارالكەتتىن قالار چىن
كەتكەنشى قىلغان تۆيۈنيوق
قارار ھىلا دانا سىنىڭ
تاپالات اقىل چارا سىنىڭ
جەرگە توشتۇپ ئولتەدەپ
يايلاپ يىت بۇ تات يگالا سىنىڭ
قىلسالىك تا مەدى قويىۋز سۈلك
ئۆشتۈپ سۆز ققا تۆكىيۇز سۇلىك
چىچىق قەدلى يۈلىپ سولگە
دەگىكە دەرى ئۆكۈز سۈلك

كەلسە كەدەی الیكلار
كوچو قیشتاق سیزلیكلار
چیقاززمینلا چاپیتقا
قولدە بولسە مالیكلار
یاشلار ادەت بوزجوقلیق
قیلغیلا شیشتیپ قتقومقون
كوزكوله چین كە سیناخال
قالالو ە لدسیپ تولوقون
سالغیلا مقتاپ ییامیكدی
بیربلیز بیپ پا میكد سی
برەكی چیلكسه شوشداك
شوشوف كەتیپە سابیكدی
ال تیبیزات چیمچیقتار
چیمچیقتا بولسه قیلیقتار
ومی قرتمز شو نما شدار
قوشلسا كیچی قرزیقلار

قلمن تالڭ اتيب و يغونو
كوردولڭ ئيچيب توپغونيدو
قيلمه شه تنى ئشدسى قيزوب
تېشتا ادت يتشو يقو تيدو
توزوب كيسيب توشوكتور
لەشنى يار ريق كورسوتكور
باياني قيرنيز دە بسيب
قوشقال قشتا قچوشه كتور
قوزچاق كه دەي بە ليكدى
سوليجو شور ا رحه رشدى
تورا لبولدو دەسە يكه ر
ضليبا ەي كه بيلدى
حيت شوله كيك سوزو لدو
قيمتيبا نحيب كوزه لدو
حيت چيك يولسولڭ قوكه دەى
اركيو سيلا يت و زدلدو

ناتسیبات سوزوچ پیدور نی
وقتسیلک که دوه کی قدال نی
قیلیب یغره ت وقا تیرا
هات هایتیبار ریشد دار نی
تیبیرت کوره رکوزه لک بار
محکه بله سه لک هویه شیرزنک بار
دولسونک ودرب کوزمور کور
ساتکلو ساری تیزعه لیدوبار
دیسه لک یتدیدر تاشلیک کوب
توردی تکلوکنو ملک الیک کوب
ورنایه لدی قوریغی لار بر
پیدا قلدا قیبات الیک کوب
ات مه زه ن باق و کوستو
که کهیتیه راحیل کور کوستو
قار اتقیلیق اجیلیب
کور کوستو کوز کده زورشتو

ادگینه چه دی که
قوبانسا شده سه به لیکه ر
معگدلده رمگشدوز کوب باسیز
چقینی شیجته ب چه ر شیکه ر
بچیکه ره ه کوب ورثو ق
نجیر دشیده ع کدب مگو چوه
گمگه دا بولسوته کچیلیلیک
قیلبا ه می کوب قو لوق
ادیلیه تانای سیلیک
ال ابالغا قارای سیلیک
سیزیلیمدو ادام دی
میلگ کیشیگه بالا لای سیلیگ
تیله کرش ده ز آمه شدی
کوردولک یا قشی زمه شدی
انتی مه ق نبولسه بیلکه شلغ
سالغیلا جبلغه نا دا شدی

بیلگەن سەنی چیبین چیل دەیدی
ایتیب مقتی قزیلک دەیدی
قلب سزیا یەسەدە ال ایتات
و تنورەکچو ایر بیلیب چەییت
کیتەنەسنی اداو قالبتلار
قلب اتیالگی یامان ار تیلگار
ناسیەت قیلیب کوپ ایتاو
بیرلیگی دەمەس جالبیتلار
دانشی ایتار رگە بیچ بار
تگر لو ورەق نەلیکیم بار
باشتان دلگی سول اتا تقان
قیرمزسیتادە لیکم بار
سارلا تمشی سولتسا تاریخ
احب الیسی قا بدا تملیک
قیرمزسیتادە اتا تقلابن
قلدە قزیلک با بیرا تمیلک

195

ئۆزۈم بۇ دۇنيادىن بارى مەلئاب
بۇ تۇرتۇدۇ بىر تالاراب
قولدىن كەلسە گەر مسلمان
كۆڭلۈم سىلەر قوتقا... ب
بولار چوڭ چىقە بولا قىناب
قايدا ئېچىر دەپ سوراقتاب
دىنى بولار ئالىي سۇن
مىنىڭكىدە كەدەي قوللا قىتاب
ساليق قاتقا سەيە بىر گەن
كۆزۈم لەكلە تەمىلەلە ن
قتان مەنەن ە تىلىشتۇ كەتىب
سىز ئۆگۈنگە دە كە بىر گەن
ايا بىجان بار ئېلدى
ئالقان قولدىن ماليگدى
قورقۇنچدىن دەپ كەي ە مەزىنىڭ
تۇيغۇ شۇنچا ناشىكدى

نادان بولسوڭ سولبلە شەت
بىرىت بىرى كولە سلەت
بىرجە تىنە ن دت جقىسا
باتا تىما ليب دىلە سلەت
تاشتا ادەت ە شتكىدى
قىلبا ەزو كە سكىدى
جون يوزبە سەلگ بوسۇ قتار
بىلە سلگ ە لدەن بە سلكىدى
بارلىگ تىلە ە سە ىدى
جونخو شقو لا كە سنەدى
ادال بولسو كوشەدگەن
شىل بە سە گەن جەجەندى
قىغىلا ساليم ە مىر نىڭ
كورسەتكەن ەلكە جا بىرىت
ايا باستان قات سفر خون
قارا غىلا ما برىت

197

مغر و نقو نوک سسا لتی و نتول
سور د ه قحو نوک دا رتی و نتول
و لو ق کیجیک ه نتسه لث
نا سیه شتن ا رتی و نشول
یا زیب قو یدکو نڈر لو که وب
د ز سا یله نده ر و قتنقله د ه ب
الدا نبا د ه ب سسا لیمقا
کو بره لث یا ز د یم قا یغی جه ب

ئوقبا ئمات سالىچ سوزوڭدو
قول قىلوحو وزوڭدو و
قايىشا قارىشى سوز اتىسالىچ
چوقوب الچو كوزوڭدو
بايمى سالىچ سا يا بچى
وشو سوزوم ايا ىمى
مدىنا اتشو سا لىمىنى
يشىگا شىگەت تايانمى
وشو سالىچ قىيالى
ايدىرىت تىگەت زيانى
قايرات قىلىب ات يازىپ
تورلو سوزدو جىيالى
يازدىم سوزدوه سكىدەن
قانىك سو رىمقوت كە سشلىدەن
ەرلەنىك قوتقار دى
ەلقالقىيانت بەسلىدەن

199

ون بەشی یاشیم کەلدەلە
جیرما یاشیم ئوتقارەدەلە
وتقوز یاشیم هولدوشتور
قاناتین کەدەفەئمەدەلە
قیرقا یاشیمدا قیراشیم
ئیراقتادی سیردا ایشیم
کوزومە یاقتی کورەشلەر
اته لتوشی قەدرنی بیلدا ایشیم
ەلدە یاشیق ەنسە دیم
تیلە دیم قاندیم ەسەبین
وتتو لتو دەپ بیلیشیلیم
ایتیپ بیلیم بەسە دیم
الیمشقا یاشی چقتی
قارلیق قیلدی قاشیقتی
دە یتمیشکەتاپ قدیقیم
وتوتشو تەقەلکەما ستیفتی

معلدو توقتورالبنی قاریلیق جوتوتورلار هالی

تیریلیك میزنی باریدار ئی

سیریاز یلدیز قاریدای

ئتورت چیلدان بهری قاپارچو

وجفولا تقتورالدان

وتوج بارات یاشتفی

کوکو لدو کوپا سیتی

یاشی کو شو مده کو چاده

کوزنه لو تیشکه قاستیغی

جابی زجات که الکه شدم

ته کدیك کوشوده لهشدم

قاریلیق که لدی مالگدانقا

وزلك که ده پکه به زله شدم

قاریلیق قاریشی جولاقنق

جوغو تتوم یاشتق دوروقتق

قزیقنق ومغو تکدنجو

تیله بیبی ده ر گه سو لوقتق

اسلم

بزەنە دەپ تۇغۇلدۇق
بەشىكتە ياتىپ ئۆسۈلدۇق
تىل چىقىپ قىرقىقا چىقاندا
نەچەپ شۇرگە قوغۇلدۇق
دوپ ۋەپ بەشكە كەلگەندە
كۇلۇپ بولدۇق و يوندوق
جىپىرما بەشكە كەلگەندە
ئوسسى بولدۇق سويۇلدۇق
ئوتۇز بەشكە كەلگەندە
ۋقات قامىن ويلەدۇق
ئاق قىرق بەشكە كەلگەندە
ياشىل ادەتىن قويۇدۇق
ئەللۇ بەشكە كەلگەندە
قىزىقى قالدى ۋيوندوق
ئالتمىش بەشكە كەلگەندە
قوباتى كەنەت بويوكدوق

وتن قريبى يار ايكندور

دشمن سوزدو قار ايكندور

قارليق باشقا كه لگه نسقانچه

باشتار قاپار جانيكندور

باشى قاريپانسى بولسه هچو

آت اريپاسن بولسه هچو

اتانى ارمان يالغانلارى

كه لتى تاريپاسن بولسه هچو

باشنيغ وشتوميا قنالگان

آتقافيق اتنالگان

هيكتسنك جتق قارت بولدوقا

جوقا كورمشه قافنالگان

باشنا نسين ساوەت جولدوردو

ته رسق زمانديكه كدودو

ارمانيم اسيب بزيارقى

وتن ركوندم بولجودو

حى سك

الديمدا ول قيز چۇرەتە شىك تۇردوى
تۇقتودە ب آيتقا ئيما تۇبتۇ كوشوى
قيزە مەسس دۇشويە شين قزيغى كلان
ول قيز قا جه تەرە مەسس ادا ولبوى

ازراق نابسيم جانا سيريم

جانيمدان گه ليپ ميز كه تتى
سير تيتسان كوركو تيشس كه تتى
قاريليق قارشى گه لگه شيعلتو
بري قالباي جيشى كه تتى
اتانى قايرات بيلا ليق
بلالقتا سارزا ليق
وتو چيققاك ياشقتى
ازراق ايتيب قالا ليق
ياشيحو كه تتى هوكورەق
قاير يلا ستان شوكو لوب
قاريليق باشقا گه لگه شولك
تعدرماق قيبب بدكو لدب

ككى

دبه تیمیشی به شکه که لگه نیده
تارشه کیلدی چوگور سولک
سه کسه ن نه شکه که لگه نیده
مای گه سه گه ن شوگور سولک
توقسون به شکه که لگه نیده
توقسور و شولک پا سالبا ی
کور گو سو شولگه شیکید ی
توشو سکو تو سته چ یا تالبا ی
ون پاشتا که له پاشیب کورده بر قز ولولک
میسا ی نوره دیدی چو لقون جیلو یز
جاشنا جه تیب ارتیب و توره اشولگه
توره تسه مدار تیشلاف چقبایت تیبیش
جاشیمدا ن برگه زه گته توره اقاچتی
سولو قز و توره باستان قارا باستی
پیقاندا الیمیشا قووب جه ته ی
ای ییت قورتو قورداش اقبلیم شاشتی

سکه سکی

لەشین جەولدەوسی شەولغوب آی
بایماناسی شولغوت ا ی
بوورغوشوب تالبنیب
کەلبەسں شوورنا قو نقوب ای

لەشین جەولدەمشن ولجاں ای
جان قاپاسیں بوسقان ا ی
جالگی دو ئو یچ بد شتیعی
قاراجەر دی قو لجان ای

از قنا هلولك

لەشین وتتو کەتتی قایراں بەرەن
اقیلی ول ەسیلدەسین کولدوں تەرەن
قیلغانشین آتینب ادا قیلالمایبز
تار جەولدە قزیلغانغا قیلدی ئەخەرەت
یاشیاشیں تارکەلدە جاپقان جولو
ەوشولدو نەکەلەبدیں جانیغان قورغو
سالیمدیں الدی اتیلیب ارتی ایدالیب
کەتتی نحوه زیلگه شدنیں ماکەدای ئشادو

لەنیندین دتکون آیی جامیشار قایغولو

يلەنين جولدۇشى كەتكەن آي
شۇم آجالى جەتكەن آي
ئويلەگەن كەدەن مەلەك كەچى
كۆپ ئۇياشىم تكەن آي

يلەنين جولدوشى وتكون آي
ئەل ئۇيالغىز كورگون آي
قايغولو قىلىپ قالغاندى
ئەلنەن قۇتقۇن بولگون آي

يلەنين جولدوشى وتكون آي
ئەل كوز ياشىن تدگون آي
قارانغىدى بولوپ دۇنيە
كۆيگون جىراق وجكون آي

لەنين كەتكەن جۇمغان آي
قالاپ قامدا شۇرنجان آي
كوز جۇمغلوپ شۇر ئۇزون
كەتەرجە رگە شۇرنجان آي

ۋە ئۇرنىدىن مەكەمەدە بارلىق ئىشىم
يوق چىغارىشىلە رىم ئۇچىنى كىرىشىڭ
ۋە ئۇشۇب كە دە يە لىگە يازدىم ۋە كوت
شۇيلە يىتقۇرلىك بارۇچىۋن قىزىل تىلىم
بۇ سۆزۈم بىلە سىز دە رقا زىيالىق
ۋە مى قالالا توقنۇشۇب بەسىلالىق
سۆزۈم دۇ كوزدۇ سالىب تەكشە رگىلە
ئەۋچۇن قولجە تىنىشگە ئەسىلالىق

+ بِرُو شِز اِشَّار رَشِيد اَجِي مَه کَه مَه دَه کِي ئُيْنِيلَه رِيْنَه
يَاژ قَان دِ لُو کُو

ئِينِيلَه رِسَالا وِ يَاژ دِيَع بَار كُشْ قَا
جُولِك كِيجُو مَارتَا بَالُو تَا بِيكِيژْ قَا
ئُوزُو بُوزدُون نِيل مَه نَهت وِ لُولِك يَازدِيَع
بُو يُور بَانْگَا ژَ آيِيسِيتِي قَاركُشْ قَا
كُو ژُولِك سَال وِ لُوق كِيجِيلِك شِشِّة گِيلَه ر
نَه اِشَات وُشْتَاد كِتَه ج سِيژ دَه گِيلَه ر
كَه دَه يِگَه ه مِكَه لِك قِيلغَان وكُوت يَاژدِيَع
سِيرتِنَانِي قَار اگْقِيد اِبژ دَه گِيلَه ر
دكُو شُعَم وسُول ه مَه سِي سَا دَه تْ جِعلُو
كَه دَه لِيدِي بُو كَه ژَه كِده يُوردُو دَه رُو
+ ه نَه دَه ن تُو وُلِيَا نُوَان ه سِيلگَه ب قَلق
تَاسَالانْسَادَه ج ابِيَاعُ مَاكْدَا ي شُولُو

960 стишок

НИИКЯЛ
Рукопись №
98 г.

208

14 – بەتتە كىلى رسساباتا ئىلكەركى بسارىت زمانى

17 – بەتتە ساليق نەكەلەسىدىب ۋاقتىسىدا ئىلى ساليدار

19 – بەتتە بىلىش قوچىلىدا ركە كەتىش ۋكوموشۇدنۇرى بار دا ى

21 – بەتتە دائىمى كە دە يلار كە قۇۋا ئىچتىد سوز كۆت

24 – بەتتە تىرھايا زىلغان كە دە بىدىب قىلار قامى شۇرالۇ

37 – بەتتە مىتااوە لدى الدائحان قوجومىلدە
بار قىشى دۇ بانا سىد قۇلار شۇرالۇ رازىنان

40 – بەتتە گوجمون ە لدىب جەرشۇدى قۇرۇ
بۇركە ئىدىكىيەن تۇرالۇ كىلىدىشە كىلىدۇ ۋيۇرۇشتۇنە

43 – بەتتە كە دە يلە ركە ناسىبەت

15 – بەتتە مىلدە ۋتوقتور الى بشىن قارىلىق
قارىشى كە لگە ئىدىكىنىيەن ارملانى شۇرالۇ

35 – بەتتە بريا شتارى توقسون بە ئىشلە چىقانىدا
دىيە آلى شۇرا استار

55 – بەتتە ۋستابتا دۇنۇيەقىزى شۇرالۇ

56 – بەتتە قاريلار دارى ياشتار دىيە قاچقانى شۇرالۇ

57 – بەتتە لە ئىدىنى ۋنگونى جاپىبارا ى قايغۇلۇگوش

مېتر ئولچەولەری بیلەن روس ئولچەولەرینىڭ ئارسیداغی موناسەبەت

مېتر ئولچەۋلەری:

Меры длины

1 верста = 1,07 километр.
1 аршин = 71,12 сантиметра.
1 фут = 30,48 сант.
1 дюйм = 25,4 миллиметра.

Меры площадей

1 десят. = 1,09 гектара.
1 кв. саж. = 4,55 кв. метра.
1 кв. дюйм = 6,45 кв. сант.

Меры об'ема и жидкости

1 куб. саж. = 9,71 куб. метра.
1 куб. фут = 28,32 куб. дециметра.

ئۇزۇنلۇق ئولچەۋلەری.

1 چاقرم = 1,07 کیلومېتره
1 گەز = 71·12 سانتیمېتر
1 فوت = 30·43 سانتیمېتر
1 دویم = 25,4 میلیمېتر

ئوستکی ئولچەۋلەر.

1 دیساتینا = 1·09
1 کواد ساژین = 4·55 مېتر
1 کواد دویم = 6·45 کواد.سانت.

خجم وه سۇيۇقلق ئولچەۋلەری

1 کوب ساژین = 9·71 کوب مېتر
1 کوب فوت = 28,32 کوب دیسیم

8 كى بەشتە لەشين جولدوش وحيوت سەكمر ساب
ولوانخ

219

9 كى ربەشتە مەكەمەدەكى ئيئيلە رينە
وشئو يازو شودالو دنوشخو

НИИКЯ
Рукопись ______
______ 193 г.

f2

Демократ акын Абылкасым Жутакеев жонундо .
Акындын айтып жургон ырларынан эсте калган
узундулорунон жазууга туура келди.

Институт языка, литературы и истории
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 25
14 сент. 1981
Кир. ФАН СССР гор. Фрунзе

Абылкасым Жутакеев 1888-жылы Жети-Суу областы Кара-Кол уезди Нарын участогу Жан-Булак селосунда кедей-дыйкандын уй-булосундо туулган. Абылкасым 7 жашка чыкканда ата-энеси олуп тоголок жетим болуп калган. Багуусуз калган жетимди жакын тууган-дары Эшимбек колуна алып тарбиялап жургон мезгилде тилекке каршы ал агасы да олуп калат. Ошондон кийин ар кайсы байлардын колунда телмирип тамак издеп жан багып журот. Боорун которо баштаганда Мусабай деген байга малай болуп,кой кайтарып жургон мезгилде эле чыгармачылык жагына таланттуу болгон. Тоо башында кой кайтарып журуп озунун жетим калганын мындай деп ырдаган кошот:

Таштап кеттин ата-эне,
жаш балапан кезимде.
Кайрылаар киши жок болду,
кайгылуу мендей жетимге.
Койногум жок жыланач,
куур тонум этимде. деп ырдап жургон.

Чоноюп калган убакта Чойбек уулу Абдырай мектепке окуганда анын окугандарын кошо уйронуп журуп таланттуу акын кат таанытан. Ошондон кийин Абылкасым - Тыныбек, Сагымбай,Токтогул Тоголок Молдо,Боогачы ж.б. акындардын чыгармаларын угуп ырдай баштаган. Маркум 1916-жылкы эл качкынын томондогучо ырдаган:

Казак кыргыз алаштан
элуу беш жыл падышыга
букара болуп карашкан.
Акырында кайран эл,
акылынан адашкан.
Уруш чыккан эн мурун,
авалы чубар агачтан.
Каркыра менен Кулжадан
Казак менен кыргызды,
залим падыша бурдаган.
Каптап аскер келгенде,
калын журт чыдап турбаган.
"Солдат алам"деген соз
замананы булгаган.
Кочкор-Ата жумгалдан
козголгон адам кур калган
Олутунан ажырап далай
адам мунданган.
Барысы тагдыр иши экен.
Пайдасыз дуйно жум жалган
Кочкор-Ата,Жумгал,Чуй
Кош терезе ысык уй
Салып койгон тамдары,
жинси,тынай,сарбагыш
атакенин балдары.
Баарысына жар болуп,
Баатыр Шабдан арбагы.
Урушкан жоонун колунан
Эсен чыгып балдары.
Иса,Мудун,Мокушту,
урушуп залим очукту
Жыргап жаткан жеринен,
Тынч албай жайнай кочушту.

Тегиринчи жайдырган
Тегиз манат баркытка
Туш кийизин сайдырган.
Жазалгалуу уй калды
Жашыл чобу кулпунуп
Жаннаттай болгон Чуй калды
Чырлуу доону туготкон
Калыс кыргыз эл калды
Элинин жыргал конугу
Эн эле сонун Чуй ата
Эзилип башкан оругу
Ишенбесен барып кор
Созумдун жоктур тогуну
Ак буудайдан жармасы
Адырында алмасы
Ажыратты ошондон
Бул залимдин калбасы
Алманын шагы ийилген
Адамы жибек кийинген
Залимден кыстоо келгенде
Атаке эли сарбагыш
Ажырады Чуйунон
Кочкор Ата Жумгадан
Козголгон адам кур калган
Олутунан ажырап

Далай адам мунданган
Ойрон кылды бул залим
Олутунда тургандa
Кочуруп кетти деп уктук
Кокумбай менен Курманды
Тубунон кызыр жологон
Токторбай менен Кобогон
Тынч албай Кочкор жеринен
Дуйносун таштап жоногон
Ниязбек менен Борукчу
Болуп алган болушту
Бекчоронун баласы
Берендин озу болучу
Тааныбаган жат жерде
Табалбай жургон олутту
Кочуп келген аяктан
Кол бугусу саяктан
Кыдыр менен Баатыркан
Кыргызтан эле акылман
Кытайга келдик нечен жан
Ысагалы Сагындан
Далай кенеш табылган
Кол бугусу бузулду
Коркуп мына залимден
Энеден туулуп эрке оскон
Ээн талаа жерде оскон
Жообасты кыргыз балдары
Кор болду журттун чанданы
Буркуратып ыйлаткан
Бул залимдин залдары
Керилип басып буралып
Келиндер журот мунданып
Ташына кантип журом деп
тартмасын кийин кубарып
Ташына консок журобуз
Оокатын кылып алабыз
Оруп алган чобу жок
Малды кантип багабыз

Кенциалар калды болуштан
Кочкор ата жумгал чуй
Козголуп калдык олуттан
Ат-Башы,Нарын,Ысык-Кол
Айрылдык асыл конуштан

Ошол мезгилде Ат-Башына мындай суроттогон
Адырында туланы
Айрылып чыккан шыбагы
Ак-Сай менен Ат-Башы
Ат семиртер ыраны
Ар кайсы жерден жыбылжып
Агып жатат булагы
Жаныбарым Ат-Башы
Жаннатка окшош сыягы
Жеринде жок Жалгыз-Таш
Жердеген адам болгон мас
Ойус-буйус талаасы
Отогу шибер ондур саз
Токоюнда кыргоолу
Топтошуп учат ордок каз
Жанында жакын шаары бар
Сатып алса базарда
Самагандын баары бар
Сарамжалы байчылык
Жардынын кылган камы бар
Тоосунда четин карагай
Токоюнда талыбар
Падышадай соолотуу
Ошол жерде малы бар
Жанбарым Ат-Башы
Андай жер кайдан табылар
Ошол эл качкында чегиртке чыгып эгин чопту зыян келтиргенде мындай деп ырдаган
Боз адырдан тарта жеп
Буудай менен арпа жеп
Мая менен саман жеп
Бетеге менен шыбакты
Неме койбой таман жеп
Чегиртке жеп эгин чоп чыкбай калганда Жан-Булактын жерин мындай суроттогон
Атаны кайран жаны арык
Ачуусу келип кабарып
Аштыгы чыкпай устуно
Боз топурак агарып
Ленин жонунд мындай ырдаган:
Мандай жазы балбан тош
Баадар экен шерденген
Кайратынан кан олду
Кантип буга тен келген
Калкты сактап куткардын
Кандуу тырмак ченгелден
Казал кылып ырдайла
Калк окусун дептерден
Лениндин кошогунан узунду:
Эртелеп кеттин дуйнодон
Элуу торттун кырында
Бир мин уч жуз кырк эки
Ижараттын жылында
Кайгырабыз артыкча
Казак кыргыз чынында
Элибиздин конушу
Эркин Тоонун арасы
Эми кирди катарга
Эзилген кыргыз баласы

Калкыбыздын конушу
Каардуу то нун арасы
Катарга кирди жаныдан кя
Казак кыргыз баласы

Абдырай олг ндогу кошогу:
Отконун быйыл жаз эле
Окудун китеп маселе
Орустан кыйын иш болсо
Оодарылбас ташэле
Ордолуу журтка бай эле
Ак коён алган сонордон
Артыла тууган монолдон
Ак падыша улукка
Ар кызматы онолгон
Алладан ажап келгенде
Акрет кетип жоголгон
Кок крён алган сонордон
Кфрогоч тууган монолдон
Кроматкин улукка
Коп кызматын онолгон
Кудайдан ажал келгенде
Кыямат кетип жоголгон
Ак чангыл то нун кийигин
Андыса мерген атабы
Артында калып зарланып
Алганын бейбак капабы
Азабы болуп кудайга
Айтканда созум катабы
Уй жарагы болсун деп
Столду жыйдын сээлэтке
Бастатартып бас журдун
Мас болбодун дөолотко
Элууго жашын толбоду
Эркек балан болбоду
Эртелен берип ажалды
Эгем таала торгоду

Кедей токмогуна катыштын деп бай манаптар жалган жалаа жаап камалтканда турмодо томонкуну ырдаган:

Жыргалдыкта жургондо
Туз татышып анттапкан
Пикирди бирге коюшкан
Бир адамдай болушкан
Жамандык башка тушкондо
Кабар жок бир да курдаштан
Аркасын салып кетти го
Акмактар айтышкан антта турбастан

Базардагы алып сатар кулактарга карата айтканы:

Тоок базар мал базар
Чочко базар дан базар
Тегереги чан басар
Кеп билбеген наадандар
Акчага жанын алмашаар

Бул Эшимбеков Салбардан жазылып алынды

Шагган
15/IV, 1968-ж.

Сарыт.- Абдрай Сагымсаков К.

Мээң шагдаар адам — Сарыг-

сал Абдрай — 1907 чылда, оның

шерие бүдүчар. Совет билиглиг

алгаакчы ~~[illegible]~~ Маринова Нади

самолёттуң Кызылга, ооң

кижиниң эл [illegible] шанна-

лыгалыы, кадарар болуп шы-

дап [illegible], кижиниң ~~[illegible]~~

советтиг Кызылга — селолар

советтиң председатели бо

луп [illegible] [illegible]

Жутакиев Абылкасымдын
ырларын сактаган
[illegible]
Кинигасы.

Абылкасымов
Сакоз.

[illegible] ССР гор. Фрунзе

Шиб 1-35

А. Жумакеевдин ырлары

№1

Мазмуну

А. Жумакеев.

	бети
1. Кесел кедейден арманы.	28-31.

Д. Жумакеев.

Институт языка, литературы и истории
Отдел рукописей
Инв № 25
28/31 сент 1981 г.
Кир. ФАН СССР гор. Фрунзе

КЕСЕЛ КЕДЕЙДИН АРМАНЫ.

Жалбарамын жараткан,
Ай ааламды тараткан.
Жаны ооруган кишини,
Соонун кезүн караткан.
Жайлыктын алды таза экен,
Жанга оору кас экен.
Жаны таза жүргөндө,
Жардымын деген мас экен.
Тазалык деелет чоң экен,
Ооруган киши кор экен,
Аман болсо алты сан,
Андай байлык жок экен.
Чокой кийсем майрыгын,
Жаман чапан айрыгын,
Айыгып кетсем арман жок,
Ден соолук экен байлыгым.
Ак жарманын катыгы,
Кымыздын келбей татыгы,
Жол жүргөндө тынчы жок,
Жорго басык атымын.
Келтирсе кадыр кезекти,
Минер элем эшекти.
Айыкканда арман жок,
Капка тэрсем тезекти.
Жараткан кылса себепти,
Мага берсе себепти,

Ачыгып ичсем арман жок,
Арпа жарма кебекти.
Ак тон кийсем жулуулап,
Аргымак минсем сулуулап,
Айгы элек чагымда
Жарашпады бул убак.
Басса белим сынгандай,
Мусапыр оору кылгандай,
Бадыша болгон оорудан,
Малайлык таза жыргалдай.
Кубатымды кетирди,
Акыл менен эсимди.
Жардымын мен деп кылыпмын,
Таза чакта кесирди.
Бастырбай бутту талытты,
Жаш кезимде карытты.
Арманым жок айыксам,
Бутума кийсем чарыкты.
Онтогон оору жаманын,
Тиледим жандын аманын.
Кайтып келер күн барбы,
Ден соолук кезде заманым.
Ачылар бекен кабагым,
Кеселден кетти амалым,
Ачыкканда арман жок,
Жыңайлак жүрсө таманым.
Колумдагы тагым,
Дүнүйөнүн баянын,

Дартка берчуу даваны,
Жараткан менден аядын.
Кутулбайт бенде казадан,
Арманы жоктур тазе адам.
Даваа тилеп дартыма,
Тилек кылам жазаган.
Даваа берсе дартыма,
Жашым отуз алтыда.
Өтүп кетсем дүйнөдөн,
Сөзүм калсын артыма.
Кутулсам дарттан кубат кир,
Кууратан сөз кызыл тил.
Кусадар болду оорудан,
Курбуларым угуп бил.
Табийгаттын балеасы
Арылса элдин арасы,
Белден бекем жабышса,
Бенденин барбы чарасы.
Дарыландым неченге,
Тапталдым ушул кеселге,
Асыласын кантейин,
Артта калган бечелге.
Алыс кылдың жакынды,
Адаштырдың акылды.
Айыкбастан жүдөтүп,
Мендей шордуу жакырды.

Сыздатасың сөөгүмдү,
Саргартасың өңүмдү,
Акылымды жен койбой,
Алегды кылдың көңүлдү.
Кедейлер тилейт өмүрдү,
Кечинен бер деп өлүмдү.
Арман кылат соо жүрүп,
Ушу сөзүм төгүнбү?
Болду эми мага жабышпа,
Басып бутум барышка,
Айыгамын деп турам,
Ажырап сенден калышка.
Басып жетсем алыска,
Минсем жылкы чалышка,
Ушу кезде менден тың,
Сексендеги абышка.
Айыксам калам жашарып,
Ошондо моокум басалык.
Арманым жок дүйнөдө,
Айыгып кетсем тазарып.
Ден соолук бөлүм кеңештен,
Өлүп калам дебестен,
Айыктыр деп өтүнөм,
Кресной [Кызыл] кирестен.

[illegible]

N 2

Мазмуну

А. Жутакеев
Үч доор

		бети
1	Кыргыз орус өкмөтүнө карабастан мурунку доор.	31-34.
2.	Орус өкмөтүнө карагандан кийинки доор.	34-42.
3.	Өзгөрүш доору 16. жыл.	42-43.

2. ҮЧ ДООР.

31а

АБЫЛКАСЫМ ЖУТАКЕЕВ.

1. Кыргыз орус өкмөтүнө карабастан мурунку доор.

Абалкы кыргыз адаты,
Айтып жүргөн санаты,
Калмак менен бирге өскөн,
Кара кыргыз жамааты.

Казак менен кагышып,
Калмак менен салышып,
Жылдын күнү тынчыбай
Жылкы тийип алышып,
Найзага колу карышып,
Чабуул коюп жарышып,
Көпчүлүгү күч менен
Азчылыгы чабышып,
Ташкабактай кагышып,
Талап-булап алышып,
Илим, билим жогунан,
Ит бөрүдөй кабышып,
Көпчүлүгү зор болуп,
Азчылыгы кор болуп.
Кедейинин маңдайы

Институт языка, литературы и истории Кир. ФАН СССР гор. Фрунзе
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 25
31-43 зетр 195[illegible]

Кере карыш шор болуп.
Жаагы эгин айдабай,
Жайында тынчып жайлабай,
Маданият жогунда,
Баштагы элдин айбаны ай.
Чабуул чапкан коогасы,
Жайлап, кыштап тоо башы,
Анда кыргыз билбеген,
Алгы, берги соодасы.
Баатыр дешип кыйынды,
Баасын билбей тыйынды,
Байдасы учун отурчу
Калаа салып жыйылды.
Калаа калкы катыкты
Кыргыз тузун татыкты,
Сарт уйретту кыргызга,
Соода менен сатыкка.
Бадышадай болгун деп,
Балбай менен Ормон деп.
Кан болуптур кыргызга,
Картыктай кан соргон деп.
Сарбагыш менен бугуну,
Саяк, солто урууну,
Моголдор, черик азчылык
Букара экен мунуну.

Сарбагыш, бугу жааты,
Залимдердин ааты,
Кадимки ушул жааттык,
Калыптыр андан кааты.

Оруетан мурун кандайдан
Ормон менен Балбайдан,
Урукчулук күрешү,
Калган экен андайдан.

Көбү ашын жең кылып,
Теңирге бербей кем кылып,
Манап менен баатырдын
Кылган ишин эм кылып.

Манап менен баатыры,
Калкына туздай татыры.
Букаранын баарына,
Теңирге бербей акыры
Эр өлтүрүп кан төгүп
Каршылык кылган шарт өлүп.
Байтал үчүн башын жеп,
Баатырлардын арты өлүп,
Манап, баатыр залимдер
Киши берген калыңга,
Байтал үчүн баатырлар,
Куйүп өлгөн жалынга.

Бугу менен сарбагыш,
Мурунтан берки ар-намые,
Урукчулук күрешү,

Ошолордон калган иш.

Мурунтан бери бул дуулап,
Эр өлтүрүп кун доолап,
Өткөн экен ошолор,
Найза кармап, жоо жоолап.

Жоокерчилик убагы,
Кырк жылга чейин жубагы,
Эмки болгон жааттык,
Илгеркинин ыланы.
Байыркы ушундай калк экен,
Чыбык кыйган анты экен.
Дин үйрөткөн кыргызга,
Өзүбек менен сарт экен.

Ошолордун кылыгы,
Убадасы чыбыгы.
Чөптүн бүрүн мал жеген,
Аккан шар суу тунугу.
Бүркүтүнүн балбаны,
Бөрү кууп алганы.
Сары сайма шым кийген,
Тоо текенин жаргагы.
Кылып өткөн кааданы,
Саймалаган саадагы,
Маданият жогунда
Баштагы элдин наадан ы.
Келиндери жүгүнүп,
Башын ийип бүгүлүп,

Жүгүнбөгөн келинден,
Келген жери түңүлүп.
Май чүпөрөк шам жагып,
Мазар көрсө таң калып,
Бакшы менен молдого
Бейкуш кыргыз алданып.

Кылганынын залымын,
Кыздан жеген калынын.
Айтып турса ушундай,
Абалкынын тарлыгын.

Жыл маалына толду деп,
Ноорузяма болду деп,
Мылтык атыпземанга,
Кылган ишин оңбу деп.

Келк чогулуп канчасы,
Алаетаган арчасы,
Адат болуп таштабай,
Келе жатат мынчасы.

Ар бир түрлүү бурулуш,
Өзгөрүш менен кубулуш,
Калктын көзү ачылса,
Кала берет бул жумуш.

ОРУС ӨКМӨТҮНӨ КАРАГАНДАН КИЙИНКИ ДООР.

Чыныбай менен Шабдан деп,
Чыныгы жакшы абдан деп.

Урукчулук күрөшү,
Ошолордон калган кеп.
Бадышачыл орусу,
Багындырган болучу,
Ажыдаар сыяктуу
Ай ааламды соруучу,
Бий, старчын, болушу,
Бечарага чоң ушу.
Кара таман кедейдин
Кактап канын соруучу.
Чырмалай тобучу
Чыр—чатагы болуучу.
Доботорго жоопкер,
Тогуз берип коюучу.
Бадышачыл орустан,
Бай, манап, болуштан,
Арыга келген кишиден,
Айып алган тогуздан.
Бадышанын касабы,
Баары журтка азабы.
Калп жеринен тендик деп,
Элге ичирген касамы,
Калк чогултуп дубан деп,
Карабаган убал деп.
Касам ич деп колуна,
Карматуучу куран деп.
Манап, бай, бий, сот деген,

Кедейге теңдик жок деген,
Иш башына олтурган,
Ниймам менен боп деген.

Бий олтуруп бул сатып,
Манап,байга балаа жок
Букараны ыйлаткан,
Балийса менен кыянчок.

Ачылган журттун арасы,
Бийлердин жеген барасы.
Ак,караны ылганбай,
Жапкан кара жалаасы.

Барымталап мал алып,
Касам ичип жан алып,
Калктын баары бузулган,
Журт боло албай агарып,

Көк таштай көңүлгө тийгени
Старчын,болуш,бийлери,
Ат тарттырып чапанды,
Айыпка алып кийгени.

Ат менен чапан айыпка,
Теңдик бербей зайыпка,
Өлсө дагы көз салбай,
Чолок,мунжу-майыпка.

Нар өлтүргөн булдууга
Эр өлтүргөн кундууга

Арызын айтып ыйласа,
Көз салбаган муңдууга.

Бий, старчын залымы
Журттан алган алымы,
Манап, байга кул болгон,
Бакыр, кедей карыбы.

Бийлерге бүтүм тогуз үй,
Күндө майдам, күндө той,
Манап–байдын кылганы,
Барымталап карма сой!
Калың малы жүздөн кой,
Катын албаган кедей бой.
Кыз качканы кырк жылкы.
Кинегеде бүтүм ой.

Эки–экиден топ алып,
Манаптар катын көп алып,
Кедейдин жалгыз катынын
Башын ачкан жеп алып.
Кедейдин малын чачтырып,
Катындын башын ачтырып.
Бирлиги жок кедейди,
Бир–бирине кас кылып.
Эки тарап башташып,
Бирин бири тешташып.
Жоо болушуп өзүнчө,
Жок жеринен касташып.

Таш салышып кармашып,
Куран кармап жандашып.
Манап, байлар бир_бирин
Бөра берип алдашып,
Старшын, элүү башы деп,
Салыштырган ташы деп,
Сайнап алган жааты,
Ошол элдин башы деп,
Жааттащып безишип,
Букараны эзишип,
Томаяктын мойнуна
Тогуздан мал кезишип.

Элүүбашы элүүсү
Эки тарап черүүсү
Бөрү тийген короодой
Букараны бөлүшү.

Бечараны зарлантып,
Бий_болушка алдантып,
Чыгым салып кедейге,
Манап_байга жалдантып,
Жардынын жалгыз атын жеп,
Тамекынын акын жеп,
Кара таман кедейдин,
Казананын бакын жеп,
Бий, старчын элин жеп,
Кыбыраган жерин жеп,
Малай менен жардынын

Мандайынын терин жеп.
Оонекей кемендер
Үчөөкөбай дегендер,
Аты жакшы болуучу
Адам акын жегендер.

Шабдан менен Чыныбай,
Кыргызды эзген кылычы ай.
Жазга беш кой, күз он сом,
Элден алган чыгымай.

Алык, алман эл берип,
Бей-бечара сенделип,
Чыныбай менен Шабданга
Бакшалык чеп берип.
Чыныбай, Шабдан чеп алып,
Багындырып эл алып,
Кан болдук деп кыргыздын
Канын соруп жеп алып.

Байы менен манабы
Кедейге тийген залалы.
Тогуз мал деп жабуучу,
Томаякка жаланы.
Жалпы кыргыз жабайы
Жабырлык көргөн далайы.
Жаш агызып ыйлоочу
Жарды, жалчы малайы.

Капкан салган аңчысы,
Эгин эккен малчысы,

Жабырлыкты көрчү эле,
Жарды менен жалчысы.

Элүү башы Старшия
Эл багыныш кыйсталуучу
Чыгым тартып букара.
Чындап өөгү сыздачуу.
Безилдеген тилмечи
Кедейди манап кулактап,
Моюнуна минүүчү.

Манап,байдын илдети,
Акы жеген милдети.
Нике менен так деп
Пайгамбардын сүнөтү,
Иймамы менен молдосу
Ошолордун жолдошу.
Малы жокко катын жок,
Кедейлерди кордоочу.
Букарага болбоочу
Кудуктай куйса толбоочу.
Өлүктөн токуп ат алган,
Иймамдардын олжосу.

Илгеркинин тариби
Байы менен манабы,
Бадышанын колунда,
Ошолордун танабы.
Жандыралы,үйөзү,
Жалпы журттун мүнөзү.

Торолор менен кез арал
Ошолордун бүлөөсү
Ырамандын тукуму
Төрө деген ушуну.
Орусуя журтуна,
Болуп өткөн учуру,
Баддшанын тукуму,
Байкап турсаң ушуну,
Байдаланып кедейдён
Чагып жерен чүтүгу
Төрө деген ак сөөгү,
Кыргыздан алган ат,тонү
Кедейлерин багынткан,
Кийип менен Маскоону.

Бадыша чоң тоо болгон,
Башына сыймык кобурган.
Калыстыгы кеткенде
Акырында жоголгон,
Бадыша тоосу нураган.
Баары журтту сураган.
Акырында бадыша,
Аңтарылып сулаган.
Адамзаттын акысы,
Алкымына тыгылган.
Акырында бадыша
Баш көтөрбөй жыгылган.

Ошолордон кутулган,

Орус менен мусулман,

Манап,торе,ак сөөгү,

Башы кетип бузулган.

Акылынан шашкандан

Манап,торе жоголду,

Башынан сыймык качкандан.

Бадышасы жыгылып,

Башынан кетти сыймыгы.

Тап күрөшү күч алды,

Кедейлердин кыймылы,

Ушу жогору дагы орус

Бадышалыгына карагандан.

ӨЗГӨРҮШ ДООРУ.

16 – ЖЫЛ.

Беделдин белин сындырып,

Турпан менен кыдырып,

Ачарчылык болгондо,

Өлүп калды кырылып.

Он алтынчы жыл болуп,

Кыргызга кыйын сыр болуп

Бадышасы жыгылып,

Басылбаган чыр болуп.

Чарбаларын буддуруп,

Шылдың кылып күлдүрүп.

Качкан элдин артынан,

Аскер куул сүрдүрүп,
Төөгө жүктөп чеп алып,
Ылоо союш кеп алып,
Качкан элдин мал-мүлкүн,
Талап- булап жеп алып,
Ат жабуу деп кап алып,
Ылоо,союш мал алып,
Каяша айткан далайы,
Набактыга камалып,
Калктын баары таланып,
Атан төөнү дагы алып,
Бадышанын төбөсү
Барган сайын карарып,
Арпа,чөбүн жүктөтүп,
Ала кийиз бүктөтүп,
Актардын залим аскери
Мылтык атып дүптөтүп,
Атан төөлөр комдотуп,
Аскеринин жолуна
Үй тиктирип оңдотуп.
Чарбаларды кордотуп
Малын талап кордотуп,
Замбирек менен билимет
Казарманга орнатып.
Калган элди таап алып
Малы-мүлкүн чаап алып.

А Жумасеевтің ырлары

№ 3-

Мазмуну.

А. Жутакеев.

		бети
1.	Октобур күнү.	44 - 48.
2.	Үркчүлүк.	48 - 54.
3.	Кеңеш өкмөтү.	54 - 57.

Институт языка, литературы и ...
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ

Институт языка, литературы и истории Кирг. ФАН СССР
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. №

Кыргызды камап кырганы,

Кызыл суудай кан агып,

Жалган ишти чын кылып,

Кыргыздарды кырдырып,

Кыйла жылдар өткөнчө

Унутпачу ыр кылып.

ӨКТӨБҮР КҮНҮ.

Он жетинчи жылында,

Шондо болду өзгөрүш,

Өлгөнүнүн калганы,

Жакшылыкты көз көрүш.

Ошолордун коогасы,

Ок атышып жоолашы,

Тумандатып көргөзбөй,

Уруяттын шоолаасын.

Каракчылар камынып,

Кедейдин тонун жамынып,

Баягыдай жанапка,

Байкуш кедей жалынып,

Көрнөкөйгө барылып,

Кошо кирген төрөлөр,

Кедейдин баары зарылып.

Көрнөкөй чыккан чамынып,

Уруят деп чаңырып.

Уккан элдин баарысын

Кулак-мээси жаңырып.

Карацгы түшүп аңырып,
Жарык чыкпай жабылып,
Качан теңдик болду деп,
Калктын баары сабылып,
Адамдын каны агылып,
Замандын баары тарылып,
Айры менен сайганда
Кыргыздын карды жарылып.
Ашып, ташып көбүрүп,
Толгондо толкуп төгүлүп,
Калктын баары кан жутуп,
Кабыргасы сөгүлүп.

Адамдын каны акканда,
Басмачы басып жетканда
Араң болду жакшылык,
Агарып таң атканда.

Ууру менен каракчы
Кумарчы менен аракчы,
Кедейлердин көзүнө
Тарта коюп сарапчы.

Кедейди көзгө илбеетер,
Ценевник менен тилмечтер,
Туш–тушунан шурады
Туура жолго кирбеетер.

Аралашкан адамдар,
Азуусу бар камандар.

Өтүп кетти түрдөнүп,
Нечен түрлүү замандар.
Мууну жок чабалдар,
Муну билген амалдар,
Турмушунан көрүндү
Жакшы менен жамандар.
Ар бир түрлүү абалдар,
Айтып жүргөн кабарлар.
Бөлүп етту борбйлоп,
Бороон менен шамалдар.
Эзн талаа элчилик,
Эң эле жаман кемчилик,
Жаңы чарба саясат
Ошондо болду теңчилик.
Саясат, сактык чарбасы,
Ачылган көздөн бардасы,
Жыйырманчы жылында
Адамдын кеткен аргасы,
Болшабектин байлыгы,
Баары журтка жайлыгы,
Дүнүйөнүн жүзүндө
Кеткен экен айдыйн.
Баштагы ишиң чөркок деп,
Партий болгун орток деп,
Адамзаттын баласы,
Бир туугандай болсок деп,
Алдына чыгып өөчү деп,
Батырак менен копчу деп,

Манап менен байлардын,
Өткөзбөй алдын тосчу деп.
Аптап айдай толсок деп,
Адамдын баары ортос деп,
Кишинин акын жегенден,
Комунистер коркот деп.

Ачканда жолдун туюгун,
Партия кошчу уюмун,
Кыраат кана кулуп ачкан,
Кызыл байрак буюмун.

Бечет басып, койгон кол,
Бечарага ачкан жол.
Баары журттун башчысы,
Партийя менен комсомол.
Башыбызга келген доор,
Батыракты кылган зор.
Жоон карын байлардын
Жолун тосуп жайган тор,
Кедейлерден кетти шор,
Иш биле албай болгон кор.
Туура жолдон адашса,
Түшүп кетчү казган ор.

Сарамжалы дүйнөсү,
Балто, шилен күрмөсү,
Түбү терең зындандай
Түшүп калса түрмөсү.

Жеринен айтып берейин,

жети суунун кедейин,

Алчы,таасы жыгылып,

Чике түшкен эгейин.

Алчыдан түшкен чикесин,

Абайласаң билесиң.

Акыл менен ойлонуп,

Туура жолго киресиң.

Кедейге өкмөт карашкан,

Батыракка жол ачкан,

Баштыкы болуп далайы,

Туура жолдон адашкан.

УРУКЧУЛУК.

Айдаган эгин аштыгы,

Адашып кетти баштыгы.

Убалына калды да

Урукчулук кастыгы.

Урукчулук жааты,

Башына тийди саатч.

Статия закондон,

Иш билбеген каатм.

Партия жолун биз билбей,

Баштыгыбыз иш билбей.

Жыртыгыбыз жамалса,

Болобуз бир күн бүтүндөй.

Парт үшкелдү бүтүрбей,

Закон билип кутунбей,
Армандуу болду кээ бирее
Оозунун бууеу тутундей.

Жармадай ичкен арагы,
Жалпы журтка тарабы
Чебердебей иш кылып
Чиновник, тилмеч, манабы,

Кызмат кылган адамы,
Кыргызды кылган тарабы.
Эки тарап баштыгы,
Башына тийди залалы.

Сарбагыш, бугу, солтодон
Тарап чыккан ортодон.

Куне тушуп мойнуна
Жаатчылдар оттогон.

Солто менен тынайы
Суу тунбаган ылайы,
Таманынан тартылды,

Тарапчылдын далайы,
Тарап бутее жан тынды
Партия жолу артылды.
Букараны эзендер,

Бучкагынан тартылды.

Жыргады чарба, дыйкандар,
Закон менен мий[illegible] бар,
Алчы, тезен жыгылып,
Чиге тушту кытандар.

Партияга кирилди,
Туура жолу билинди,
Туура жолдон чыккандар,
Тозокко мойну илинди.
Баатыр болуп чыккандар,
Майын элдин сыккандар,
Жон тура албай бир-бирин,
Буттан алып жыккандар.
Бирин-,бири сурушуп,
Кедейдин булун улошуп,
Тап сезимин тааныбай,
Тарап болуп курошуп,
Адамдын акын алышып,
Уруп токмок салышып,
Тарап болуп бир-бирин,
Буттан алып чалышып.
Жоболондуу жоолашып,
Жоо болушуп доолашып,
Кийин калган кедейге
Орун бербей солашып.

Кемунуе берет куч колго
Кедейлер тушсо туз жолго,
Партия жол корсотуп,
Башыбызда чондорго,

Партия жолун тууралап,
Бузуктун баарын кубалап.

Жоолашкандын баарынын,
Жоопко тартып сурамак.
Капканга түшүп качанак
Партия жолун тазалап,
Кара жүрөк залимдан.
Калк ырааныш капалап.

Бузукка салды тыюуну,
Токтотту элден жыюуну,
Калың берип мал алып,
Зордук ника кыюуну,
Шыңылдаган шылууну
Жоготту чылым кылууну,
Тарап баштап жүргөндөр,
Тамыры чирип куруду.

Алдап мандат алгандар,
Айылга бүлүк салгандар,
Боп-боз болуп тим жүрөт,
Бошонуп иштен калгандар.

Баатырлар иштен бошонуп,
Бекерге калып бозоруп,
Тарабын баарын таштатып,
Башыбызды коголук.

Тараптын баары ташталса,
Бирлик жолу башталса,
Тегизчилик доору,
Болоруна аз калса,

Баары журттун билээү
Кеңештер бирлик түбөөү, (тарооу)
Байкап турса пайдалуу
Болшебектин мүнөзү.

Мойнуна аркан сүйрөтүп,
Ассонун баарын үйрөтүп,
Үгүт менен насият,
Эл ичинде сүйлөтүп.
Бузуктун баарын жоготуп,
Букараны оңолтуп,
Элге өзүнчө эрк берип,
Республика кобортуп.

Жатып ичер чоң карын,
Куулуп чыкты ол залим,
Кеңешип билди жакшы экен,
Кедейлерге жол баарын.

Каракол менен Пишпекти,
Калыс жолун иштетти.
Калк ичинде бузукту,
Кас экен деп издетти.
Токмок менен Пишпекти,
Толук кызмат иштетти.
Тим жүрбөгөн бузуктун,
Тизесин байлап тиздетти.

Республике болот деп,
Бузуктун баарын жогот деп,

Закон менен өкмөт,
Саптап койгон белег деп,

Партия элдер урушуучу,
Эки жеат курушуучу,
Эрк алганда жан-тенди,
Ишчи дыйкан, жумушчу.

Жааттын баарын жапшырып,
Кабыргасын капшырып,
Бузуктардын баарнсын
Биркерерге тапшырып.

Келгенде кедей ордуна,
Көмүнүс салган жолуна.
Кер аяктар илинди,
Кипибуунун торуна.

К. П. Ву кедей чебибиз,
Байлаган бекем белибиз,
Партия менен батырак,
Баш кошуучу элибиз.

Жазылса жарлы жадырап,
Партия кошчу, батырак,
Манап-байлар жүдөө,
Кедейге кантип катылат.
Кан соруп кулак батырат,
Токтосо күнө айтылат,
Баш кошпогон жаатчыл,
Манап-байга сатылат.

Манап-байдын зулуму,
Баштаган жаат уругу,
Тарапчылдын далайы,
Тамыры чирип куруду.

Кедейге кылган жабыры,
Манаптын кетти кадыры.
Үзүлүп калса эл жыргайт,
Өзүмчүлдүн тамыры.

Өөпөй кийин жылгандар,
Өзүмчүлдүк кылгандар,
Иштей албай тим болду,
Тиши кыйрап сынгандар.

Бай теректей баркырап,
Жарыгы чыкты жаркырап.
Жаман жолдон коркушуп,
Жаатчылдар калтырап.
Жакшы жолго сүрөтүп,
Жааттын баарын түгөтүп.
Адашкандын баарысын,
Айдап ийди жүдөтүп.

КЕДЕЙ ӨКМӨТҮ.

Кагазга кат чийгендер,
Кедейдин тонун кийгендер,
Түгөтүп жарды, жалчынын
Жүрөгүнө тийгендер.
Өзүнчө доор сүргөндөр,

Укметтун деп жургендер,

Манап-байдын заатынан,

Партияга киргендер,

Мурун жетип камынып,
кийтеришкенге жолашпаган
Куулуп чыкты баатырлар,

Бетине кое жабылып,

Баштагы деорун сагынып,

Туура жолдон жацылып,

Баатырлардын далайы,

Партиядан алынып.

Тузакка буту чалынып,

Туура жолдон жацылып,

Куне тушуп мойнуна

Набактыга жабылып.

Кынырды тузге баатырып,

Кедейлердин бутумун,

Кенселарга жаздырып.

Кыйшыктын баарын тузотуп,

Туура жолду кучотуп.

Бузук жолдун баарысын,

Тузотууге кузотуп.

Тазаланы кебектен,

Откезду далай электен,

Туу котерген алдында,

Кызыл байлак жалектен.

Республика кылганда,

Бузуктун баары тынганда,

Жадырап жарцы жашылып,
Жандын баары жыргалда,
Биригип башын кошкондой,
Алдына чыгып өзгөндөй.
Жумурткалап калатко,
Кой үстүнө боз торгой.
Жыргады жандын баарысы,
Жашы менен карысы,
Өзүнчө роок берген,
Өкметтүн калкы,
Ургаачы,эркек аялы,
Кызыл желек таягы,
Тегизчилик доору,
Болот экен аягы,
Тегизчилик эртеби
Ушул кезде жыргады.
Ургаачы менен эркеги.
Кыргыздын баарын текшерип,
Кызматчыны эскерип,
Жарды,жалчы кедейге,
Жакшылык тийчүү кез келип.
Жегетту оор жүктөрдү,
Жоолашканды бүткөрдү.
Партия менен батырак,
Баарысына күч берди.
Байбаштын бели бүктөлдү,
Мал,бул жыйып күткөндү,
Делайын салды түз жолго,

Даашгын чыккан уптерду,

Зыян кылып жүрбө деп,
Кармалаып түрмө деп,
Кан соргучтун баарысы,
Кандалаа, менен бүргө жеп,
Каежашкан жоого күлкү деп,
Карышкыр менен түлкү деп,
Сарамжалы сары эсеп,
Казына кедей мүлкү деп.

Калк дүкөнү дегендер,
Кардына жыйып жегендер,
Куреагынан жарылды,
Курч тырмактуу берендер,
Жылма сорчуу жыландар,
Арылып эми басылса,
Айыкпаган ылаңдар.

Урукчулук ылаң арылып,
Жегендин карды жарылып,
Кедейлерге туура жол,
Кемунуетен табылып.
Кемунуеке киришип,
Түз жолду туура билишип,
Илим менен билимге
Элдин баары тырышып,
Калктын көзү ачылып,
Кан соргучка асылып,

Л. Шумаковдин шеърлари

№ 4

Мазмуну.

А. Исутакеев.

	бетте
1. Кеңеш өкмөтү (уландысы, бөлүм №3 тетрадда).	58 - 66.

Институт языка, литературы и истории
Отдел рукописей
Инв. № 28
Кирг. ФАН СССР г. Фрунзе

Терапчылдын баарын,
Тарай чыгып басылып,
Кезитке кээси жазылып,
Кесирин элден качырып,
Акыйкаттап керсеттү,
Айбын жаппай жашырып.

Ала-Тоо менен Алайдан,
Жарды, жалчы, малайдан,
Кыргыз калкы теңдикке,
Эми жетти далайдан.

Бадышанын заманы,
Манаптардын арааны,
Кедейлерге салуучу,
Жүрегүне жараны.
Жардылар керген жапаны,
Жабырлык менен капаны,
Бакырларга кеп еткен,
Манаптардын каталы.

Жапаларды кергенбүз,
Жабырлыкка кенгенбүз,
Азап тартып ал кезде,
Ачкалыктан елгенбүз.

Болшабектин чыкканы,
Манаптарды жыкканы,
Эрк езүнде болду деп,
Эми кыргыз укканы.

Жарды-жалчы жадырап,
Кордуктан кедей алжырап,
Кедейлерге туура жол,
Комунустон табылат.
Баштагы заман катал жут,
Балшабек бизге куйган кут.
Балаларга окуткан,
Ыраппак менен иниетут,

Жакын менен ыраактан,
Маскөө,Ленинграттан,
Балдар окуп көз ачат.
Жанып турган чыракпан.

Жакын менен алысын,
Жалпы журттун баарысын,
Кедештердин өкмөтү,
Кедейлерге калысын,

Катын менен бой окшош,
Карышкыр менен кой окшош,
Тегизчилик негизи,
Бийик менен ой окшош,
Жарды менен бай окшош,
Жарма менен чай окшош.
Акыры заман тегиздик,
Асыйы менен тай окшош.

Такыр тийди теңтекти,
Таяктоочу келтекти.

Уруятка чакырды,
Ургаачы менен эркекти,

Кара нээт киши жок,
Карышкырдын иши жок,
Кой үстүнө боз торгой,
Уялаша иши жок.

Телегейи теп-тегиз,
Ач-айрыгы сеп-семиз.
Чарбасы өскөн кедейдин,
Тууп жатат малы эгиз.

Эрки менен көчтүрүп,
Чарбаларын өстүрүп,
Орун алып келатат,
Тегизчилик өөз жүрүп.

Жылдан, жылга өнөлүп,
Жыгылганды көбөрүп,
Тегизчилик негизи,
Акырында бөлөлүк.

Тегизчилик кылгыйты,
Тепки жеген кыргызды.
Манап менен байлардын
Башынан багы жылбышты.
Текөөрүн кайрып өунгүсту,
Окууга кедей тырмышты.
Адам бол деп үндөдү,
Артта калган кыргызды.
Багын байлап баатырды,

Азат кылып катынды.
Жарыктыкка чыгарды,
Жарды менен жакырды.
Кемүнүө туура деп билең,
Кедейдин иши жеткилең,
Батыракты куткарды,
Байдан жечүү тепкиден,
Жоготту кармап сойчуну,
Канын соруп тойчуну.
Ырга деп үндөйт кемүнүө,
Жылкычы менен койчуну.
Бутуна кийген чарыкты,
Букара менен карыпты.
Акырында солбиди,
Ачка менен арыкты,
Тоюндурду ачтарды,
Тарбиялап жаштарды,
Тегизчилик доору,
Болоруна аз калды.
Кичирейтти чоңдорду,
Кедейге кожо болгонду.
Чоңдорго кылды тең ата,
Чойкойгон куур тондорду.
Кедейдин тилеп аманын,
Тегиздеп жакшы, жаманын,
Ыргагын деп чакырды,
Ыңгайлак кара таманын.

Сүйүнгөндөн кудайлап,
Кара тамен жыңайлак.
Бай_манаптын башынан,
Багы кетти кыңайлап.
Жаңыдан кыргыз болунуп,
Жарыгы айдын көрүнүп,
Үстүбүздө жээ туман,
Ачылып кетти сөгүлүп.

Асмандан айрылгандан,
Автономия куралган,
Эрк алганда биздин эл,
Эми чыкты тумандан.

Жерк этип күн ачылып,
Жарыгы жерге чачылып,
Масквадан кыргыз болунуп,
Кеңсаларга жазылып,
Кедейдин баары сүйүнүп,
Кеңсаларга үйүлүп,
Азат болду кыргыз деп,
Алтын менен чийилип.

Жакшылыгын жайганы,
Кызыл желек байрагы.
Эрк алганда биздин эл
Эми көрдү пайдасы.
Окуп жаткан балдары,
Эркиндикти колуна,
Эми кыргыз алганы.

Жаңы жайган өргөөсүн,
Жамандыкты көрбөсүн.
Республика көңүлөш,
Иреттеди ~~өңгөөсүн~~.

Казакстан, Өзүбек,
Калкка нуска сөзү деп,
Баарын жакшы караган,
Балшабектин көзү деп.

Өзгө айдоочу кулуктөн,
Өзүбек, тажик, түркмөн,
Аз милдетти куткарды,
Ар бир түрдүү булуктөн.

Арабасын жылдырып,
Рыспублика кылдырып,
Аз улуттун баарысын,
Эрк өзүндө тындырып.

Алыска колун сундуруп,
Аз милдетти тундуруп,
Автономия облус,
Ырыспублика кылдырып.

Жеготуп элдин кастыгын,
Жолго салып баштыгын,
Кыргызга сонун эрк берди,
Көңүлгө алып аздыгын.

СССР ~~төбө~~ деп
Төбү.
Ленин чапкан жолу деп,
Арылуучу ~~шери~~ көз,
Аз улуктун шеру деп.

Кыргыз элдин көру деп,
Бутөлөун жыртык төну деп,
Кедейлери тең ата,
Кичине менен чоңу деп,
Абалкы заман дебе деп,
Адам акын жебе деп.

Аз улутка көз салып
Көп улутка теңе деп.
Адам акын албе деп,
Айылга чыгып салба деп.
Аз улуттун сөздөрү,
Артта эми калба деп.
Өзүбөрчө
Өстүрүңөр чарба деп,
Төгөрөккө көз салгын,
Төрт түлүктүүн малга деп.
Көрүп өнөр току деп,
Күрөкө барып оку деп,
Кер аякты жоготуп,
Кедейлердин сөту деп.

Орто азия буйрасы
буйрагы
Өстүргөн чарба дүйнөсү,-
Жалпы журтка билинди,
Жаман жолго журбөсү.

Жөгөруладкы жол түздөн,
Ырыспублика түркөтөн,
Көй жайылды көопу жок,
Карышкырдан үркүштөн.

Баштагы кыргыз чети ушу,
Фаргана менен Жети-Суу,
Баарыбызга бак берди,
Балшабектин бети ушу.
Кемүнүс кедей жетеги
Алга басып кетели,
Айыл көчүп мал бакка
Ала-Тоонун этеги,
Кара-Көл-Ысык-Көл деген
Калыс элди бол деген,
Партиянын жолуна
Баары журтту көн деген.
Атбашы, Нарын, Каракол,
Автономия ачык жол,
Жакшы жолго баштоочу
Жаш өсбүрү камсомол.
Ууру менен кээкилер,
Урукчулук жаман эскилер,
Соо жүрбеген бузукту,
Сотко берип кестирер.
Жаман жүрүүчү манапты,
Жашырып мизин жадатты.
Жалпы журттан калдырды,
Жарабаган адатты.
Баштагы заман шум эле,
Манапка кедей кул эле.

Карацгы элди чайкаган,
Калың мал менен кун эле.

Баштагы кыргыз каралдан,
Барымталап мал алган.
Бирдигинин жогунан,
Букара болуп таралган.
Аксай_Соң_Кол,Арпадан,
Андан кыргыз таркаган.
Башын кошту балшабек
Анжыян менен Аркадан.

Балшабек жыйды чогултуп,
Манаптын тобун омуртуп,
С.С.С.Р. га ыым кагып,
Тилгеремин согултуп
Эрктүү кыргыз болду деп
Бейбаштын баары жон журуп,
Партиянын жолуна
Баары журтту кондуруп.

Өзгөрүш заман жылышты
Ырыспублике кылышты
Жааттын баарын түгөтүп
Эми кыргыз тынышты.
Манаптын белин сындырды,
Эриктүү облус кылдырды,
Урукчулдун баарысын
Ушу кезде тындырды.

Өкмөттү берип колуна
Кыргызды салды жолуна.
Балшабектин мүнөзү
Баштады жолдун оңуна.

Институт языка, литературы и истории
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 25
28 сентр 1981 г.
Кир. ФАН СССР гор. Фрунзе

Институт языка, литературы и истории
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 218
Кир. ФАН СССР гор. Фрунзе

ТЕТРАДЬ №1

ырлар

Абылкасым Жутакеев.

Жыйнаган

[illegible] Абылкасымов. Баласы

Мазмуну.

А. Жутакеев

	бетте
1. Жолчулук.	1 - 2.
2. Кандайча сенин сурагын	2 - 6,
3. Эркин тоо.	6 - 12.
4. Рахмат туруган эмге.	13-
Үч доор.	
5. Кыргыз орус падышасына карай жектеги доор.	14 - 17.
6. Орус падышасына каралгандан кейинки доор	17 - 22.
7. 16- жыл.	22 - 23.
8. Октобурдогу 1917-20 гг. окуя.	23 - 25.
9. Эл качканда кырдалган.	26 - 27.
10. Раатчы (налог жыйноочу).	28 - 29.
11. Союз кошчу.	29.

Абылкасым Жутакеевтин чыгармаларынан көчүрмө.
Эл оозунан жыйналып алынган
ырлар.

1910-жылдар. **Жокчулук.** Замандашы Рыскулдун жыйнап алганы.

Колумда сырды жазууга
Кол жазма менин дептерим
Кордугун айтып бердасам
Жокчулук айып этпегиле
Кол жоорутуп кактаптым
Корунгандун кетменин
Жабыр катып жокчулук
Неге менден кетпедиң
Козулуңду кирдетип
Жокчулук жаман экенсиң.
Асыба мага асыба.
Азырак токтук жашымды.
Сиңдер кутулуп кетүү кездешин
Арсыбаган жулушка.
Арманда кишинин ирк
Колуңда малың жок болсо
Ушу күч жемишип

Бөркүңдөн кетет жеңиш
Баскан турун тебелет
Жакшыга жаман чыныгда
Малы менен тезелет.
Аады артыңды карабай
Алакдатат жокчулук
Ал кубатты кетирип
Шалакдатат жокчулук
Жок болсо малың колуңда
Жок мүндөп жигит коруба
Кандай акылдуу болсоңдо
Кайбат айтпа чоңуңа
Калдым эле атадан
Алты жашымда
Кайышын тартып туруштуу
Кетелек кечи азырда.
Кайып жүрдүм кор болуп
Жетимдик менен башымда.
Аңдап келбейт жокчулук
Асылба эми асылба

Коздогонго жетпесе
Козундо кетти намысың
Кол сунган жерге жеталбай
Окуп турса арманың
Куйбогон жериң күл болуп
Келтирет жигит намысын.
Артынан тилеп турайын.
Аманын жеңиш барышын.

Абылкасым Джутакиев жокчулуктун кол заткысын тартып ушу жогорудай өзүнө өзү кайрат берип ырдаган.

Кыргыздын Моңолдор уруусунан Чыкан Чойбекиндин уулу Атырай болуш менен Салмаке болуш болуш талашканда. Элдин кыйналгандыгы жонундо Абылкасым мындай деп ырдаган. Рыскелдиев жана Айтыбаев усунун айтуусу боюнча.

Кандайча сенин сураган

Кара курсак ырымды
Какшатып алдың чыгымды
Арамадын оз солду.
Парагадын чоң солду „Чоңкол" деген чиновник болгон
Тайдан алдың ток солду
Ытытуңо алдың оз солду.
Болуш кылдык оброзду
Болдуруп алдың койларды
Каршы таппадың кулаган.
Кармап алдың куноонун
Какшатып алдың улагын
Калктын баарын какшатып
Кандайча сенин сураган

3—

Азыркы Жанбулак Сельсоветиндеги Жогору арык казылган жылы азыркы Ат-башындагы Ак-Жар кыштагынан 10 кишинин Абылкасымды арык казууга жиберип ошондо жумушка жана ачкага чыдабагандар качып кетип. бой берген чагы Абылкасымды баштап 6. киши чакан бүткөргө туура келип Ошондо алыш чаптыргандарга айткан 1.2 ооз ыры алыш чабышууга кошо барган Кенжебай Кадырдын айтуусу боюнча

Алган чамы чоң эле
Казган киши он эле
Качып кетти жалкообуз
Казып калдык алтообуз
Жабыр болду жанына
Жардам берген чамына
Неты тийбин акыбыз
Ардак дайбыз бакибиз
Бизда кетебелекби
Ачык жообун айтыңыз.

Депурдап бошонуп келгендиги жонундо жана куртартынча чындыкты айткан ырчы Жениш Кадыр Кенжебай рази болуп калганын айткан.

1924-жылы азыркы Жанбулак селосунда батырактар менен кедейлердин чоң жыйналышы болот.
Ошол жыйналышта байлардын манаптардын зордук кайта келбесин жана ушундай ар журту пошектер жана коммунистер тубоцука башкарган элге үгүт катарында Абылкасым Жутакиев ушундай ырдаган.
Ошо кезде Абылкасымдан окуп жүргөн бала азыркы Карл Маркс атындагы к/зда туручу
Кыдыраалиев Карыбектин айтуусу боюнча

Сиздерди байлар жатышка
Кишиге түк бир катышпа
Өзүңүздү кыйбасаң
Кетесиң күндүн батышка
Тонуңду кедей кийдесиң
Көйнөктү жалчы кийдесиң
Бай манап шыйдун кулакты
Доозду ашырып жеген
Кара калк кызматчы
Кан соргучту ыштады
Бечаралар бу кезде
Чыгып бергийсиңиз жамааты

Байды айдап иштетти
Бечера кечүү кызматты
Билип ал жарды бардыңды!
Байкап кара артыңды
Билесиңби мурунку
Байдан көргөн дартыңды
Угуп турат канчакен
Журтту ачы болуп бек
Кызыл аскер душманга
Соккуу берди канча жол.

1970-жылы 2/XI-куну тиливизрдан Токтоосун ырчы
Сүйлөбой калып кагазка жазып берген деп
окуду Элдик казынадан деп

Калкабай Бурсаалыев деген жигит

Койчу келсе талкадан
Конок байлар сагаган
Кокустан козу жоголсо
Койчуну кокуйлатып сабаган

бул бир
Абылкасым
Жусупакевтики.

Жаңы үрөйт ачылып
Жарыкка чык деп чакырып
Кыянат кылган душмандын
Кылганы кетти ашылып
Байлар менен манапка
Пайдалуу болуп сарт чыкып
Энгейтти жарды кан корган
Эт менен сөөгү жанчылып
Малды малай багуучу
Байлар уктап жатуучу
Казынанын жумушка
Кем башы кедей баруучу
Аны менен тынбай койбой
Раамат чыны салуучу
Бирден унун салдырып
Кедейден чыны алуучу
7 Койчу келсе талаадан
Конон байлар санаган
Кокустан козу жоголсо
Койчуну кокуйлатып сабаган

Ушу кезде байлар бар
Илгеркинин санаган.
Николайдын заманы
Келебиден караган
Караңгыдан чыгарбай
Кан соргуч болчу Николай
Падышанын бузулду
Байлардан жарды кутулду.
Аркасы союз обиге
Ачыкка съезде чогулуш
Ичибизде жок болду
Илгерки манап чокубуз.
Огорсун биздин коомубуз
Оман болсун коммунист

Коммунистик партия
Келди журтту баарысына
Окуу билим үйрөткөн.
Элет кыргыз калкына.
Советски властты
Сактаган кызыл армия
Шуболуко башкарат
Кезеги өкмөт партия

Эл уркуп ~~кайра~~ кайра келгенден кийин Абылкасы Эркинтоо айтуусу пема жазган. Ал жазган китеби басмага басылбай калган кол жазмасы сакталбай калгандыктан Абылкасындын аталаш тууганы ~~ного~~ монолдор уруусунан Саргашка уруунан Рахманов Шерматтын айтуусу боюнча

жакын тууган

Эркинтоо.

басмат

Элибиздин конушу	Калкыбыздын конушу
Эркин тоонун арасы	Көрүү тоонун арасы.
Эми кирди катарга	Катарга жаңы кошулду
Эзилген кыргыз баласы.	Кара кыргыз баласы.
Эми Эркин Күрчаты	Калкыма жарык Күрчаты
Лениндин ваанасы	Коммунисттин ваанасы
Элген кыса берке	Жайлап кыштап тообасы
Чуйдун сары талаасы.	Көчмөн кыргыз каадасы.
Кош каратка чектирген	Керектүү шаар элүүн
Арабасы, Сокасы	Пишпек, Токмок калаасы
	Саламтаны Талас алат
	Кара кыргыз баласы.

Жердеги жаңы жагымду
Жемиши жерге төгүлгөн
Ар жыйначтын башынан
Ачытай алма корголгон.
Ал келип жыйналалбай
Алчасы жерге конулган
Арпа, тару аштыгындагы
Ак буудай чыгат эгинден.
Артышадан кешинде
Аштыгыны булдан болгон.
Ачка жан келип тоюнган
Айтылуу токмок кешинден.
Калыгон адам казып жейт
картошкодон шайы бар
көзүлгү такыр калтырбайт
канча жесе жаныбар
көөн дарбыз бадыраң.
капуста пияздагы тар
кыйбат баасы кызылча.
? кажит таттыган даамы бар.

Ашкабак, дабыз бүлдүркөн
Ар түрдү жемиш баары бар.
Бережек кезчүйдөн
Баа жеткис байлык наамы бар.
Жаныбарым Ысык-Көл
Жайкалган шибер кечентор
Жаздыгыны жайлтуусо.
Жазгы улак отбайт тоо.
Жалган деңиз созулду
Соңундука барып кор.
Кекилик чил бадана,
Керуулорда бакылдап
Сай-сайында суулардан
Сазан балык чыгылдап.
Балыкты кидей бай менен
басталашып отындап.
кызыл түсү коргондо
кынжыда тайган кыз кыйгат
Керимп көлдүн жагында
Сенин кыз журат шиберде

Казордон сузуп калкылдап
канаты күнгө жаркылдап
токоюнда тоту куш
туш жураап учтап салкылдап.
Бозумтулон шумкар куш
бөксө үндө шаңкылдап.
Тоосунда элик бакырган
Токойдон куйрук чакырган
Басылырып озуулаго
Бостек, короо ачылган.
Жуунун сасып машыко
Этин туздап катырган
Кызыгы соңун эркигтто.
Кымызын төрдө сатырган
Ысык-Көлдү жердеген
Бата менен белеги
Байлыкка жарашо
Бал түшүргөн челеги.
Кеңишк, чил бодого
Кейпилердин жегени.

8 — Бет.

Айлангы Ысык-Көл
Агка босбойтдегени
Кара кыргыз калкына
Ысык-Көлдүн жерги.
Байлорун менен карапал
Базарынын кенеси
Баарысына ушунда
Октябрдын жемиши.
Эркиндиктин арасы
Мал жайылган бозадыр
Сурок бээси толдогон
Сүт, кымызы колдогон.
Соң-Көл менен Суусамыр
Байтал бээси толдогон
Бал кымызы колдогон.
Короосуна кайтолуп
Кокту менен ордогон.
Жараштырып айтылдего
Жаккан ойлор корбогон.
Жазында шаттолгоо
Жаңы үйлөр о-богон.

Кочкор ата Эзу сонун
Кышкы малдын аланбай
Кызыл шунар кызартып
Жаздын күнү шамалдай.
Кызып эл жердешет
Шамалына карабай.
Чарчабастан мал баккан
7 Чарбадордун амандай!
Туулар чыгат жылкыдан
Түйүктарап чарадай.
Уйлар чыгат кочкордон
Жемандери багадай.
Тоолору турат тогорут
Айтканы бейпил карагай.
Кочкордун эли корбогон
Мал тарактын болочу
Козу чачып корупкал
Карокужур болочу.
Эрккенди жазарым
Эркинтоо деген казыным

Эркинтоогу жердейн
Эл үчүн орноп жазамын.
Эзилген кыргыз баласы
Эми ачылды базарыңыз.
Манаптар кетип пайт бекерге
Электенип жашаган.
Кызык туу жерин бердашын
Кымбат туу Кочкоратанын.
Эскерсин эсте журсоруз
Кур бу курдаш катарым.
Ат башы менен Нарынды
Жердеген адам болупмус
Ат таласап минбеген
Жеринде жок жазбаган.
Кара суусу бойлоштуп
Каркылдап учат ордок, каз.
Эч тебе жайлыган) Эркинтоонун таштары
Конат кагып зыпладап
Каркылдап учкон каздары.
Ытап тери селкинчек
Кыз келиндин жаштары.
Ит агытып куштаган
Бай баатырдын ~~жаштары~~ маштары

кызыңызын айлоогон —
кыз келиндин күүшү
кымыз жыйнап тойдурган
кочкор сойгон үйүшү.
боз үй тигип бээ байлап
бору менен жүрүшү.
Жүгөн менен күрөшкөн
шырык тагоон кушчусу
Айылбыздын конушу
Ак-сай менен Арпадан
көчсө конуп жиберге.
Корсо кумартаркаган
кайк чошуп тойборгон
казы менен картадан
кол кушуруп койгойгон
конок келсе канчажок
бир бээнин этин бир жешип —
Анын кийин таркаган.
Алатоолук кыргыздар
балалуп сонун картадан.

Эр жанболду эл үчүн
Ала тоонун элеги
Авасына адамдын
таза боорун өскөн дене.
боз үй тигип бээ байлап
суу бойунда жесеги.
кой сүтүнөн бышырган
курут жайган сересин.
кадырлу ырды күйгөндөн
кайды менен жашыны,
Жергеде элге бак берди
бошабиттик ~~[illegible]~~ кезиши.
Жердебисе чынында
жердин сырын билеби.
Ак-сай менен Арпанын
байчечейи шиберги.
байкап тур сан кубул жуп
кызыл жашыл үрөгү.
бетинен сылап буркусуп
соккон желдин илеби.

баш кошо ук батырак
тууры. Јылгы јирем.
бирдикту бодды чакырат
большевиктин тилеги.
берметтей тунук булагы
бетинде кийик улагы
Бел курчоодо корочуп
бешсе шибер туулазы.
кубулзып јашыл, кок быжын
турдоочуп јердин чыраазы.
тоозында сайрап уларлы
темшинип куштун чыраазы.
Јердеги адам бу јерди
шорхобайбы кунарты.
Эр кижи тоозын башынак
Эм ачылды тумануы.
бардык јерге уушуду
јоготтуждеп зушушду
батырактын уроон.

Аҥ уулагаш одырдан
Ат башы менен нортыдан
Ар бир туруш илбесин
Каалаганныҥ тобылган.
Ак сай менен арчанты
корбогон адам сагынган.
Јайлю ого ошол аҥ соҥын
Јаҥы јер менен тарагай
Јаккан оту карагай.
Јабык боло кор туушто
кыштын кунку јамандаб.
Мал бактырган зордукпан
бу карант манап, бай.
Азап тартса кийналып
Ал јатбына карабай
Азарка окмот адамдар
Алдыйлап субот боладаб.

Эскертүү. 12-

Кочкордун аяк жагына айтылат Кол жазмада жок болгондуктан улам эстен алмашып иретсиз кобу утулуп улам эстелип айтылды.

Конуш орун малга жай
Конур олоң олобаш
Кыштоо малга эң сонун
Кара күжүр карасаз
Зоок кеңчү бир жайлоо
Солтон сары сокуташ
Кызыл пагы собуно
Кыш болгондо кайта кач.

Айтып бергенди жазган Абылкасым Журтоналиевтин баласы Саюз Абылкасымов.

1948-жылдан 1971-жылдын январь айына чейин жыйналды. Эң акыргы 1971-жылы 17/I-күнү Ражымановтон жазылды.

13

1925-жылы Абылкасым партия тарабынан отделочу болуп соңунда жана башка жерлерге барып [illegible] [illegible] [illegible] сый көрбөгөн киши байлардын [illegible] [illegible] болуп [illegible] Турушка Ленин жиберди деп [illegible].

Рахмат туугань Энеге.

уюшкан баштап бирлат

Институт языка, литературы и истории
ОТДЕЛ РУКОП...
Инв № 25
23 септ 1951
Кир. ФАН СССР гор. Фрунзе

Байманапты кууганда
Советтин бийлик тургонда
компартия жолбаштап
Кенен турмуш кургонда
Баатыр Ленин атабыз
Бактыбызга туганда.

Байманап бийлик бузганда
Байкуштарды кысканда
Падышанын коргону
балдар бузганда.
баатыр ишич Ленин
бактаалай учун чыкканда.

Октябрдан бери жылдарда
Өз алдынча болгон элдерде
Октябрь атагы биз учун
Коммунист шамын бергенде.
Данышман ишич Ленин
таалайга бизди кенгенде.

Карангы кыргыз эле
Жерибиз токоюу журсе
Оокатын жайын билгени
Элдин кыргыз деле эле,
Мындай бейпил жайтурмуш
болгон Эне дегеле.
Лениндей баатырды
Рахмат туугань Энеге.

Үч доор.

Кыргыз орус падышасына карай элиткен доор.

Абалкы кыргыз адатын
Айтып жүргөн санатын
калмак менен бирге экен
кара кыргыз жамаатын.

көпчүлүгү зор болуп
Азчылыгы кор болуп
Кедейлердин маңдайын
кере карыш шор болуп

казак менен чагышып
калмак менен сабашып
Жылдан-жылга тынчыбай
Жылкы тийип алышып
Найзага койкорушуп
Чабуул коюп жарышып
көпчүлүгү күчү менен
Азчылыкты чабышып
Ачы кабактай кагышып
тууган-бууган алышып
Илим, билим жогунан
ит бөрүдөй кабышып.

Жазында эгин айдабай
Жайында тынчып жайлабай
Маданият жогунда
Баштагы элдин айбандай
Чабуул чапкан кезеги
Жайлап кыштап тоо башы
Анда кыргыз билбеген
Ал эмки сыдасы
Батырлардын кийинде
Баласы бийлей тынында
пайдасы учун отуруп
калмак салат эшикте
Жайынан [illegible] орустан че[illegible] сыдасы [illegible]

Кана калкы катыкты
Кыргыз тузун татышты.
Сарт үйрөткөн кыргызга
Соода менен сатыкты.
Бадышадай болгондор
Балбай менен орошондор
Кан бошотур кыргызга
Карышкырдай канын соргондор
Урукчулук курошу
Ошолордон калган жыт
Сарбагыш менен бугуну
Саяк солто урушу
Моңолдор черик азчылык
Букара экен шурушу.
Сарбагыш бугу жаашты.
Зашидердин саатын
Кадимки ошол жаатын
Калган экен каашы.
Орустан мурун кандайдан
Орозон менен Балбайдан
Урукчулук курошу
Калган экен андайдан.

Көбү азын жеп кылып
Теңдикке келбейген кылып
Манап менен баатырдын
Кылган иши эми кылып.
Манап менен баатырлар
Калкына туздай татырлар
Букаранын баарына
Теңдик бербей акырлар
Эр өлтүрүп кан төгүп
Коргонун кылган шарт өлүп
Байтал үчүн башын жеп
Баатырдын эрти өлүп.
Манап баатыр заманда
Кишини берген калыңга
Байтал үчүн баатырлар
Куйуп өлгөн жаңыга
Бугунун Сарбагыш
Мурунтан берки ар намыз
Урукчулук курошу
Ошолордон калган иш.

Мурунтан бери булдоолоп
Эр өлтүрүп куудоолоп
Өткөн экен Ошомор
Найза кармап жоо жоолоп
Жоокерчилик убагы
Кырк жылгачыйын жубагы
Эмки болгон жааттык
Илгеркинин ылаӈы.
Байыркы ушундай калк экен
Чыбык кыйган анты экен
Дин үйрөткөн кыргызга
Өзбек менен сарт экен
Ошомордун кылыгы
Убадасы чыбыгы
Чыбык кыйдырат берин
Буйрук берген үчүн.
Буркутунун балбаны
Бооруӈ кулагына
Сары жаргак шым кийген
Төөтекенин жаргагы

Кылып өткөн каадасы
Саймалаган саадагы
Маданият жогунда
Баштагы элдин маданы.
Кемидери жүгүнүп
Башын ийип бугунуп
Жүгүн бөгөн кемиӈден
Келген жери түзүлүп
Май чупурок шам жагып
Мазар көрсө таазналып
Башы менен молдого
Байкуш кыргыз алданып
Молдонун заасынын
Кыздан алган калыӈын
Айтып турса ушундай
Абакынын тарыхын
Жыл маалына толду деп
Норуктана болду деп
Мылтык атып асманга.
Кылган ишин оӈбу деп.

Калк чогулуп канчасы
Ажыктаган Арчасы
Адат болуп таштабай
Келишпеген андан мынча а

Арбир түрлү буйругу
Өзгөрүш менен кубулуш
Калктын көзү ачылса
Калабереп бул жүрүшү

Орус падышасына карагандан кийинки доор.

Чыныбай менен Шабдандан
Чыныгы баатыр атпагы
Урук чуук курашу
Ошолордон калган көп.
Падышачыл орусу
Багындырган болушу
Ажыдаар сыяктуу
Ай аламды соручу
Бий старчы болушу
Бечарага чогулушу
Караламан кедейдин
Калтабай канын соручу
Чырымнай табучу
Чыр чатагы болучу
Добуркө жоопкер
Тогуз берип коноку.

Падышачыл орустан
Бай, манап, болуштан
Арзга келген кишиден
Айып алган тогуздан
Падышанын кагабы
Баары журтка азабы
Калп жерден тендиктен
Элге ичирген касамы.
Калк чогултуп дубандан
Карабаган убалдан
Касам ичкен коюна
Кор шаап корчу курандан.
Манап, бай, бий, сот деген,
Кедейлердин жок деген
[illegible] башына отурган
[illegible] менен бол деген

Бай отуруп бул сайын
Манап байга бала жок
Букараны ыйлаткан
Башка менен кызыл чок
Ачылган журттун арасы
Бийлердин жыйын тарасы
Ак караны ылгабай
Жаткан кара жаласы
Барымталап мал алып
Касам ичип жаналып
Калктын баарын бузулган
Журт боло албай сабарып.
Көк таштай көөнгө тийгени
Старчын болуш бийлери
Ат тартырып чапандап
Айыпка алып кийгени
Ат менен чапан айыпка
Теңдик бербей зайыпка
Өлсө дагы көз салбай
Өлүк кун жумайыпка

Жер отургуз пулдууга
Эр өлтүргөн ~~кундуга~~ кундуга
Арзын айтып ыйласа
Көз салбаган шумдууга
Бий старчын заманы
Журт талаган алымы
Манап, байга корбологон
Бакыр кедей карабы.

Бийлерге бүтүм тогуз ой
Кунда майрам кунда той
Манап байдын кылганы
Барымталап карма сой
Калың мала жүздөн кой
Катын албай кедей бой
Кыз качканы кырк жылы
Кишиге де бүтүшпөй.
Эки-Экиден тең алып
Манаптар катын көп алып
Кедейдин жалгыз катынын
башын ачып ~~да алып~~ жап алып

кедейдин малын чачтырып
катындын башын ачтырып
бирлиги жок кедейди
бири-бирине жаскынып
Эки тарап баштажып
бирин бири таштажып
Жоо болушуп өзүнчө
Жок жеринен кастажып.
Таш салышып кармашып
Курал кармап жандашып.
Манап байлар бир-бирин
Пара берип алдашып.
старчын эзуу башыдеп
Салыштырган тажыдеп
Сайып алган жаатты
Ошол элдин башыдеп
Жаат тажып безишип
букараны эзишип
томаяктын мойнуна
тогуздан мал кесишип.

Эзуу башы эзуусу 19—
Эки тарап чеpүүсү
Бору тийген короодой
Букараны болучу
бечераны зорлонтуп
бий болушка алдантып
чыгым салып кедейге
манап байга жалдантып
Жардынын жаз атын жеп
тамашынын акын жеп
Каратаман кедейдин
тап каньнын бакын жеп.
Бий старчын эзин жеп
кыбыраган жерин жеп
Малай менен жардынын
Маңдайынын терин жеп
Ойёнеки кашындар
Учёсковый дегендер
Аты жаман болучу
Адам атын жегендер

Шапдан менен Чыныбай
Кыргыздын ~~чоң~~ эзгич кызылчай
Жазна беш кой кузун сой
Элден алган чыгымсай
Ишин алман элберип
Бей-бечара седешип
Чыныбай менен Шапданга
Падышасык чинберип
Чыныбай Шапдан чеңашип
Баглындырып эл алып
Кан болдукдеп кыргыздын
Канын сорушт жепашып.
Бай, менен манабы
Кедейге тийгизбаган
Тогуз малдеп жабуучу
Тон ачка жасашп
Жашты кыргыз жабайы
Жабырлыктарт кандоосайн
Жаш агызып ыйлачу
Жорду жакчымасайн.

Катган Сакан аччысы
Эшен эчкин шамчысы
Жабырлыкты корчу эле
Жорду менен жакчысы
Эгуу башы стоучу
Эл
Эл баганытып кыстоочу
Чыгым тартып букара
Чындап сору сыздачу.
Безилдегичтилешти
Эки уйуйт тизин бугуучу
Кедейди мынат кулак тат
Пайдына мингучу.
Макап, байдын илдетти,
Акы жеген шилдети
Ишке менен так деп
Байгамбардын сурнушу.
Баймал менен молдосу
Олчоордуун жолдогу
Малы жокто калбын эле
Кедейлерди кордоду.

Букарага болбоочу 21 —
Кудуктай куйга толбоочу
Өлүктөн тоюп алаган
Ыйландардын олжосу
Иңгичкенин тарабы
Байы менен манабы
Падышанын колунда
Ошолордун тамабы.
Жандыраагы уйозу
Жаңы журттун мунозу
Төрөлөр менен кенарал
Ошолордун булосу
Романдын тукуму
Төрө деген ушуну
Россия журтуна
болуп өткөн учуру
Падышанын тукуму
байкап турсаң ушуну
Пайдаланып кыйдиген
Чокуп жеген учуру.

Төрө деген ак сөөгүн
Кыргыздагы олгон ат тоосун
Кидийлерин багынткан
Кийиз менен маскоосун
Падыша чоң тоо болгон
Башына Ситник коборгон
Калк тынгы кеткенде
Акырында жоголгон
Баары журтту сураган
Падыша тоосу ураган
Акырында падыша
Аштобулуп сулаган
Адамзаттын акылы
Акылына тынгылган
Акырында падыша
баш көтөрбөй жыгылган
Ошолордун кутулган
Өрүмдүн шугулган
Мынап төрө ак сөөк
Башы кетип бузулган.

Туручканда өлгөндөн 22-
Ачынаан шашкандан
Ыяштап торо јоголду
Бажынан сыймык чочкондон.

Падышаны јыгылып
Бажынан кийти сыймыгы
Тап курашу кучады
Кедийлердин кыймыгы.

Өзӧрушдӧӧру 1916-Јыл.

Бедердин белин сыдырып
Турпан иинин кыдырып
Ачарынык болгондо
Өлүп кайды кыргап
Он алтынчы јыл болуп
Кыргызка кыйын сыр болуп
Падышаны јыгылып
Басылбаган чыр болуп

Ат јабуудап калалып
Ылоо сонош ала алып
Кайша айткан далайы
Абактарга камалып
Кастын баары талылып
Айан тоозу дагы алып
Падышаның тобосу
Барган сайын каарарап

Чарбаларын булдурып
Шылдыз кыйап кулдурып
Качкан эдин артынан
Аскер ишен сурдурып
Тоого јуктоп чопалып
Ыо сонош копалып
Качкан эдин малгушун
Таап булап јеталып.

Арпа чобун јуктотуп
Ала кийиз буктотуп
Јетордин зашы аскери
Мылтык атып дуко дуп
Отон тоогор кондотуп
Падышаны колдошуп
Аскеринин јоошка
Чийтирип оздотуп.

Чорбодарды коюшуп
Манап тагап кордошуп
Зил бирек менен [illegible]
Казармага орнотуп
Калган элди талатып
Малы мүлкүн чаап алып
Кыргызды камап кырганы
Кызыл суудай кан кылып.

Жаткан шитти чын конуп
Кыргыздарды кордошуп
Кыйла жылдар өткөнчө
Унутулгус сыр болуп.

Октябрдыку 1917–1920-жылкы окуя

Он жетинчи жылында
Ошондо болду өзгөрүш
Өлгөнү менен калганы
Жакшылыкты көз көрүш
Ошолордун көзөсөн
Ок атышып жоошунун
Туманда атып көргөзбөй
Уруятын шоолосун
Каракчынын [illegible]
Кедейдин тоңун жашынып
Байлыдай манапка
Байкуш кедей жабышып.

Керенскийге барышып
Кошо кирген тороолор
Кедейдин баары зарлашып
Керенский чыккан чагында
Урайт деп чакырып
Уккан элдин баарысын
Кулак менен жазырып
Карашып туруп азарып
Жарык чырай жабышып
Качан теңдик болду деп
Калктын баары ~~зарлашып~~ сабышып.

Адамдын жаны алынып
Замандын баары тарылып
Айрынын сайганда
Кыргыздын корду жарылып
Ашынташып кобуруп
толгондо тогуп тогуп
Калктын баары кан жутуп
Кабыргасы согулуп.
Адамдын кыйналганда
Башмагы басып жатканда
Арыз болду жакшынын
Агарып таң атканда
Үрүнүн караңгы
кумарчы менен караңгы
Кедейлердин көзүнө
тартканып сараңгы
кедейлер көзүн ачпастар
Чындык менен тилмечтер
Түш-тушунан курады.
Туура жолго кирбестер.

Аралашкан адамдар
Азуусу бар жамандар
Өтүп кеткен турмушун
Эчен түрдүү замандар.
Шуушу жок чабандар
Ушуну билген адамдар
турушшугун көрүндү
Жакшы менен жамандар
Арбир түрдү обалдар
Айтып журген кабарлар
болуп өтү баратат
Бороон менен шамалдар.
Эң ставка Эчилик
Эзели жашын кеңчилик
Жакшы чарба саясат
Ошондо болду теңчилик
Саясат салтык чарбасы
ачылды көздүн пардасы
Жыйрманчы жылында
Саргылтар сандалып
[illegible]

Эл көчкөнү бирдалган.

Кочкор ата Жумгалдан
Казкылган адам куржалган.
Оюртунан ажырап
Далай адам муңданган
Кочкор ата Жумгалчы
Кеш терзе бөлөк үй
Адырында алмасы
Ак буудайдын жармасы
Ажыратып ошондон
Бул орустун казасы „орус" Николай
Алманын шатылыган
Адамы жибек кийинген
„Айдадан" Амир болгондо
Атеке тынай Сарбагыш
Ажырап калды Чүйүнөн
Бысагамы сатындан
Далай кеңеш табылган
Бекчорнун балдары
Бериндин өзү болучу

Институт языка, литературы и истории
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. №
Кирг. филиал … ССР гор. Фрунзе

Тааныбаган жат жерде
Бабалбай журт өлүттү
Кудай кылса Өрдөсү
Көрөт жаз Көрдүктү.

Жанбулак Селосундагы Жетиактивтон окуган окуучусу Кыштобаев Вебирайдын айтуусу боюнча 28-бет

Раатчы (Налог жыйноочу)

Айтайын раатчынын ашы жайын
Кыргызга бул раатчы болгон дайын
Алты кундук куч налог раат берген
Алады келбагандан жалгыз тайын
1/2 кундо тайак сайды журмо сылык.
Кыстайды келбагалды догун барык
Кочуп кой эми калган уч кунумду
Карачы өзум кедей бутта чарык.
Док кылба бутундагы чарыгыңды
Ишенбейм алдыңдагы арыгыңды
Сен барып карагайды кыйып жыйып
Түшүрөсуң мойнуңдагы салыгыңды
Кедей байкуш кетеди кайта жүрүп
Эки этегин белине кайта түрүп
Кыла тургон алты кундук кызматына
Келеди алтымыш кун араң жүрүп

Табадыр ишкор бой буга айла—

~~буга а~~ Эки чечкен бир мата эптеп берип

Атты састыг кетеди мал мен чайга—

Байкожоев Ажындын айтуусу боюнча—

Союз кожу.

Союзка член кирип алдым
Даража алып кур алдым
Баймалактан очурдум
Бир кунде кижей үт алдым

Союз кожу айдалы
Жарлык алдык кем бага
Жорды турук кол сунуп
Борлык алдык кем бага.

[illegible] байлыгы
Баары журтка жайгаар
[illegible] жузуло
Кеткен жем айдызы

Башталып ишке чоркаадат
Партия эле ортокдан
Адай заштын балар
Бир туганды болгондат
Адына чыгып бечуудат
Байрак илен кошпудат
Шонап илин байлордыж
Ой корбай жолун тосчудат
Аттап айдай толгондат
Адандын баары ортокдат
Кишинин олуми жесиндан
Коммунистер коркуйдат.

Акан жолдуугунун
Партия [illegible] унушун
Колуна терип Партия
Кызыл байрак бюшун

Бечит басып койгон кол
Бечорага ачкан жол.
Баары журтунун башчызы
Партия илен конгони.
Башыбызга келген адар
Байтырак ты кылган зор.
Жаан кара байлардан
Жоодун тоорул жайганыр
Кадийлерден катта шор-
шыбыл алдай болгон ор
Туура жолдун адаганын-
тузуп кетту казган ор.
Сарал жалы [illegible]
Балдо шилгин курбоду
Туву терен заводым
Тузул кайсан турбоду
Журагын айтып берейин
Жалы суруун кадийни.
Ачы торол жагыган
Чей туркон эйин
Ахынын турган чачан
Абайласап болгону
Ахын илен айлап
-туура жолга кирип
кадийге окуп сарыштап
байтырана жоголон
кызыл шатынан озон
Туура жолдан адашпас.